

ШКОЛА ЗА ОСНОВНО И СРЕДЊЕ ОБРАЗОВАЊЕ
„ВИДОВДАН“ – БОР

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ СРЕДЊЕГ ОБРАЗОВАЊА

Школа за основно
и средње образовање „Видовдан“
Моша Пијаде 31
19210 Бор
Тел/Факс: +381-30-422-490
E-mail: sosovidovdan@yahoo.com

У Бору, јуна 2014.

Садржај:

Увод	6
1. Циљеви школског програма	8
2. Назив, врста и трајање свих врста програма образовања и васпитања која школа остварује и језик на коме се остварује програм	9
3. Обавезни и изборни предмети по образовним профилима и разредима	10
3.1. Обавезни, изборни предмети и остали облици рада једногодишњег оспособљавања за рад	10
3.1.1. Обавезни предмети једногодишњег оспособљавања за рад у подручју рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	10
3.1.2. Изборни предмети једногодишњег оспособљавања за рад у подручју рада; машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	10
3.1.3. Остали облици образовно-васпитног рада током школске године	10
3.1.4. Остваривање свих облика програма по недељама	11
3.2. Обавезни, изборни предмети и остали облици рада двогодишњег образовања	12
3.2.1. Обавезни предмети двогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство образовног профила шивач текстила	12
3.2.2. Изборни предмети двогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство	12
3.2.3. Обавезни остали облици образовно-васпитног рада двогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство	13
3.2.4. Остваривање програма по недељама	13
3.3. Обавезни, изборни предмети и остали облици рада трогодишњег образовања	14
3.3.1. Обавезни предмети трогодишњег образовања у подручју рада машинство и обрада метала образовног профила бравар	14
3.3.2. Изборни предмети трогодишњег образовања у подручју рада машинство и обрада метала образовног профила бравар	15
3.3.3. Обавезни остали облици образовно-васпитног рада трогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство	15
3.3.4. Остваривање програма по недељама	16
3.4. Факултативни облици образовно - васпитног рада током школске године предвиђени за једногодишње, двогодишње и трогодишње образовање у свим подручјима рада	16
4. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовноваспитном раду	17
4.1 Програми рада – обавезни наставни предмети једногодишњег оспособљавања за рад	17
4.1.1 Програм рада СРПКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	18
4.1.2 Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	24

Школски програм средњег образовања

4.1.3	Програм рада МАТЕМАТИКЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	26
4.1.4.	Програм рада ОСНОВА ДРУШТВЕНИХ ДИСЦИПЛИНА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	29
4.1.5.	Програм рада ОСНОВА ПРИРОДНИХ ДИСЦИПЛИНА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	33
4.1.6.	Програм рада МУЗИКЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	37
4.1.7.	Програм рада ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	42
4.1.8.	Програм рада ОСНОВЕ ТЕХНИКЕ РАДА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	44
4.1.9.	Програм рада ПРАКСЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство	47
4.2	Програми рада – заједнички обавезни наставни предмети у средњем стручном образовању	49
4.2.1.	Програм рада СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ за ПРВУ годину	49
4.2.2.	Програм рада СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ за ДРУГУ годину	55
4.2.3.	Програм рада СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ за ТРЕЋУ годину	60
4.2.4.	Програм рада МАТЕМАТИКЕ за ПРВУ годину	66
4.2.5.	Програм рада МАТЕМАТИКЕ за ДРУГУ годину	70
4.2.6.	Програм рада МАТЕМАТИКЕ за ТРЕЋУ годину	74
4.2.7.	Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА за ПРВУ годину	76
4.2.8.	Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА за ДРУГУ годину	77
4.2.9.	Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА за ТРЕЋУ годину	79
4.2.10.	Програм рада УРЕЂЕЊА ДРУШТВА за ДРУГУ годину	80
4.2.11.	Програм рада УРЕЂЕЊА ДРУШТВА за ТРЕЋУ годину	85
4.3	Програми рада – стручних обавезних предмета – подручје рада текстилство и кожарство	90
4.3.1.	Програм рада ПОЗНАВАЊА МАТЕРИЈАЛА за ПРВУ годину	90
4.3.2.	Програм рада МАШИНА И АЛАТА за ПРВУ годину	92
4.3.3.	Програм рада МАШИНА И АЛАТА за ДРУГУ годину	94
4.3.4.	Програм рада ТЕХНОЛОГИЈУ ШИВЕЊА за ПРВУ годину	96
4.3.5.	Програм рада ТЕХНОЛОГИЈЕ ШИВЕЊА за ДРУГУ годину	98
4.3.6.	Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ПРВУ годину	100
4.3.7.	Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ДРУГУ годину	101
4.4	Програми рада – стручних обавезних предмета – подручје рада машинство и обрада метала	102
4.4.1.	Програм рада ОСНОВЕ МАШИНСТВА за ПРВУ годину	102
4.4.2.	Програм рада МАТЕРИЈАЛИ И ОБРАДА МЕТАЛА за ПРВУ годину	104
4.4.3.	Програм рада МАТЕРИЈАЛИ И ОБРАДА МЕТАЛА за ДРУГУ годину	106
4.4.4.	Програм рада ТЕХНОЛОГИЈА РАДА за ПРВУ годину	107
4.4.5.	Програм рада ТЕХНОЛОГИЈА РАДА за ДРУГУ годину	110

4.4.6. Програм рада ТЕХНОЛОГИЈА РАДА за ТРЕЋУ годину	111
4.4.7. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ПРВУ годину	112
4.4.8. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ДРУГУ годину	114
4.4.9. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ТРЕЋУ годину	116
4.4.10. Програм рада ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ СА МАШИНСКИМ ЕЛЕМЕНТИМА за ДРУГУ годину	118
4.4.11. Програм рада ТЕХНИЧКО ЦРТАЊЕ СА МАШИНСКИМ ЕЛЕМЕНТИМА за ТРЕЋУ годину	120
4.5 Програми рада – изборних предмета – подручје рада машинство и обрада метала и текстилство и кожарство	122
4.5.1. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ОР разред	122
4.5.2. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ПРВУ годину	128
4.5.3. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ДРУГУ годину	133
4.5.4. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ТРЕЋУ годину	137
4.5.5. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ОР разред	141
4.5.6. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ПРВУ годину	143
4.5.7. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ДРУГУ годину	146
4.5.8. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ТРЕЋУ годину	150
4.6 Корелација програмских садржаја	153
4.6.1. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете једногодишњег оспособљавања за рад	153
4.6.2. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ПРВЕ године двогодишњег школовања за подручје рада текстилство и кожарство	156
4.6.3. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ПРВЕ године трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала	157
4.6.4. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ДРУГЕ године трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала	158
4.6.5. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ДРУГЕ године двогодишњег школовања за подручје рада текстилство и кожарство	159
4.6.6. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ТРЕЋЕ године трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала	160
4.7 Програми осталих обавезних облика образовно васпитног рада	161
4.7.1. Програм рада одељенског старешине	161
4.7.2. Програм корективних вежби	162
4.7.3. Програм праксе и практичног рада за подручје рада машинство и обрада метала	163
4.7.4. Програм праксе и практичног рада за подручје рада текстилство и кожарство	164
5. Програми рада – стручног сарадника – психолога	165
6. Програм допунске, додатне и припремне наставе	167
6.1 Програм допунске наставе	167
6.1.1. Програм рада допунске наставе српског језика и књижевности за једногодишње оспособљавање за рад	168
6.1.2. Програм рада допунске наставе српског језика и књижевности	

Школски програм средњег образовања

за прву годину трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала	169
6.1.3. Програм рада допунске наставе српског језика и књижевности за другу годину двогодишњег школовања за образовни профил текстилно и кожарство	170
6.1.4. Програм рада допунске наставе српског језика за трећу годину трогодишњег школовања за образовни профил машинство и обрада метала	171
6.1.5. Програм рада допунске наставе математике за једногодишње оспособљавање за рад	172
6.1.6. Програм рада допунске наставе математике за прву годину	172
6.1.7. Програм рада допунске наставе математике за другу годину	173
6.1.8. Програм рада допунске наставе математике за трећу годину	173
6.2 Програм припремне наставе	174
6.2.1. Програм припремне наставе за поправни испит (ОП, I, II, III) разред	174
6.2.2. Програм припремне наставе за разредни испит (ОП, I, II, III) разред	174
6.2.3. Програм припремне наставе за завршни испит (Завршне године образовних профила)	174
7. Програм културних активности школе	175
8. Програм слободних активности	177
8.1. Програм рада машинске секције (I, II, III) разред	177
8.2. Програм рада драмско рецитаторске секције	178
8.3. Програм рада спортске секције	178
8.4. Програм рада хора	179
8.5. Програм рада секције домаћа радиност	179
8.6. Програм рада Ученичког парламента	179
9. Програм каријерног вођења и саветовања	181
10. Програм заштите животне средине	182
11. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања	183
12. Програм школског спорта	190
13. Програм сарадње са локалном самоуправом	191
14. Програм сарадње са породицом	196
15. Програм излета и екскузија	199
16. Програм безбедности и здравља на раду	201
17. Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког дух	202
18. Други програми од значаја за школу	203
18.1 Програм рада актива за развојно планирање	203
18.2 Програм рада актива Тима за самовредновање рада школе	204
18.3 Програм рада стручног актива за развој школског програма	204
18.4. Програм стручног усавршавања	205

Увод

Школа за основно и средње образовање „Видовдан“ у Бору представља установу за основно образовање, оспособљавање за рад и средње стручно образовање деце лако ментално ометене у развоју и за образовно-васпитни рад са децом са сложеним и вишеструким сметњама.

Организационе целине у школи су основна и средња школа. Основна школа регистрована Одлуком СО Бор бр. 5059 од 12.07.1968. године као основна школа за децу и омладину лако ментално ометену у развоју, а потом, Решењем Министарства просвете РС бр.022-05-159/95-03 од 05.07.1995. године прераста у Школу за основно и средње образовање „Видовдан“, чиме проширује делатност, те поред основног образовања бави се и једногодишњим оспособљавањем за рад лако ментално ометених ученика, почев од школске 1995/96. године. Решењем Министарства просвете бр. 022-05-159/95-03 од 28.06.1996. године делатност Школе се даље проширује, тако да од школске 1996/97. године школа ради и на двогодишњем и на трогодишњем образовању ученика са лаком менталном ометеношћу. Од школске 2010/2011.године у Школи је формирано и Одељење за децу са тежим и вишеструким сметњама у развоју, као нови образовни програм који је одобрен Решењем Министарства просвете број 110-00121/2010-06, од 03. јуна 2010.године. Школа данас покрива територију Борског управног округа за средње образовање.

У **основној школи** образовно-васпитни рад са ученицима остварује се на основу Школског програма, у складу са Стручним упутством за школе за образовање ученика са сметњама у развоју Министарства просвете и науке, број 611-00-512/2012-09, од 19.04.2012. године.

За ученике I, II, III и IV разреда основне школе, програмску основу у образовно васпитном раду представља Правилник о наставном плану и програму („*Просветни гласник РС*“ број 7/2010). Увођење Националног образовног програма вршиће се према сукцесивној динамици, са почетком сваке школске године, пратећи генерацију ученика уписаних школске 2009/2010 код уписа у наредни разред, која ове школске 2014/2015. године, уписује V разред у оквиру другог циклуса основног образовања и васпитања. Међутим, за ученике са сметњама у развоју образовно-васпитни рад ће се одвијати по индивидуалним образовним плановима, а на основу претходно утврђених потешкоћа у учењу и процене развојних могућности („Израда индивидуалних-образовних планова је обавезна за све ученике у I, II, III и IV разреду, и према потреби за ученике у вишим разредима“ (члан 77. Закона о основама система образовања и васпитања, „Сл. Гласник РС“, бр 72/2009, 52/2011, 55/2013).

За ученике са дубљим сметњама у менталном развоју и са вишеструким сметњама, образовно-васпитни рад ће се одвијати према посебном васпитном програму, усклађеним са Правилником о плану и програму образовно-васпитног рада за децу са сложеним и вишеструким сметњама који се остварује у четири узрасно развојна нивоа у складу са Правилником о плану и програму образовно-васпитног рада са децом са умереном менталном ометеношћу („Сл. Гласник РС - Просветни гласник“, бр. 4/73).

За ученике средњег образовања образовно-васпитни рад одвијаће се на основу Наставног плана и програма васпитно-образовног рада за образовање и васпитање ученика лако ментално ометених у развоју („*Просветни гласник РС*“, број 19/93, 4/94 и 5/94).

Образовно васпитни рад остварује се на **српском** језику а настава је организована као разредно-предметна настава.

Средња школа као организациона целина ШОСО“Видовдан“ бави се образовањем и васпитањем ученика лако ментално ометених у развоју за:

Једногодишње оспособљавање за рад у два подручја рада:

1. **машинство и обрада метала**за образовни профил **манипулант у обради метала**
2. **текстилство и кожарство** за образовни профил **манипулант у текстилству**

Средње стручно образовање у два подручја рада:

1. **текстилство и кожарство** за образовни профил **шивач текстила** у двогодишњем трајању
2. **машинство и обрада метала** за образовни профил **бравар** у трогодишњем трајању

Образовно васпитни рад остварује се на **српском** језику а настава је организована као предметна настава.

Упис ученика у Школу врши се на основу захтева родитеља и по препоруци Интерресорне комисије а у складу за Законом о основама система образовања и васпитања. Поред захтева за упис детета и Мишљења Интерресорне комисије, неопходна је пратећа документација: извод из матичне књиге рођених, потврда о месту пребивалишта и сведочанства о претходно завршеном разреду, и пријави за упис ученика у основну или средњу школу.

ШОСО „Видовдан“ остварује делатност васпитања и образовања уважавањем општих принципа система образовања и васпитања, у складу са национално постављеним циљевима и исходима. У реализацији образовно-васпитног процеса поред општих, користе се и посебне методе рада које произилазе из специфичних потреба ученика школе.

Улога Школе је да деци лако ментално ометеној у развоју омогући услове за максимални могућ развој, стицање основних школских знања и професионалних вештина, све у циљу максималне могуће радно-професионалне и друштвене интеграције.

Стратешки правци и перспективе будућег рада и развоја Школе одређени су новим Школским развојним планом за период 2012-2015. година, усвојеним на седници Школског одбора одржаној 31.08.2012. године, и Анексом Развојног плана, усвојеним на седници Школског одбора, одржаној марта 2014.године.

Седиште школа за основно и средње образовање „Видовдан“ је у Бору, улица Моше Пијаде 31, а контакт телефони 030/422-490 и 427-745. Електронска пошта - е-маил школе је sosovidovdan@yahoo.com.

Документ Годишњег плана рада Школе представља основ за стицање увида у јавност и законитост рада (установе).

1. Циљеви школског програма

Школским програмом ближе се одређује начин на који школа образује и васпитава ученике ради стицања знања, вештина и ставова неопходних за даље образовање и запошљавање, успоставља организациону структуру засновану на тимском раду и одговорности сваког запосленог за остваривање утврђених циљева.

Циљеви образовања и васпитања, па и остваривања Школског програма су:

1. Остваривање пуног интелектуалног, емоционалног, социјалног и физичког развоја сваког ученика у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима,
2. Стицање квалитетних знања, вештина и ставова који су свима неопходни за лично остварење и развој, инклузију, наставак школовања и запослење,
3. Разијање језичких, математичких и научних компетенција, као и међупредметних компетенција - дигиталних, учења како се учи, међуљудских и грађанских компетенција и културног изражавања,
4. Развој ставралачких способности, креативности, естетске перцепције и укуса,
5. Развој способности проналажења, анализирања, примене и саопштавања информација, уз вешто и ефикасно коришћење информационо-комуникационих технологија,
6. Оспособљавање за решавање проблема, повезивање и примену знања и вештина у даљем образовању, професионалном раду и свакодневном животу ради унапређења личног живота и економског, социјалног и демократског развоја друштва,
7. Развој свести о себи, самоиницијативе, способности самовредновања и изражавања свог мишљења,
8. Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота,
9. Развој и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности,
10. Развој свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине, еколошке етике и заштите животиња,
11. Развој способности комуницирања, дијалога, осећања солидарности, квалитетне и ефикасне сарадње са другима и способности за тимски рад и неговање другарства и пријатељства,
12. Развијање способности за улогу одговорног грађанина, за живот у демократски уређеном и хуманом друштву заснованом на поштовању људских и грађанских права, права на различитост и бризи за друге, као и основних вредности правде, истине, слободе, поштења и личне одговорности,
13. Формирање ставова, уверења и система вредности, развој личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности држави Србији, поштовање и неговање српског језика, традиције и културе српског народа, националних мањина, и етничких заједница, других народа, развијање мултикултурализма, поштовање и очување националне и светске културне баштине,
14. Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрастне равноправности, толеранције и уважавање различитости,
15. Повећање образовног нивоа становништва и развој републике Србије као државе засноване на знању.

2. Назив, врста и трајање свих врста програма образовања и васпитања која школа остварује и језик на коме се остварује програм

Средња школа као организациона целина ШОСО „Видовдан“ бави се образовањем и васпитањем ученика лако ментално ометених у развоју за:

2.1 Једногодишње оспособљавање за рад у два подручја рада:

1. **машинство и обрада метала** за образовни профил **манипулант у обради метала**

2. **текстилство и кожарство** за образовни профил **манипулант у текстилству**

2.2 Средње стручно образовање у два подручја рада:

1. **текстилство и кожарство** за образовни профил **шивач текстила** у двогодишњем трајању

2. **машинство и обрада метала** за образовни профил **бравар** у трогодишњем трајању

Образовно васпитни рад остварује се на **српском** језику а настава је организована као предметна настава.

3. Обавезни и изборни предмети по образовним профилима и разредима

3.1. Обавезни, изборни предмети и остали облици рада једногодишње оспособљавања за рад

3.1.1. Обавезни предмети једногодишњег оспособљавања за рад у подручју рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, практична настава)		ОР разред					Укупно				
		Разредно часовна настава				Настава у блоку	Разредно часовна настава				Настава у блоку
		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ		
		Т	П	Т	П		Т	П	Т	П	
1.	Српски језик и књижевност	4		148			4		148		
2.	Физичко васпитање	2		74			2		74		
3.	Математика	3		111			3		111		
4.	Основе друштвених дисциплина	3		111			3		111		
5.	Основе природних дисциплина	3		111			3		111		
6.	Музика	1		37			1		37		
7.	Ликовна култура	2		74			2		74		
8.	Основе технике рада са праксом	2	10	74	370		2	10	74	370	
Укупно:		20	10	740	370		20	10	740	370	
Укупно:		30		1110			30		1110		
Укупно часова на годишњем нивоу:		1110					1110				

3.1.2. Изборни предмети једногодишњег оспособљавања за рад у подручју рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	Недељни фонд	Годишњи фонд
Грађанско васпитање	1	37
Верска настава	1	37
УКУПНО:	1	37

3.1.3. Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	ОР разред недељно	Укупно часова Годишње
Час одељењског старешине	1	37
Допунски рад	1	37
Додатни рад	1	37
Припремна настава*	/	7

*По предмету за који се полаже поправни или разредни испит

3.1.4. Остваривање свих облика програма по недељама

ОР РАЗРЕД	
Разредно-часовна настава	37
Настава у блоку	/
Обавезне ваннаставне активности	2
Завршни испит	/
Укупно радних недеља	39

Школски програм средњег образовања

3.2. Обавезни, изборни предмети и остали облици рада двогодишњег образовања

3.2.1. Обавезни предмети двогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство образовног профила шивач текстила

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, практична настава)		ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					УКУПНО				
		Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.
		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ		
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В	
1.	Српски језик и књижевност	2		70			2		64			4		134		
2.	Математика	2		70			2		64			4		134		
3.	Физичко васпитање	2		70			2		64			4		134		
4.	Познавање материјала	2		70								2		70		
5.	Машине и алати	2		70			2		64			4		134		
6.	Технологија шивења текстила	2		70			2		64			4		134		
7.	Практична настава		18		630			18		576			36		1206	
8.	Уређење друштва						2		64			2		64		
Укупно:		12	18	420	630		12	18	384	576		24	36	804	1206	
Укупно:		30		1050			30		960			20		2010		
Укупно часова на годишњем нивоу:		1050					960					2010				

3.2.2. Изборни предмети двогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		УКУПНО	
	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ
Грађанско васпитање	1	35	1	32	2	67
Верска настава	1	35	1	32	2	67
УКУПНО:	1	35	1	32	2	67

Школски програм средњег образовања

3.2.3. Обавезни остали облици образовно-васпитног рада двогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство

	ПРВИ РАЗРЕД			ДРУГИ РАЗРЕД			УКУПНО		
	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	Настава у блоку	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	Настава у блоку	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	Настава у блоку
ЧОС	1	37		1	34		2	71	
Допунска настава	1	35		1	32		2	67	
Додатна настава	1	35		1	32		2	67	
Коретивни рад	1	35		1	32		2	67	
Пракса и практичан рад			60			60			120
укупно:	4	142	60	4	130	60	8	272	120
укупно:	202			190			392		

3.2.4. Остваривање програма по недељама

	І РАЗРЕД	ІІ РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	32
Настава у блоку	2	2
Обавезне ваннаставне активности	2	2
Завршни испит	/	3
Укупно радних недеља	39	39

Школски програм средњег образовања

3.3. Обавезни, изборни предмети и остали облици рада трогодишњег образовања

3.3.1. Обавезни предмети трогодишњег образовања у подручју рада машинство и обрада метала образовног профила бравар

НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ (теорија, практична настава)		ПРВИ РАЗРЕД					ДРУГИ РАЗРЕД					ТРЕЋИ РАЗРЕД					УКУПНО					
		Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	Разредно часовна настава				Настава у блоку год.	
		НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			НЕДЕЉНО		ГОДИШЊЕ			
		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		Т	В	Т	В		
1.	Српски језик и књижевност	2		70			2		70			2		64			6		204			
2.	Математика	2		70			2		70			2		64			6		204			
3.	Физичко васпитање	2		70			2		70			2		64			6		204			
4.	Уређење друштва											2		64			2		64			
5.	Технологија рада	2		70			2		70			2		64			6		204			
6.	Техничко цртање са машинским елементима						2		70			2		64			4		134			
7.	Основе машинства	2		70													2		70			
8.	Практична настава		18		630			18		630			18		576			54		1836		
9.	Материјали и обрада метала	2		70			2		70								4		140			
Укупно Б:		12	18	420	630		12	18	420	630		12	18	384	576		36	54	1224	1836		
Укупно Б:		30		1050			30		1050			30		960			90		3060			
Укупно часова на годишњем нивоу:		1050					1050					960					3060					

Школски програм средњег образовања

3.3.2. Изборни предмети трогодишњег образовања у подручју рада машинство и обрада метала образовног профила бравар

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	ПРВИ РАЗРЕД		ДРУГИ РАЗРЕД		ТРЕЋИ РАЗРЕД		УКУПНО	
	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ
Грађанско васпитање	1	35	1	35	1	32	3	102
Верска настава	1	35	1	35	1	32	3	102
УКУПНО:	1	35	1	35	1	32	3	102

3.3.3. Обавезни остали облици образовно-васпитног рада трогодишњег образовања у подручју рада текстилство и кожарство

	ПРВИ РАЗРЕД			ДРУГИ РАЗРЕД			ТРЕЋИ РАЗРЕД			УКУПНО		
	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	Настава у блоку	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	Настава у блоку	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	Настава у блоку	НЕДЕЉНО	ГОДИШЊЕ	НАСТАВА У БЛОКУ
ЧОС	1	37		1	37		1	34		3	108	
Допунска настава	1	35		1	35		1	32		3	102	
Додатна настава	1	35		1	35		1	32		3	102	
Коретивни рад	1	35		1	35		1	32		3	102	
Пракса и практичан рад			60			60			60			180
УКУПНО:	4	142	60	4	142	60	8	130	60		414	180
УКУПНО:	202			202			190			594		

Школски програм средњег образовања

3.3.4. Остваривање програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	32
Настава у блоку	2	2	2
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2
Завршни испит	/	/	3
Укупно радних недеља	39	39	39

3.4. Факултативни облици образовно - васпитног рада током школске године предвиђени за једногодишње, двогодишње и трогодишње образовање у свим подручјима рада

Излети и екскурзије	OP РАЗРЕД часова	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	до 3 дана	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	30-60 часова годишње			
Културне активности школе	15-30 часова годишње			
Друштвено користан рад	2 радна дана			
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе*	до 60 часова годишње			
Излети и екскурзије	2 часа недељно			

*Школа организује након одређивања ученика путем анкете

4. Начин остваривања принципа, циљева и исхода образовања, начин и поступак остваривања прописаних наставних планова и програма, програма других облика стручног образовања и врсте активности у образовно васпитном раду

Прописани наставни планови и програми и други програми у средњем образовању реализују се уз поштовање принципа научне заснованости, прилагођености наставе могућностима ученика, систематичности, очигледности, индивидуализације, социјализације, повезаности теорије и праксе и трајности усвајања знања, вештина и навика. Узимајући у обзир све ове принципе, а ради остваривања свих прописаних наставних планова и програма као и програма других облика стручног образовања кроз табеларне приказе дефинисани су :циљеви, задаци и исходи, предвиђене су наставне методе, наставна средства, активност и динамика реализације.

4.1. Програми рада – обавезни наставни предмети једногодишњег оспособљавања за рад

4.1.1. Програм рада СРПКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	Циљ наставе српског језика и књижевности је васпитање, образовање и оспособљавање лако ментално ретардираних ученика као самосталних и културних личности, богатог и оплемењеног емоционалног живота, са усвојеном елементарном књижевном и језичком културом. Циљеви наставе српског језика и књижевности, пре свега су:	81	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
2. Језик	- Развијање и неговање елементарне језичке културе и правилног усменог и писменог изражавања; - оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и процењивање уметничко-естетских порука насталим у различитим историјским периодима; - оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и разумевање порука средстава масовне комуникације;	32	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V
3. Култура изражавања	- изграђивање позитивних моралних особина личности и смисла за колективни живот и рад; - богаћење и оплемењивање емоционалног живота кроз развијање смисла за лепо и складно; - развијање љубави према књижевности и оспособљавање за самостално коришћење књигом; - развијање и неговање стваралачке маште и поверења у сопствене способности у циљу стварања позитивне слике о себи.	35	IX, X, XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. КЊИЖЕВНОСТ							
Природа и смисао књижевности	<ul style="list-style-type: none"> - разликује врсте уметности и њихова изражајна средства - објасни појам и функцију књижевности као уметности и однос књижевности и других уметности - уочава усмену и писану књижевност као уметност - познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике - одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу - износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - текстуална - излагања -демонстративно-илустративна - аудио визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>Активности наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планира и припрема наставу - врши избор наставних метода, облика наставног рада и наставних средстава - израђује дидактички материјал -организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава и дефинише појмове - објашњава непознате и мање познате речи и појмове - подстиче и усмерава ученике на доношење закључака и самостални рад - развија љубав према литератури - подстиче развој индивидуалних способности ученика - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика - упућује ученике на вредновање сопственог рад - координира у раду одељења - упућује и усмерава ученике 	<ul style="list-style-type: none"> - Читанка - лектира - литература - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери, географске карте, фотографије - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у комуникацији 	6	IX
Књижевност старог века	<ul style="list-style-type: none"> - чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано -наведе основне информације о развоју, врстама, тематици и особеностима књижевности старог века - објасни универзалне поруке књижевности старог века - развија склоност ка уметничком доживљају и вредности у књижевности 					5	X
Средњовековна књижевност	<ul style="list-style-type: none"> - чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано 					5	X

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - објасни значај рада Ћирила и Методија - наведе најстарија словенска писма (глагољица и ћирилица) - именује ауторе и дела - објасни значај средњовековне књижевности за српску културу - анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака 		<ul style="list-style-type: none"> на самостално проналажење информација - укључује ученике у активну наставу - негује правилан однос према традицији - негује етичке вредности - развија правилан однос међу члановима породице -развија код ученика правилан однос према животу и друштву уопште 				
Народна усмена књижевност	<ul style="list-style-type: none"> - чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано - разликује народне лирске, епске и лирско-епске песме - разликује врсте народне прозе: бајку, басну, приповетку, народне умотворине - уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) - процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности - тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима - упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице 		<p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - слуша - чита - бележи - препричава - описује - запажа - анализира - дискутује - изводи закључке - поставља питања - ради самостално и у групи - користи различите изворе информација 			58	IX, XI, XII, III, IV, V, VI
Лектира	<ul style="list-style-type: none"> - чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано - уочава главне јунаке, радњу, време и место догађаја 					7	IX, III, VI

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - упознаје књижевно стваралаштво песника, писца - тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима - објасни универзалне поруке у обрађеним делима - развија критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима 						
2. ЈЕЗИК							
Општи појмови о језику	<ul style="list-style-type: none"> - разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика - схвата језик као основно средство комуникације - схвата национални културни значај језика 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - текстуална - излагања - демонстративно-илустративна - аудио визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>Активности наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планира и припрема наставу - врши избор наставних метода, облика наставног рада и наставних средстава - израђује дидактички материјал - организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава граматичка правила - упоређује и и повезује ново са старим градивом - подстиче ученике на доношење закључака и самостални рад - анализира домаће задатке - развија такмичарски дух у примени знања - континуирано повезује 	<ul style="list-style-type: none"> - Граматика - Правопис - Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - контролне вежбе 	2	IX
Синтакса	<ul style="list-style-type: none"> - уочава и разликује просту од простопроширене реченице - зна реченичне чланове - уочава границе простих реченица у сложеној реченици - препозна ред речи у реченици 					8	IX, III, V
Грађење речи	<ul style="list-style-type: none"> - уочава просте, изведене и сложене речи - одреди врсту речи и њене граматичке категорије 					11	X, XI, I, II, IV

Школски програм средњег образовања

	- употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом - разликује гласовне алтернације - уме да се служи правописом		знања о језику са непосредном говорном праксом - проверава примену стечених знања - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика - упућује ученике на вредновање сопственог рада		- тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у пракси		
Правопис	- примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом - примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом - примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом - примени знакове интерпункције у складу са језичком нормом - подели речи на крају реда у складу са језичком нормом - прави разлику између управног и неуправног говора		Активности ученика: - усваја и примењује граматичка и правописна правила - чита - слуша - бележи - истражује - запажа - процењује - упоређује - закључује - повезује речи и слике - интерактивно учи - ради у групи и паровима			11	IX, X, XI, XII, XIII, XIV, XV
3. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА							
Усмено изражавање	- увежбава артикулацију, дикцију, интонацију и темо говора - логички размишља и изражајно чита и говори о прочитаном тексту, ТВ емисији, филму, рецитиује - стиче сигурност при јавном	- монолошка - дијалозна - текстуална - излагања -демонстративно-илустративна	Активности наставника: - развија културу усменог и писменог изражавања - подстиче ученике на самосталан рад - анализира домаће задатке - вреднује ученичка	- Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео	- активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања	13	IX, XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

	<p>представљању</p> <ul style="list-style-type: none"> - разуме једноставна упутства и реагује на њих - саопштава информације - формира граматички исправну реченицу - опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом изражавању - изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу - стиче сигурност у изражавању 	<ul style="list-style-type: none"> - аудио-визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>постигнућа</p> <ul style="list-style-type: none"> - негује чистоту српског језика - објашњава непознате појмове - подстиче на правилан однос према природи и естетици - указује на лепоту пејзажа - усмерава ученике да правилно користе стечена знања - стимулише ученике за даљи рад <p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - примењује граматичка и правописна правила - упоређује и повезује ново са старим градивом - приповеда - описује - извештава - истражује - решава проблем - анализира и изводи закључке - увежбава изражајно читање и казивање - негује културу писменог изражавања 	<p>материјал</p> <ul style="list-style-type: none"> - слике, шеме, постери, фотографије - ученичке свеске - честитке, разгледнице, уплатнице, разни формулари - вежбанке - табла, креда, креде у боји 	<ul style="list-style-type: none"> - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - домаћи задаци - истраживачки задаци - писмени задаци - примена знања у комуникацији 		
Писмено изражавање	<ul style="list-style-type: none"> - опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у писаном изражавању - изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу - пише писмо, честитку, разгледницу, аутобиографију, молбу, жалбу - попуњава формуларе, уплатнице и слично у складу са језичком нормом - примени граматички исправну реченицу 					22	X, XII, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

**4.1.2. Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала;
текстилство и кожарство**

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Опште физичке способности	Да овлада основним појмовима и терминологијом Да допринесе оптималном расту и развоју ученика Отклањање ушћених недостатак код ученика превентивним и терапијским третманом	10	IX,X
2. Специфична припрема са корективном гимнастиком	Развој психофизичких особина које ће омогућити праћење програма	40	XI, XII, I,II,III
3. Елементарне и штафетне игре	<ul style="list-style-type: none"> Да обезбеди ефикасније усклађивање постојећих несразмера и успостављање нарушених координационих односа, Да успостави повезаност физичког васпитања са животом и радом, 	4	III,
4. Спортске игре	<ul style="list-style-type: none"> Да оспособи ученике за слободно и ствралачко изражавање у разним активностима, Да развије солидарност и колективност, хуманизацију и осамостаљивање, игра по правилима. 	20	IV,V,VI,

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Општа припрема и тестирање. Опште јачање мускулатуре	- Усвајање елементарних знања; познавање термина основних ставова, правилно извођење покрета тела.	- практичног вежбања	- Наставник тестира ученике - Демонстрира технику - Коригује	- Струњаче, метар, висак	- Оцењује се залагање ученика,остварени степен навика за вежбање	10	IX
2. Специфична припрема са корективном гимнастиком: атлетика, гимнастика, прескоци	- Ученици правилно ходају, трче, скачу , бацају,повећање брзине, издржљивости,снаге,спретности,развијање сигурности,активирање пажње.	- практичног вежбања	активност ученика - Мотивише ученике	- струњаче, греде, клучице, обручи ...	- однос према друговима у одељењу	40	X, XII, II, V
3. Елементарне и штафетне игре (природни облици кретања)	- Развој моторичких способности,побољшање психичког расположења, корекција вољних елемената	- практичног вежбања	- Ученици слушају објашњења - Вежбају - Коригују	- Лопте , ластиш - Рекети, медицинке	- Однос према задацима у настави	4	IX, V

Школски програм средњег образовања

4. Спортске игре (кошака, фудбал, одбојка, рукомет, тенис)	- Развој спортско техничког знања	- практичног вежбања	активност	- Лопте	Учешће и резултати на такмичењима	20	I, II
---	-----------------------------------	-------------------------	-----------	---------	--------------------------------------	----	-------

Школски програм средњег образовања

4.1.3. Програм рада МАТЕМАТИКЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Скуп целих бројева	<ul style="list-style-type: none"> • Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина • Познавање скупа целих бројева и основних операција у њему • Разумевање квантитативних и просторних односа у природи и друштву 	42	IX, X, XI, XII, I, II, III
2. Геометрија	<ul style="list-style-type: none"> • Развијање способности мерења, моделовања и геометријског цртања • Развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења • Развијање упорности, истрајности, систематичности, уредности и одговорности у раду • Оспособљавање за практичну примену усвојених математичких знања у решавању разних задатака и проблема из живота 	69	X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Скуп целих бројева: систем природних бројева	<ul style="list-style-type: none"> - Употребљавати и користити римске цифре - Упознати уређеност скупа Z - Савладати и успешно обављати основне рачунске операције у скупу Z 	<ul style="list-style-type: none"> - метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и текстовним материјалом 	<p><u>Активности наставника:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садржаје, средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада <p><u>Активности ученика:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да размишљају о ономе сто се ради и да на проблеме гледају као истраживачки изазов -да буду решаваоци проблема, активни посматрачи, активни слушаоци, да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење -да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима 	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник - наставни листићи 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, мисаоности и радне делатности - посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци - самооцењивање 	6	IX
2. Скуп целих бројева: рачунске операције у скупу целих бројева	<ul style="list-style-type: none"> - Знати да примењује законитости и олакшице у рачунским операцијама (комутативност и асоцијативност сабирања и множења) - Умети да решава задатке са једном или две рачунске операције - Умети да решава једноставније текстуалне задатке - Знати да примењује стечена знања у различитим животним ситуацијама 	<ul style="list-style-type: none"> - вежбање и понављање - самосталан рад ученика 				34	IX, X, XI, XII, I, II, III
3. Геометрија - раван и права	<ul style="list-style-type: none"> - Знати основне геометријске појмове (тачка, права, раван) - Знати дефинисане појмове полуправа, дуж), умети да их разликује и нацрта, и 	<ul style="list-style-type: none"> - метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и 	<p><u>Активности наставника:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садржаје, средства) -мотивише ученике, подржава и 	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник - објекти и 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика 	11	X, XI
4. Геометрија - угао						12	XII, I, II

Школски програм средњег образовања

<p>5. Геометрија - квадрат и правоугао ник</p>	<p>знати да мери дужи</p>	<p>текстовним материјалом</p>	<p>развија њихова интересовања</p>	<p>средства у учионици</p>	<p>- вредновање знања, мисаоности и радне делатности</p>	<p>20</p>	<p>II, III, IV</p>
<p>6. Геометрија - коцка и квадар</p>		<p>- метода писаних и илустративних материјала - метода демонстрације - вежбање и понављање - самосталан рад ученика</p>	<p>-прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада,истражује нове могућности унапређивања метода рада <u>Активности ученика:</u> -да размишљају о ономе сто се ради и да на проблеме гледају као истраживачки изазов -да буду решаваоци проблема,активни посматрачи, активни слушаоци,да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење -да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима</p>	<p>- лењир - угломер - шестар - дидактички материјал (модел мреже коцке и квадра, жичани модел коцке и квадра)</p>	<p>- посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци - самооцењивање</p>	<p>20</p>	<p>IV, V, VI</p>

Школски програм средњег образовања

4.1.4. Програм рада ОСНОВА ДРУШТВЕНИХ ДИСЦИПЛИНА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

Теме	Циљеви и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. РЕПУБЛИКА СРБИЈА	ЦИЉЕВИ наставе предмета основе друштвених дисциплина је оспособљавање ученика са посебним потребама да се сналазе у времену и простору, да упознају географске особености наше земље, природна богатства, привреду Србије, њено становништво као и историју српског народа. ЗАДАЦИ наставе предмета основе друштвених дисциплина су:	14	IX
2. ПРИРОДНА БОГАТСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Да ученици развију осећај за простор и оријентацију у том простору; - Да упознају географски положај, границе, величину, опште одлике рељефа, реке, као и климу земље у којој живе; - Да се код ученика развије правилан однос према другим људима, природи, раду и производима људског рада, културним и историјским вредностима; 	20	X, XI
3. ПРИВРЕДА	<ul style="list-style-type: none"> - Да код ученика развије свест о потреби заједничког живота са људима различитих националности и вероисповести уз уважавање њихових посебности, обичаја, традиције и културе; - Да стекну основна знања о природним богатствима земље у којој живе (биљни и животињски свет, енергетске изворе, реке и језера, рудна богатства); 	19	XI, XII
4. СТАНОВНИШТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	<ul style="list-style-type: none"> - Да се код ученика развије свест о потреби прихватања позитивних норми понашања људи у друштву и предузимању мера и области планирања породице и заштита животне средине; 	39	III, IV, V, VI
5. ПРОШЛОСТ НАШИХ НАРОДА	<ul style="list-style-type: none"> - Да ученици упознају простор Србије, природне ресурсе, могућности мењања и прилагођавања себи и својим потребама природног окружења; - Да се упознају са појмом народа, нације и становништва; - Да ученици упознају историјске догађаје који су битни за схватање прошлости српског народа и историјских корена савремених збивања. 	19	XII, I, II

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. РЕПУБЛИКА СРБИЈА - Географски положај; - Границе, величина републике; - Опште одлике рељефа - Појам и типови климе; - Хидрографија	- Ученици знају географски положај, границе Србије, - Схватају одлике рељефа, климатске промене, - Познају воде Србије, - Сналазе се и оријентишу на карти, читају картографске симболе	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација	- Наставника: усмерава, води разговор, служи се картом, демонстрира - Ученика: слуша, чита пише, прати, запитује, служи се картом	- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација	- Текстови - Посматрање - Задовољство ученика на часу	14	IX
2. ПРИРОДНА БОГАТСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ - Биљни и животињски свет; - Енергетски извори; - Реке и језера; - Рудна богатства; - Главне низије и котлине; - Природне карактеристике равничарских предела; - Воде равничарских предела и њихово коришћење; - Плодност тла и биљни свет.	- Познају биљни и животињски свет у окружењу - Сналазе се на карти - Познају воде Србије, равничарске пределе	- Вербално-текстуална - Усмено излагање - Демонстрација - Индивидуализација - Рад у паровима	- Наставника: усмерава, води разговор, служи се картом, демонстрира - Ученика: слуша, чита пише, прати, запитује, служи се картом	- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација	- Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација	20	X, XI
3. ПРИВРЕДА - Појам и значај рада – средства рада, предмети рада и производи људског рада; - Пољопривреда (појам и главне гране); - Рударство и металургија; - Саобраћај (копнени,	- Препознају разлику између предмета рада и средстава за рад - Знају главне гране пољопривреде - Научили су поделу саобраћаја - Знају где се налазе наши туристички	- Вербално - текстуална - Усмено излагање - Демонстрација - Индивидуализација	- Наставника: усмерава, води разговор, служи се картом, демонстрира - Ученика: слуша, чита пише, прати, запитује, служи се картом	- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација	- Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација	19	XI, XII

Школски програм средњег образовања

<p>ваздушни, водени); - Туризам (туристичка подручја, природна бањска лечилишта и центри); - Трговина (унутрашња и спољња); - Средства и начини плаћања.</p>	<p>центри - Коришћење новаца као средство плаћања</p>						
<p>4. СТАНОВНИШТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ -Појам народа, нације и становништва; - Национални састав становништва Србије; - Држављани Србије, странци и лица без држављанства (основна права и обавезе); - Живот и рад људи у градовима и сеоским насељима; - Брак и породица као основна ћелија друштва; - Култура (појам, значај и делатности); - Обичаји и морал; - Религија (појам и типови); - Комуникације у саобраћају.</p>	<p>- Препознају појмове везане за народ, нацију и становништво - Знају да је Србија вишенационална земља - Праве разлику између живота у граду и на селу - Знају шта значи институција брака и породице - Имају интересовање за културу, моралне и обичајне норме, религију</p>	<p>- Вербално-текстуална - Усмено излагање - Демонстрација - Индивидуализација - Рад у паровима</p>	<p>- Наставника: усмерава, води разговор, служи се картом, - Ученика: слуша, чита пише, прати, запиткује, служи се картом</p>	<p>- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација</p>	<p>- Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација</p>	19	XII, I, II
<p>5. ПРОШЛОСТ НАШИХ НАРОДА - Досељавање Јужних Словена на Балканско полуострво; - Стварање прве српске државе; - Успон и развој српске државе (културно-историјски споменици тог времена);</p>	<p>- Показују одређени степен интересовања за прошлост наших народа, одакле су се доселили, - Знају које су биле прве наше државе и како су се оне развијале</p>	<p>- Вербално-текстуална - Усмено излагање - Демонстрација - Разговор - Индивидуализација - Рад у паровима</p>	<p>- Наставника: усмерава, води разговор, служи се картом, - Ученика: слуша, чита пише, прати, запиткује, служи се картом</p>	<p>- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација</p>	<p>- Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација</p>	39	III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

<ul style="list-style-type: none"> - Османлијска освајања; - Вишевековно ропство; - Борбе против Турака; - Ослобађање од Турака; - Стварање и развој Српске државе; - Први светски рат (1914-1918); - Србија у Првом светском рату; - Стварање заједничке државе Срба, Хрвата и Словенаца; - Југославија између два светска рата; - Други светски рат; - Окупација и терор у Југославији; - Оружани отпор народа против окупатора; - Крај Другог светског рата; - Југославија после Другог светског рата; - Распад СФРЈ; - Стварање Савезне Републике Југославије. 	<ul style="list-style-type: none"> - Показују заинтересованост за српско-турске односе и наше борбе за ослобођење од Турака - Знају када је почео и кад се завршио Први светски рат и ко га је водио - Познају догађања на нашим просторима између два светска рата - Интересују се за зарађене стране у Другом светском рату и ко се против кога борио на нашим просторима - Знају како су се и зашто мењале државе на нашим просторима после Другог светског рата 					
--	--	--	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

4.1.5. Програм рада ОСНОВА ПРИРОДНИХ ДИСЦИПЛИНА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Механичко кретање	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања о основним природним законитостима • Стицање основних знања о физичким величинама и практично увежбавање рада са једноставним мерним инструментима • Упознавање са основним елементима кретања и њиховим израчунавањем 	12	IX, X, XI
2. Сила, притисак и магнетна сила	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање основних знања о појму сила и њеном јединицом у СИ систему • Стицање знања о притиску чврстих тела, течности и гасова и познавање њихових јединица 	15	IX, X, XI
3. Енергија	<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање са појмом рада, енергије, снаге и њиховим јединица. • Упознавање са кинетичком и потенцијалном енергијом 	12	IX, X, XI
4. Основни хемијски појмови, хемијски елементи и хемијска једињења	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање основних појмова о хемијским елементима, неорганским и органским једињењима, како би се ученици упознали са карактеристичним својствима материјала 	12	XI, XII, I, II
5. Минерали, руде, стене и добијање метала	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање основних знања о минералима, рудама, стенама, њиховом применом и особинама • Стицање знања о поступку прераде руде, флотацији и металург. 	9	XI, XII, I, II
6. Горива	<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање са својствима и значајем горива 	12	XI, XII, I, II
7. Основне карактеристике живих бића	<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање основне грађе биљака и животиња, размножавања и процеса наслеђивања 	13	III, IV, V, VI
8. Екологија	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање елементарних знања о утицају човека на природу, потребу њене заштите, као и унапређивању животне средине • Развијање правилног, културног, свесног односа према природи • Развијање еколошке свести и еколошке културе 	12	III, IV, V, VI
9. Здравствено васпитање	<ul style="list-style-type: none"> • Развијање радних и здравствених навика као и одговорности и истрајности у раду 	14	III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Механичко кретање	<ul style="list-style-type: none"> - знати самостално руковати мерним инструментима и справама - разумети елементе кретања и њихово израчунавање путем образаца 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - показивање - метода открића - објашњавање - понављање - предавање 	<p>Ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - активно слуша - води дијалог са наставником - разговор - коришћење нових извора знања - повезивање знања 	<ul style="list-style-type: none"> - метар - термометар - теразије - мензура - часовник 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	12	IX, X, XI
2. Сила, притисак и магнетна сила	<ul style="list-style-type: none"> - разумети појам силе, њену мерну јединицу и справу за мерење - знати шта је притисак чврстих тела, течности и гасова - разумети електрицитет и електричне појаве - знати врсте електрицитета, изворе и дејство струје, употребну вредност струје - бити свестан опасности и познавати мере опреза у коришћењу струје 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - посматрање - показивање - метода открића - објашњавање - понављање - предавање - демонстрација 	<ul style="list-style-type: none"> - закључивање - дискутује - слуша - износи искуства и примере из живота <p>Наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - активно слушање - разговор - коришћење нових извора знања - повезивање знања - закључује, усмерава, проверава - проналази примере из свакодневног живота и презентује их ученицима 	<ul style="list-style-type: none"> - папир, креда и камен - пластични чешаљ, - папирџи и синтетичка тканина - термометар - магнети 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	15	IX, X, XI
3. Енергија	<ul style="list-style-type: none"> - разумети појмове енергија, рад и снага, њихове јединице и значај у производњи - разликовати потенцијалну и кинетичку енергију 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - посматрање - показивање - метода открића - објашњавање - понављање - предавање 	<ul style="list-style-type: none"> - предаје - подстиче - дискутује 	<ul style="list-style-type: none"> - парче дрвета, даска, куглице - дрво, вуна, гума, папир, стакло 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	12	IX, X, XI
4. Основни хемијски појмови, хемијски	<ul style="list-style-type: none"> - усвојити појам материје и супстанце - знати разлику између елемената, смеша и 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - показивање - метода открића 	<p>Ученика:</p>	<ul style="list-style-type: none"> - периодни систем елемената 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање 	12	XI, XII, I, II

Школски програм средњег образовања

елементи и хемијска једињења	<ul style="list-style-type: none"> једињења - разумети периодни систем елемената и рад са њим - знати разлику између киселина, база и соли 	<ul style="list-style-type: none"> - објашњавање - понављање - предавање 	<ul style="list-style-type: none"> - активно слуша -води дијалог са наставником -разговор -коришћење нових извора знања 		<ul style="list-style-type: none"> - ученички радови 		
5. Минерали, руде, стене и добијање метала	<ul style="list-style-type: none"> - разумети шта су минерали, стене и руде, које су њихове особине и примена - знати поступак прераде руда - знати опште особине метала и објаснити појам корозије - знати како се добијају легуре и која је њихова примена 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - показивање - метода открића - метод демонстрације - објашњавање - понављање - предавање 	<ul style="list-style-type: none"> -повезивање знања -закључивање - дискутује - слуша - износи искуства и примере из живота Наставника: - активно слушање -разговор -коришћење нових извора знања -повезивање знања 	<ul style="list-style-type: none"> - минерали, делови стена, руде - метали, легуре 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	9	XI, XII, I, II
6. Горива	<ul style="list-style-type: none"> - разумети шта су горива - знати поделу горива - објаснити примену горива у свакодневном животу 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - показивање - метода открића - метод илустрације - објашњавање - понављање - предавање 	<ul style="list-style-type: none"> -закључује, усмерава, проверава -проналази примере из свакодневног живота и презентује их ученицима - предаје - подстиче дискутује 	<ul style="list-style-type: none"> - дрво, угаљ, нафта - папир, кромпир (скроб), ножић 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	12	XI, XII, I, II
7. Основне карактеристике живих бића	<ul style="list-style-type: none"> - знати шта је ћелија и њене карактеристике, деоба ћелије - знати начине размножавања живих бића - објаснити грађу и функцију органа код биљака 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - показивање - метода открића - Илустрација - објашњавање - понављање - предавање - демонстрација 		<ul style="list-style-type: none"> - скица ћелије - скица деобе ћелије - природни материјал (корен, стабло, лист, цвет, плод, семе) 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	13	III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

<p>8. Екологија</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разумети појам екологије и њен значај за савременог човека - знати који су фактори загађивања животне средине и поступци за њену заштиту 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - показивање - метода открића - метод илустрације - објашњавање 	<p>Ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - активно слуша -води дијалог са наставником -разговор -коришћење нових извора знања -повезивање знања 	<ul style="list-style-type: none"> - пластичне флаше, кесе, папир - црвене књиге 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	<p>12</p>	<p>III, IV, V, VI</p>
<p>9. Здравствено васпитање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - разумети зашто је важно одржавати личну хигијену - разумети штетност болести зависности - бити свестан понашања ризичног по здравље 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - показивање - метода открића - метод илустрације - објашњавање - понављање - предавање 	<ul style="list-style-type: none"> -закључивање - дискутује - слуша - износи искуства и примере из живота <p>Наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - активно слушање -разговор -коришћење нових извора знања -повезивање знања -закључује, усмерава, проверава -проналази примере из свакодневног живота и презентује их ученицима - предаје - подстиче - дискутује 	<ul style="list-style-type: none"> - скица ланца преношења заразних болести - шеме о штетности болести зависности 	<ul style="list-style-type: none"> - ученичка активност и учешће у разговорима - усмено испитивање - ученички радови 	<p>14</p>	<p>III, IV, V, VI</p>

Школски програм средњег образовања

4.1.6. Програм рада МУЗИКЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Певање и свирање	<ul style="list-style-type: none"> • Ширење интересовања за музику и музичке активности • Неговање музичког ритма, слуха и меморије • Неговање вокалне способности ученика извођењем народних и уметничких садржаја. 	9	IX, IX, IX,X
2. Слушање музике	<ul style="list-style-type: none"> • Оспособљавање за разликовање врста извођача • Развијање способности за схватање карактера музике и различитих расположења, • Развијање способности примања, доживљавања и разумевања инструменталних садржаја 	6	X,XI,V, XI,XII,VI
3. Стваралаштво	<ul style="list-style-type: none"> • Подстицање способности да свој доживљај и реаговање на музику изразе и средствима других уметности • Неговање вокалне способности • Оспособљавање за музицирање на ритмичким и мелодијским инструментима 	9	XI,XII, XII,III,IV, XI,II,IV
4. Музикотерапија	<ul style="list-style-type: none"> • Подстицање индивидуалних ритмичко- мелодијских способности ученика • Упознавање са нашим народним и уметничким стваралаштвом, певањем, свирањем и слушањем музичких дела 	13	XI, X,I,II

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Певање и свирање	<ul style="list-style-type: none"> - Певање песама у складу са текстом - Развој осећаја за ритам - Неговање вокалних способности - Ширење интересовања за музичке активности 	<ul style="list-style-type: none"> - Метода рада на тексту - демонстративна певање песама - свирање песама - илустративна метода - дијалoшка метода - интерактивна 	<p><u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој и афективној комуникацији, прати</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Аудитивна средства (музички инструмент и носач звука - ЦД плејер) - Аудио-визуелна средства (снимци концерата или музичко-сценских представа на ДВД запису, телевизијске емисије) - Визуелна средства 	<ul style="list-style-type: none"> - Текстови - Разговор - Усмено излагање - Задовољство ученика на часу 	9	IX, IX, IX,X

Школски програм средњег образовања

		<p>метода</p> <ul style="list-style-type: none"> - перцепција музичких примера - слушање аудио примера 	<p>напредовања ученика,информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада .</p> <p><u>активност ученика</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - слушају, уочавају, читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима, решаваоци проблема, активни посматрачи, партнери, активни учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и са одраслима и вршњацима. 	<p>(плакати, панои, слике, мултимедијални компјутерски садржаји, фотографије)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Текстовна средства (уџбеници, чланци, енциклопедије) - Помоћно-техничка средства (табла,апликатори,показив ачи и др.) 			
<p>2. Слушање музике</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Савладавање општих појмова - Слушање и препознавање композиција - Стварање љубави према музици - Развој музичке меморије, перцепције и слуха - Изграђивање музичког укуса 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошко-дијалoшка метода - илустративна метода - интерактивна метода - перцепција музичких примера - слушање аудио примера 	<p><u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији,прати напредовања ученика,информише</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Аудитивна средства (музички инструмент и носач звука - ЦД плејер) - Аудио-визуелна средства(снимци концерата или музичко-сценских представа на ДВД запису, телевизијске емисије) - Визуелна средства (плакати,панои,слике, мултимедијални 	<ul style="list-style-type: none"> - Разговор - Похвале - Критичко мишљење - Праћење 	6	X, XI, V, XI, XII, VI

Школски програм средњег образовања

			<p>их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада . <u>активност ученика</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - слушају, уочавају, читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима, решаваоци проблема, активни посматрачи, партнери, активни учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима 	<p>компјутерски садржаји, фотографије)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Текстовна средства (уџбеници, чланци, енциклопедије) - Помоћно-техничка средства (табла, апликатори, показивачи и др.) 			
3. Стваралаштво	<ul style="list-style-type: none"> - Подстицање посебних способности да музички доживљај и реаговање на музику изразе средствима других уметности(сликарство, плес, имитације) - Непосредно изражавање кроз песму и игру 	<ul style="list-style-type: none"> - Демонстрације - Игре у паровима и колу - монолошко-дијалoшка метода - интерактивна метода - илустративна метода 	<p><u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Аудитивна средства (музички инструмент и носач звука - ЦД плејер) - Аудио-визуелна средства (снимци концерата или музичко-сценских представа на ДВД запису, телевизијске емисије) - Визуелна средства (плакати, панои, слике, мултимедијални компјутерски садржаји, фотографије) - Текстовна средства 	<ul style="list-style-type: none"> - Разговор - Посматрање - Подстицање - Презентација рада 	9	XI, XII, XII, III, IV, XI, II, IV

Школски програм средњег образовања

			социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада. <u>активност ученика</u> - Слушају, уочавају, читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима, решаваоци проблема, бактивни посматрачи, партнери, активни учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима, стварају краће мелодије, илуструју слушано музичко дело,	(уџбеници, чланци, енциклопедије) - Помоћно-техничка средства (табла, апликатори, показивачи и др.)			
4. Музикотерапија	- Богађење атмосфере и расположења међу ученицима - Избор добре музике - Развој музичке меморије, перцепције и слуха	- Илустрација - Демонстрација - Слушање музике - вербалне методе	<u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише	- Аудитивна средства (музички инструмент и носач звука - ЦД плејер) - Аудио-визуелна средства (снимци концерата или музичко-сценских представа на ДВД запису, телевизијске емисије) - Визуелна средства (плакати, панои, слике, мултимедијални компјутерски	- Посматрање - Похвале - Разговор	13	XI, X, I, II

Школски програм средњег образовања

			<p>их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада .</p> <p><u>активност ученика</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - слушају, уочавају, читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима ,решаваоци проблема, активни посматрачи, партнери активни учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и са одраслима и вршњацима 	<p>садржаји,фотографије)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Текстовна средства (уџбеници, чланци, енциклопедије) - Помоћно-техничка средства (табла,апликатори,показивачи и др.) 			
--	--	--	---	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

**4.1.7. Програм рада ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала;
текстилство и кожарство**

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Материјали и технике	Циљ васпитно-образовног рада у настави ликовне културе је да се подстиче и развија учениково стваалачко понашање,у складу са карактером овог предмета. Задаци васпитно-образовног рада с у настави ликовне културе састоје се у развијању ученикове способности за: Опажање и памћење доживљаја облика,боје и прпросторних односа;	24	IX, X, XI, XII, I, II
2. Лепо писање са калиграфијом	Опажање појава и законитости у природи и друштву које се могу односити на ликовне активности; Коришћење различитих материјала за рад; Аналитичко посматрање и ликовно представљање; Стицање естетских критеријума; Разумевање уметничких дела;	8	IX, X
3. Савремени медији	Имагинацију и неговање интересовања за културну баштину и за савремена кретања у уметности свог и других народа; Уобличавање животног и радног простора; доприносити развоју визуелне културе и визуелне писмености као основе за визуелно комуницирање;	26	X, XI, XII, III, IV, V, VI
4. Уметничко наслеђе	да свим облицима васпитно-образовног рада са ученицима изгради њихову ликовну културу; стваралачко мишљење и деловање у складу са њиховим психофизичким могућностима; утицање на развој визуелно-техничке и производне културе неопходне за све будућепозиве ученика	16	II, III, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Материјали и технике	- да науче да примене нова знања о ликовним техникама и материјалима	- монолошко о дијалoшка	<u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и	- Сликарски,цртачки,вајарски материјал,репродукције	- корекција, - изложбе и друге комуникац ије	24	IX, X, XI, XII, I, II

Школски програм средњег образовања

	на сопственом раду		афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информиса их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада . <u>активност ученика</u>				
2. Лепо писање са каллиграфијом	- да науче да примене нова знања на сопственом раду	- монолошко дијалогска		- Оловке, дрвене боје, туш и перо, фломастери -	- корекција, - изложбе и друге комуникације	8	IX, X
3. Савремени медији	- да знају да примене нова знања о савременим медијима на сопственом раду	- монолошко дијалогска	слушају, уочавају, читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима, решаваоци проблема, активни посматрачи, партнери, активни	- Разни примери реклама, анимирани филмови, репродукције, стрипови, фотографије	- корекција, - изложбе и друге комуникације	26	X, XI, XII, III, IV, V, VI
4. Уметничко наслеђе	- Да схвате значај и важност уметничког наслеђа	- монолошко дијалогска	учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и са одраслима и вршњацима)	- Репродукције, фотографије	- корекција, - изложбе и друге комуникације	16	II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

4.1.8. Програм рада ОСНОВЕ ТЕХНИКЕ РАДА једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Радно место радионица	Циљ <ul style="list-style-type: none"> Циљ је да се ученици упознају са различитим подручјима рада и различитим образовним профилима Задаци <ul style="list-style-type: none"> Значај основних хигијенскотехничких мера заштите на раду Упознавање ученика са сировинама и материјалима значајним за рад Упознавање ученика са пословним и радним задацима у гранама привреде и индустрије Појам енергије и врсте енергије (привредне) 	6	IX, III, VI
2. Мере заштите на раду		6	IX, II
3. Сировине и материјали		9	IX, III, IV, V
4. Привреда и индустрија средине		3	X
5. Енергија	<ul style="list-style-type: none"> Значај основних хигијенскотехничких мера заштите на раду Упознавање ученика са сировинама и материјалима значајним за рад Упознавање ученика са пословним и радним задацима у гранама привреде и индустрије Појам енергије и врсте енергије (привредне) 	3	X
6. Заштита животне средине	<ul style="list-style-type: none"> Указивање на значај очувања животне средине 	2	X, XI
7. Машине и уређаји	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са различитим машинама и алатима (по подручјима) 	14	XI, III
8. Основни технолошки поступак	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са технолошким поступком 	16	XII, V
9. Алат	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање ученика са ручним алатом (по профилима) 	12	XI, III
10. Сортирање и паковање	<ul style="list-style-type: none"> Појам сортирања и паковања(начини) стицање знања, навика и вештина за рад и даље професионално оспособљавање према психофизичким могућностима и способностима 	3	V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Радно место радионица	<ul style="list-style-type: none"> упознавање са врстом радионица у зависности од профила образовања радионица(тип)отворена и затворена специфичност радног места радна дисциплина одржавање радног места 	<ul style="list-style-type: none"> разговор илустрација усмено излагање демонстрација 	активност наставника (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа,	<ul style="list-style-type: none"> слика радионица (отвореног типа и затвореног типа) 	<ul style="list-style-type: none"> посматрање праћење подстицање разговор похвале 	6	IX, III, VI
2. Мере заштите на раду	<ul style="list-style-type: none"> упознавање са општим мерама заштите на раду (по подручјима 	<ul style="list-style-type: none"> разговор илустрација 	ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа,	<ul style="list-style-type: none"> слика, илустрација 	<ul style="list-style-type: none"> посматрање 	6	IX, II

Школски програм средњег образовања

	рада) - колективна и лична заштитна средства на раду - опсност од повреда и изазивача материјалних штета	- усмено излагање - демонстрација	регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада прати напредовање сваког ученика	- шема - узорци	- праћење - подстицање - разговор - похвале		
3. Сировине и материјали	- упознавање са појмом,поделом и применом зависно од подручја рада - врста техничких материјала(метали и неметали) - специфичност сировина и материјала; - својства и примена; - исправност сировина и материјала	- разговор - илустрација - усмено излагање - демонстрација	- прати ефекте сопственог рада,истражује нове могућности унапређивања метода рада <u>активност ученика</u>	- слика, - илустрација - узорци	- посматрање - праћење - подстицање - разговор - похвале	9	IX, III, IV, V
4. Привреда и индустрија средине	- упознавање са основном поделом на привредне гране,основни појмови о делатности рада и значај привреде - индустрија и њена подела на индустријске гране и њен значај привређивања	- разговор - илустрација - усмено излагање - демонстрација	- слушају,уочавају,читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима,решаваоци проблема,активни посматрачи,партнери,активни и учесници,самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима)	- слика, - илустрација - картапривредна шема - картаиндустрија	- посматрање - праћење - подстицање - разговор - похвале	3	X
5. Енергија	- упознавање са: - врсте природних енергија - коришћење енергија и претварање у механички рад(подручје рада)зависно	- разговор - илустрација - усмено излагање - демонстрација		- слика, - илустрација	- посматрање - праћење - подстицај - самооткрића	3	X
6. Заштита животне средине	- појам(стицање и извори загађивања у зависности од подручја рад - нарушавање животне средине у зависности од подручја рада	- разговор - илустрација - усмено излагање - демонстрација	<u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања,	- слика, - илустрација - филм	- посматрање - праћење - разговор	2	X, XI
7. Машине и уређаји	- стицање појма подела и значај машина и уређаја(зависно од	- разговор - илустрација		- слика, - илустрација	- посматрање - праћење	14	XI, III

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> подручја рада) - мере заштите при употреби машина - правилно руковање, чување и одржавање машина и алата 	- демонстрација	партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада	-	- подстицај		
8. Основни технолошки поступак	<ul style="list-style-type: none"> - припрема материјала за рад - основне мере, познавање мерних система и јединица за мерење - ручна обрада материјала машинска обрада материјала - употреба алата, машина и уређаја - начин извођења поступака - начин спајања делова производа у зависности од занимања - склапање делова у готове производе, врсте склопова у зависности од врсте профила 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - илустрација - демонстрација - радна метода 	партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада	<ul style="list-style-type: none"> - слика, - илустрација - узорци: алат, - машине, уређаји 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - праћење - подстицај ка правилној употреби одређених узорака и модела - похвале 	16	XII, V
9. Алат	<ul style="list-style-type: none"> - мерни и контролни алат - основни алат - алат за придржавање материјала - алат за монтажу и демонтажу - одлагање и одржавање алата - значај, примена, руковање алатом 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - илустрација - демонстрација - радна метода 	<u>активност ученика</u> - слушају, уочавају, читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима, решаваоци проблема, активни посматрачи, партнери, активни и учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима)	<ul style="list-style-type: none"> - слика, - илустрација - узорци 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - праћење - подстицај - похвале 	12	XI, III
10. Сортирање и паковање	<ul style="list-style-type: none"> - стандарди сортирања - начин сортирања - амбалажа - паковање - начин паковања и завршна фаза паковања 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - илустрација - демонстрација 	<u>активност ученика</u> - слушају, уочавају, читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима, решаваоци проблема, активни посматрачи, партнери, активни и учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима)	<ul style="list-style-type: none"> - слика, - илустрација - модел амбалаже 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - праћење - разговор 	3	V, VI

Школски програм средњег образовања

4.1.9. Програм рада ПРАКСЕ једногодишњег оспособљавања за рад за подручје рада машинство и обрада метала; текстилство и кожарство

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Радно место, радионица, одржавање радног места	<ul style="list-style-type: none"> Провера склоности, психофизичке способности ученика за мање сложене послове рада Провера могућности и спретности ученика за обављање једноставних радних операција 	71	IX, X, I, II, III
2. Сировине и материјали	<ul style="list-style-type: none"> Ученицима максимално могуће објаснити технолошки процес рада и принципе израде неког производа рада Упознати ученике са условима рада и мерама заштите на раду Упознати ученике са средствима за рад, материјалима и сировинама 	8	X,
3. Основни технолошки поступци рада, мере заштите	<ul style="list-style-type: none"> Стицање радних навика и радних обавеза, поштовање радне и технолошке дисциплине Оспособити ученике за сналажење и обављање једноставних радних операција 	206	IX, XI, XII, I, II, IV, V, VI
4. Корозија	<ul style="list-style-type: none"> Омогућити ученику стицање знања, навика и вештина за даље усмеравање и професионално оспособљавање 	10	VI
5. Ручни алати и машине	<ul style="list-style-type: none"> Оспособити ученика за самосталну примену заштитних средстава на раду Стварање хигијенских навика на радном месту као и одржавање колективне и личне хигијене 	75	IX, X, XI, III, IV

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Школска радионица, поштовање технолошке дисциплине, коришћење радне одеће	- Упознати ученике са радионицом, прихватање радног материјала, препознавање алата, његово чишћење и одржавање	- Метода објашњавањем и метода демонстрације	- <u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања	- Радна одећа, опрема у радионици	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор - Похвала	71	IX, X, I, II, III
2. Припрема материјала за	- Препознавање материјала,	- Метода објашњавањем		- Разни материјали	- Посматрање - Праћење	8	X

Школски програм средњег образовања

рад, сортирање материјала и сировине	сортирање, бројање и паковање материјала, мере заштите на раду	и метода демонстрације	ученика,информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада		- Подстицање - Разговор		
3. Израда делова склопа производа, рад на једноставним машинама	- Упознавање и коришћење мерног алата, познавање мерних јединица, припрема материјала, коришћење машина	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом	<u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и	- Мерни алат, једноставне машине	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	206	IX, XI, XII, I, II, IV, V, VI
4. Заштита делова од корозије	- Правилно чишћење материјала, антикорозивна заштита, одмашћивање, премазивање основном бојом	- Метода објашњавањем и метода демонстрације	поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине -	- Челична четка, антирост, основна боја, четка	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	10	VI
5. Рад са ручним алатом, подела алата и машина	- Правилна техника рада са ручним алатом и једноставним машинама	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и приказ слика машина		- Основни ручни алат, једноставне машине	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	75	IX, X, XI, III, IV

4.2. Програми рада – заједничких обавезних наставни предмета у средњем стручном образовању

4.2.1. Програм рада СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ за ПРВУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	Циљ наставе српског језика и књижевности је васпитање, образовање и оспособљавање лако ментално ретардираних ученика као самосталних и културних личности, богатог и оплемењеног емоционалног живота, са усвојеном елементарном књижевном и језичком културом. Циљеви наставе српског језика и књижевности, пре свега су:	34	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
2. Језик	- Развијање и неговање елементарне језичке културе и правилног усменог и писменог изражавања; - оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и процењивање уметничко-естетских порука насталим у различитим историјским периодима; - оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и разумевање порука средстава масовне комуникације;	18	IX, X, XI, XII, II, III, IV
3. Култура изражавања	- изграђивање позитивних моралних особина личности и смисла за колективни живот и рад; - богаћење и оплемењивање емоционалног живота кроз развијање смисла за лепо и складно; - развијање љубави према књижевности и оспособљавање за самостално коришћење књигом; - развијање и неговање стваралачке маште и поверења у сопствене способности у циљу стварања позитивне слике о себи.	18	IX, XII, I, II, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. КЊИЖЕВНОСТ							
Природа и смисао књижевности	- разликује врсте уметности и њихова изражајна средства - објасни појам и функцију књижевности као уметности и	- монолошка - дијалoшка - текстуална - излагања	Активности наставника: - планира и припрема наставу - врши избор наставних	- Читанка - лектира - литература - наставни	- активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност	4	IX

Школски програм средњег образовања

	<p>однос књижевности и других уметности</p> <ul style="list-style-type: none"> - уочава усмену и писану књижевност као уметност - познаје књижевне родове и врсте и разликује њихове основне одлике - одреди тему, мотив, сиже, фабулу, лик и идеју у књижевном делу - износи своје утиске и запажања о књижевном делу, тумачи његове битне чиниоце и вреднује га 	<ul style="list-style-type: none"> -демонстративно-илустративна - аудио визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>метода, облика наставног рада и наставних средстава</p> <ul style="list-style-type: none"> - израђује дидактички материјал -организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава и дефинише појмове - објашњава непознате и мање познате речи и појмове - подстиче и усмерава ученике на доношење закључака и самостални рад - развија љубав према литератури - подстиче развој индивидуалних способности ученика - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика - упућује ученике на вредновање сопственог рад - координира у раду одељења - упућује и усмерава ученике на самостално проналажење информација - укључује ученике у активну наставу - негује правилан однос према традицији - негује етичке вредности 	<p>листови</p> <ul style="list-style-type: none"> - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери, географске карте, фотографије - графофолије - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји 	<p>излагања</p> <ul style="list-style-type: none"> - одговарање на питања и постављање питања - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у комуникацији 		
Књижевност старог века	<ul style="list-style-type: none"> - чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано -наведе основне информације о развоју, врстама, тематици и особеностима књижевности старог века - објасни универзалне поруке књижевности старог века - развија склоност ка уметничком доживљају и вредности у књижевности 					2	IX, X
Средњовековна књижевност	<ul style="list-style-type: none"> - чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано - објасни значај рада Ћирила и Методија - наведе најстарија словенска писма (глаголица и ћирилица) - именује ауторе и дела - објасни значај средњовековне књижевности за српску културу 					5	X

Школски програм средњег образовања

	- анализира изабране текстове уз претходно припремање путем истраживачких задатака		- развија правилан однос међу члановима породице -развија код ученика правилан однос према животу и друштву уопште			
Народна усмена књижевност (епска народна поезија, лирска народна поезија, лирско-епска народна поезија и народна проза)	- чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано - разликује народне лирске, епске и лирско-епске песме - разликује врсте народне прозе: бајку, басну, приповетку, народне умотворине - уочи одлике усмене уметности речи (колективност, варијантност, формулативност) - процењује етичке вредности изнете у делима народне књижевности - тумачи ликове, битне мотиве, фабулу, сиже, композицију и поруке у одабраним делима - упореди уметничку интерпретацију стварности и историјске чињенице		Активности ученика: - слуша - чита - бележи - препричава - описује - запажа - анализира - дискутује - изводи закључке - поставља питања - ради самостално и у групи - користи различите изворе информацијај		19	XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
Лектира	- чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано - уочава главне јунаке, радњу, време и место догађаја - упознаје књижевно стваралаштво песника, писца - тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима - објасни универзалне поруке у обрађеним делима - развија критички став и				4	XI, II

Школски програм средњег образовања

	мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима						
2. ЈЕЗИК							
Општи појмови о језику	- разуме природу модерног књижевног (стандардног) језика - схвата језик као основно средство комуникације - схвата национални културни значај језика	- монолошка - дијалогска - текстуална - излагања - демонстративно-илустративна	Активности наставника: - планира и припрема наставу - врши избор наставних метода, облика наставног рада и наставних средстава - израђује дидактички материјал - организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава граматичка правила - упоређује и и повезује нова са старим градивом - подстиче ученике на доношење закључака и самостални рад	- Граматика - Правопис - Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери - графофолије - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји	- активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - контролне вежбе - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки	2	IX
Синтакса	- уочава и разликује просту од простопроширене реченице - зна реченичне чланове - уочава границе простих реченица у сложеној реченици	- аудио визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића	- анализира домаће задатке - развија такмичарски дух у примени знања - континуирано повезује знања о језику са непосредном говорном праксом - проверава примену стечених знања - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика			7	X, XI, III
Грађење речи	- уочава просте, изведене и сложене речи - одреди врсту речи и њене граматичке категорије - употреби у усменом и писаном изражавању облике речи у складу са језичком нормом - уме да се служи правописом					2	II
Правопис	- примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом - примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом - примени знања о гласовним алтернацијама у складу са језичком нормом - примени знакове интерпункције у складу са језичком нормом - подели речи на крају реда у					7	XI, XII, III, IV

Школски програм средњег образовања

	складу са језичком нормом		<ul style="list-style-type: none"> - упућује ученике на вредновање сопственог рада <p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усваја и примењује граматичка и правописна правила - чита - слуша - бележи - истражује - запажа - процењује - упоређује - закључује - повезује речи и слике - интерактивно учи - ради у групи и паровима 		<p>задаци</p> <ul style="list-style-type: none"> - примена знања у пракси 		
3. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА							
Усмено изражавање	<ul style="list-style-type: none"> - увежбава артикулацију, дикцију, интонацију и темо говора - логички размишља и изражајно чита и говори о прочитаном тексту, ТВ емисији, филму, рецитије - стиче сигурност при јавном представљању - формира граматички исправну реченицу - опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом изражавању - изражава размишљања и 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - текстуална - излагања -демонстративно-илустративна - аудио-визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>Активности наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - развија културу усменог и писменог изражавања - подстиче ученике на самосталан рад - анализира домаће задатке - вреднује ученичка постигнућа - негује чистоту српског језика - објашњава непознате појмове - подстиче на правилан однос према природи и естетици 	<ul style="list-style-type: none"> - Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери, фотографије - ученичке свеске - честитке, разгледнице, уплатнице, 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких 	7	IX, XII, I, II, IV, V

Школски програм средњег образовања

	критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу - стиче сигурност у изражавању		- указује на лепоту пејзажа - усмерава ученике да правилно користе стечена знања - стимулише ученике за даљи рад	разни формулари - вежбанке - табла, креда, креде у боји	активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - домаћи задаци - истраживачки задаци - писмени задаци - примена знања у комуникацији		
Писмено изражавање	- опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у писаном изражавању - изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу - пише молбу, жалбу, писмо, честитку, разгледницу, аутобиографију - попуњава формуларе, уплатнице и слично у складу са језичком нормом - примени граматички исправну реченицу		Активности ученика: - примењује граматичка и правописна правила - упоређује и повезује ново са старим градивом - приповеда - описује - извештава - истражује - решава проблем - анализира и изводи закључке - увежбава изражајно читање и казивање - негује културу писменог изражавања			11	XII, I, II, V, VI

Школски програм средњег образовања

4.2.2. Програм рада СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	Циљ наставе српског језика и књижевности је васпитање, образовање и оспособљавање лако ментално ретардираних ученика као самосталних и културних личности, богатог и оплемењеног емоционалног живота, са усвојеном елементарном књижевном и језичком културом.	39	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
2. Језик	Циљеви наставе српског језика и књижевности, пре свега су: - Развијање и неговање елементарне језичке културе и правилног усменог и писменог изражавања; - оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и процењивање уметничко-естетских порука насталим у различитим историјским периодима; - оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и разумевање порука средстава масовне комуникације;	19	IX, X, XI, XII, II, III, VI
3. Култура изражавања	- изграђивање позитивних моралних особина личности и смисла за колективни живот и рад; - богаћење и оплемењивање емоционалног живота кроз развијање смисла за лепо и складно; - развијање љубави према књижевности и оспособљавање за самостално коришћење књигом; - развијање и неговање стваралачке маште и поверења у сопствене способности у циљу стварања позитивне слике о себи.	12	IX, XI, XII, III, IV, V

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. КЊИЖЕВНОСТ							
Просветитељство	- наведе особености просветитељства и његове представнике у књижевности - објасни значај Доситејевог рада за српску културу и књижевност - именује ауторе и дела	- монолошка - дијалочка - текстуална - излагања -демонстративно-илустративна - аудио визуелна	Активности наставника: - планира и припрема наставу - врши избор наставних метода, облика наставног рада и наставних средстава - израђује дидактички материјал	- Читанка - лектира - литература - наставни листови - тестови - лаптоп	- активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и	6	IX, X

Школски програм средњег образовања

	- наведе особине ликова у обрађеним делима и заузме став према њиховим поступцима	- истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика	-организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава и дефинише појмове - објашњава непознате и мање познате речи и појмове - подстиче и усмерава ученике на доношење закључака и самостални рад - развија љубав према литератури - подстиче развој индивидуалних способности ученика - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика - упућује ученике на вредновање сопственог рад - координира у раду одељења - упућује и усмерава ученике на самостално проналажење информација - укључује ученике у активну наставу - негује правилан однос према традицији - негује етичке вредности - развија правилан однос међу члановима породице -развија код ученика правилан однос према животу и друштву уопште	- аудио и видео материјал - слике, шеме, постери, географске карте, фотографије - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји	постављање питања - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у комуникацији		
Романтизам	- уочава и образлаже одлике романтизма - наведеде представнике романтизма и њихова дела - изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања - преопзна и усвоји вредности националне културе - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела	- писаних радова - наставних листића				12	X, XI, II, III
Реализам	- уочава и образлаже одлике реализма - наведе представнике реализма и њихова дела - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела - процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књ. дело - развија критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима					13	III, IV, V, VI
Лектира	- чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано - уочава главне јунаке, радњу, време и место догађаја					8	XII, I, V

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - упознаје књижевно стваралаштво песника, писца - тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима - објасни универзалне поруке у обрађеним делима - развија критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима - развија склоност ка одређеном књижевном правцу 		<p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - слуша - чита - бележи - препричава - описује - запажа - анализира - дискутује - изводи закључке - поставља питања - ради самостално и у групи - користи различите изворе информација 				
2. ЈЕЗИК							
Синтакса	<ul style="list-style-type: none"> - разликује просту од сложене реченице - разликује реченичне чланове - уочава границе простих реченица у сложеној реченици - примени падежни систем и основна значења падежа - разликује глаголски вид - употреби глаголска времена и разликује их у тексту 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалошка - текстуална - излагања - демонстративно-илустративна - аудио визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика 	<p>Активности наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планира и припрема наставу - врши избор наставних метода, облика наставног рада и наставних средстава - израђује дидактички материјал - организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава граматичка правила - упоређује и и повезује ново са старим градивом - подстиче ученике на доношење закључака и самостални рад - анализира домаће задатке - развија такмичарски дух у примени знања 	<ul style="list-style-type: none"> - Граматика - Правопис - Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика 	11	IX, XI, XII, II
Грађење речи	<ul style="list-style-type: none"> - уочава просте, изведене и сложене речи - гради сложене речи - уме да се служи правописом 	<ul style="list-style-type: none"> - писаних радова - наставних листића 				3	X, VI
Правопис	<ul style="list-style-type: none"> - примени правила одвојеног и састављеног писања речи у сладу са језичком нормом - примени знакове интерпункције у сладу са језичком нормом 					5	IX, XII, III

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - подели речи на крају реда у складу са језичком нормом - примени правила о писању скраћеница у складу са језичком нормом 		<ul style="list-style-type: none"> - континуирано повезује знања о језику са непосредном говорном праксом - проверава примену стечених знања - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика - упућује ученике на вредновање сопственог рада <p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усваја и примењује граматичка и правописна правила - чита - слуша - бележи - истражује - запажа - процењује - упоређује - закључује - повезује речи и слике - интерактивно учи - ради у групи и паровима 		<ul style="list-style-type: none"> на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - контролне вежбе - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у пракси 		
3. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА							
Усмено изражавање	<ul style="list-style-type: none"> - извештава о различитим догађајима и појавама у друштву - стиче сигурност при јавном представљању - разуме једноставна упутства и реагује на њих 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалошка - текстуална - излагања -демонстративно-илустративна - аудио-визуелна 	Активности наставника: <ul style="list-style-type: none"> - развија културу усменог и писменог изражавања - подстиче ученике на самосталан рад - анализира домаће задатке - вреднује ученичка 	<ul style="list-style-type: none"> - Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и 	4	IX, XI, III

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - формира граматички исправну реченицу - опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у усменом изражавању - изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу 	<ul style="list-style-type: none"> - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>постигнућа</p> <ul style="list-style-type: none"> - негује чистоту српског језика - објашњава непознате појмове - подстиче на правилан однос према природи и естетици - указује на лепоту пејзажа - усмерава ученике да правилно користе стечена знања - стимулише ученике за даљи рад <p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - примењује граматичка и правописна правила - упоређује и повезује ново са старим градивом - приповеда - описује - извештава - истражује - решава проблем - анализира и изводи закључке - увежбава изражајно читање и казивање - негује културу писменог изражавања 	<ul style="list-style-type: none"> - слике, шеме, постери, фотографије - ученичке свеске - уплатнице, разни формулари - вежбанке - табла, креда, креде у боји 	<p>постављање питања</p> <ul style="list-style-type: none"> - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - домаћи задаци - истраживачки задаци - писмени задаци - примена знања у комуникацији 		
Писмено изражавање	<ul style="list-style-type: none"> - опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у писаном изражавању - изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу - пише писмо, разгледницу, молбу, жалбу, приговор, биографију - попуњава формуларе, уплатнице и слично у складу са језичком нормом - примени граматички исправну реченицу 					8	XII, IV, V

Школски програм средњег образовања

4.2.3. Програм рада СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	Циљ наставе српског језика и књижевности је васпитање, образовање и оспособљавање лако ментално ретардираних ученика као самосталних и културних личности, богатог и оплемењеног емоционалног живота, са усвојеном елементарном књижевном и језичком културом.	29	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V
2. Језик	Циљеви наставе српског језика и књижевности, пре свега су: - Развијање и неговање елементарне језичке културе и правилног усменог и писменог изражавања; - оспособљавање ученика за читање, разумевање, доживљавање и процењивање уметничко-естетских порука насталим у различитим историјским периодима;	17	IX, X, XI, XII, II, V
3. Култура изражавања	- оспособљавање ученика за самостално, критичко размишљање и разумевање порука средстава масовне комуникације; - изграђивање позитивних моралних особина личности и смисла за колективни живот и рад; - богаћење и оплемењивање емоционалног живота кроз развијање смисла за лепо и складно; - развијање љубави према књижевности и оспособљавање за самостално коришћење књигом; - развијање и неговање стваралачке маште и поверења у сопствене способности у циљу стварања позитивне слике о себи.	18	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. КЊИЖЕВНОСТ							
Модерна	<ul style="list-style-type: none"> - уочава и образлаже одлике модерне - наведеде представнике модерне и њихова дела - изнесе свој суд о књижевним делима користећи стечена знања и сопствена запажања - преопзна и усвоји вредности националне културе - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалогска - текстуална - излагања - демонстративно-илустративна - аудио визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>Активности наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планира и припрема наставу - врши избор наставних метода, облика наставног рада и наставних средстава - израђује дидактички материјал - организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава и дефинише појмове - објашњава непознате и мање познате речи и појмове - подстиче и усмерава ученике на доношење закључака и самостални рад - развија љубав према литератури - подстиче развој индивидуалних способности ученика - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика - упућује ученике на вредновање сопственог рад - координира у раду одељења - упућује и усмерава ученике на самостално проналажење информација - укључује ученике у активну наставу - негује правилан однос према традицији - негује етичке вредности 	<ul style="list-style-type: none"> - Читанка - лектира - литература - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери, - географске карте, фотографије - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - течност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у 	15	IX, X, XI, II, III
Међуратна и савремена књижевност	<ul style="list-style-type: none"> - уочава и образлаже одлике међуратне и савремене књижевности - наведе представнике правца и њихова дела - тумачи уметнички свет и стваралачке поступке у структури обрађених дела 				<ul style="list-style-type: none"> - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у 	7	III, IV

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - процењује друштвене појаве и проблеме које покреће књижевно дело - развија критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима 		<ul style="list-style-type: none"> - развија правилан однос међу члановима породице -развија код ученика правилан однос према животу и друштву уопште <p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - слуша - чита - бележи - препричава - описује - запажа - анализира - дискутује - изводи закључке - поставља питања - ради самостално и у групи - користи различите изворе информација 		комуникацији		
Лектира	<ul style="list-style-type: none"> - чита текст као целину и презентује га - разуме прочитано - уочава главне јунаке, радњу, време и место догађаја - упознаје књижевно стваралаштво песника, писца - тумачи и вреднује уметничке чиниоце у обрађеним делима - објасни универзалне поруке у обрађеним делима - развија критички став и мишљење при процени поступака и понашања јунака у обрађеним делима - развија склоност ка одређеном књижевном правцу 					7	XI, XII, I, II

Школски програм средњег образовања

2. ЈЕЗИК							
Синтакса	<ul style="list-style-type: none"> - разликује просту од сложене реченице - разликује реченичне чланове - уочава границе простих реченица у сложеној реченици - примени падежни систем и основна значења падежа - разликује глаголски вид - разликује глаголска времена и начине и уочава их у тексту 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - текстуална - излагања - демонстративно-илустративна - аудио визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова - наставних листића 	<p>Активности наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - планира и припрема наставу - врши избор наставних метода, облика наставног рада и наставних средстава - израђује дидактички материјал - организује и реализује наставу - презентује наставни садржај - објашњава граматичка правила - упоређује и и повезује ново са старим градивом - подстиче ученике на доношење закључака и самостални рад - анализира домаће задатке - развија такмичарски дух у примени знања - континуирано повезује знања о језику са непосредном говорном праксом - проверава примену стечених знања - вреднује постигнућа ученика и прати напредак ученика - упућује ученике на вредновање сопственог рада <p>Активности ученика:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усваја и примењује граматичка и правописна правила - чита - слуша - бележи - истражује - запажа - процењује - упоређује 	<ul style="list-style-type: none"> - Граматика - Правопис - Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери - ученичке свеске - табла, креда, креде у боји 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - повезивање стечених знања - богаћење речника - ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - рад на тексту - контролне вежбе - тестови знања - домаћи задаци - истраживачки задаци - примена знања у пракси 	14	IX, X, XI, XII, II

Школски програм средњег образовања

			<ul style="list-style-type: none"> - закључује - повезује речи и слике - интерактивно учи - ради у групи и паровима 				
Правопис	<ul style="list-style-type: none"> - примени правила одвојеног и састављеног писања речи у складу са језичком нормом - примени употребу великог и малог слова у складу са језичком нормом - примени знакове интерпункције у складу са језичком нормом - подели речи на крају реда у складу са језичком нормом 					3	X, V
3. КУЛТУРА ИЗРАЖАВАЊА							
Усмено изражавање	<ul style="list-style-type: none"> - извештава о различитим догађајима и појавама у друштву - стиче сигурност при јавном представљању - формира граматички исправну реченицу - опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у виду кратког монолога 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка - дијалoшка - текстуална - излагања - демонстративно-илустративна - аудио-визуелна - истраживачка - хеуристичка - самосталног рада ученика - писаних радова 	<p>Активности наставника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - развија културу усменог и писменог изражавања - подстиче ученике на самосталан рад - анализира домаће задатке - вреднује ученичка постигнућа - негује чистоту српског језика - објашњава непознате појмове - подстиче на правиан однос према природи и естетици - указује на лепоту пејзажа 	<ul style="list-style-type: none"> - Читанка - наставни листови - тестови - лаптоп - аудио и видео материјал - слике, шеме, постери, - фотографије - ученичке свеске - честитке, 	<ul style="list-style-type: none"> - активност на часу - самосталност у раду - тачност и тачност излагања - одговарање на питања и постављање питања - способност вођења дискусије - повезивање стечених знања - богаћење речника 	9	IX, X, XI, I, III, V

Школски програм средњег образовања

	- изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и животу	- наставних листића	- усмерава ученике да правилно користе стечена знања - стимулише ученике за даљи рад Активности ученика: - примењује граматичка и правописна правила - упоређује и повезује ново са старим градивом - приповеда - описује - извештава - истражује - решава проблем - анализира и изводи закључке - увежбава изражајно читање и казивање - негује културу писменог изражавања	разгледнице, уплатнице, разни формулари - вежбанке - табла, креда, креде у боји	- ученички радови и продукти ученичких активности - константне белешке о напредовању ученика - бележење присуства ученика на часу - посматрање и стално праћење активности ученика - разговор са учеником - домаћи задаци - истраживачки задаци - писмени задаци - примена знања у комуникацији		
Писмено изражавање	- опише стања, осећања, расположења, изрази ставове, донесе закључке у писаном изражавању - изражава размишљања и критички став према проблемима и појавама у књижевним текстовима и свакодневном животу - пише расправу, приказ, осврт - попуњава формуларе, уплатнице и слично у складу са језичком нормом - примени граматички исправну реченицу					9	XII, II, IV

Школски програм средњег образовања

4.2.4. Програм рада МАТЕМАТИКЕ за ПРВУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Основне рачунске операције у скуповима : N, NO, Z, Q, R	<ul style="list-style-type: none"> Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина Познавање основних рачунских операција у скуповима N, No, Z, Q и R Разумевање квантитативних и просторних односа у природи и друштву Развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења Развијање упорности, истрајности, систематичности, уредности и одговорности у раду Оспособљавање за практичну примену усвојених математичких знања у решавању разних задатака и проблема из живота 	20	IX, X, XI, XII IX, X, XI, XII,
2. Геометријске фигуре и њихови међусобни односи		23	I, II
3. Размере и пропорције		18	II, III, IV, V
4. Рационални алгебарски изрази		9	V, VI

Садржаји	Исходи	Методе-активности	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Скуп природних и целих бројева	<ul style="list-style-type: none"> Знати уређеност скупова N, No, Z Знати појмове простих и сложених бројева и успешно обављати растављање сложеног броја на просте чиниоце (НЗС,НЗД) 	<ul style="list-style-type: none"> метода објашњавања метода разговора метода рада са уџбеником и текстовним материјалом 	<p><u>Активности наставника :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садрж аје, средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада 	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник - наставни листићи 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, мисаоности и радне делатности - посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци - самооцењивање 	4	IX
2. Једначине и неједначине	<ul style="list-style-type: none"> Савладати одређивање бројева „X” у једначинама и неједначинама Знати појам проширивања и скраћивања разломака и децимални запис 	<ul style="list-style-type: none"> вежбање и понављање самосталан рад ученика 	<p><u>Активности ученика :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да размишљају о ономе сто се ради и да на проблеме гледају 			6	IX, X
3. Разломци и рачунске операције са разломцима						8	XI, XII

Школски програм средњег образовања

	<p>разломака</p> <ul style="list-style-type: none"> - Овладати рачунским операцијама са разломцима и децималним записом - Познавати својства рачунских операција (комутативност и асоцијативност код сабирања, комутативност, асоцијативност и дистрибутивност код множења) и употребу заграда, у скуповима $N, No, Z, \text{ и } Q$ - Умети да решава једноставне текстуалне задатке - Знати да примењује стечена знања у различитим животним ситуацијама 		<p>као истраживачки изазов</p> <ul style="list-style-type: none"> -да буду решаваоци проблема, активни посматрачи, активни слушаоци, да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење -да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима 				
4. Тачка, права, раван	<ul style="list-style-type: none"> - Знати основне геометријске појмове (тачка, права, раван) и дефинисане појмове (полуправа, дуж, полураван) - Знати поделу углова и умети да их нацрта - Упознати рачунске операције са угловима (сабирање и одузимање углова) 	<ul style="list-style-type: none"> - метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и текстовним материјалом - вежбање и понављање - самосталан рад ученика 	<p><u>Активности наставника :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садрж аје, средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада <p><u>Активности ученика би биле:</u></p>	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник - објекти и средства у учионици - наставни листићи - лењир 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, мисаоности и радне делатности - посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци 	2	IX
5. Угао						4	X
6. Многоугао						15	XI, XII, I, II

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - Знати појам и врсте многоуглова, умети да их разликује и нацрта - Упознати се са односом страница и углова у троуглу, и подударношћу троуглова - Упознати се са решавањем конструктивних задатака кроз четири етапе редоследа радњи (анализа, конструкција, дискусија) - Знати јединице мере за дужину и површину - Умети да израчуна обим и површину фигура у равни - Знати да примењује стечена знања у пракси 		<ul style="list-style-type: none"> -да размишљају о ономе што се ради и да на проблеме гледају као истраживачки изазов -да буду решаваоци проблема,активни посматрачи, активни слушаоци,да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење -да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима 	<ul style="list-style-type: none"> - угломер - шестар 	<ul style="list-style-type: none"> - самооцењивање 		
7. Размера и пропорција	<ul style="list-style-type: none"> - Знати појам и поделу размере и пропорције - Упознати директну и обрнуту пропорционалност величина, просто и сложено правило тројно, рачун поделе и мешања - Упознати и умети да разликује процентни и 	<ul style="list-style-type: none"> - метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и текстовним материјалом - вежбање и понављање - самосталан 	<p><u>Активности наставника :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садрж аје,средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада,истражује нове могућности унапређивања метода рада 	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник - наставни листићи - џепни рачунар 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, мисаоности и радне делатности - посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање 	16	II, III, IV, V

Школски програм средњег образовања

	<p>проилни рачун</p> <ul style="list-style-type: none"> - Упознати табличко и графичко приказивање стања, појава и процеса, као и употребу таблица и помоћних средстава за рачунање - Умети да решава једноставне текстуалне задатке 	<p>рад ученика</p>	<p><u>Активности ученика :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да размишљају о ономе што се ради и да на проблеме гледају као истраживачки изазов -да буду решаваоци проблема,активни посматрачи, активни слушаоци,да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење 		<ul style="list-style-type: none"> - писмени задаци - самоцењивање 		
--	--	--------------------	---	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

4.2.5. Програм рада МАТЕМАТИКЕ за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Скуп рационалних бројева	<ul style="list-style-type: none"> Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина Познавање основних рачунских операција у скуповима N, N_0, Z, Q, R и Q 	29	IX, X, XI, XII
2. Хомотетија и сличност	<ul style="list-style-type: none"> Разумевање квантитативних и просторних односа у природи и друштву Развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења 	24	XII, I, II, III, IV
3. Степеновање и кореновање	<ul style="list-style-type: none"> Развијање упорности, истрајности, систематичности, уредности и одговорности у раду Оспособљавање за практичну примену усвојених математичких знања у решавању разних задатака и проблема из живота 	17	IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Растављање полинома на чиниоце	- Савладати операције растављања полинома на чиниоце (највећи заједнички делилац полинома, најмањи заједнички садржалац полинома)	- метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и текстовним материјалом	<u>Активности наставника :</u> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садрж аје, средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада	- помоћна техничка наставна средства - уџбеник - наставни листићи	- систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, мисаоности и радне делатности - посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци - самооцењивање	5	IX
2. Рачунске операције са рационалним алгебарским разломцима	- Знати појам и основна својства алгебарских разломака (проширивање и скраћивање алгебарских разломака)	- вежбање и понављање - самосталан рад ученика				10	IX, X
3. Линеарне једначине и неједначине	- Савладати рачунске операције са рационалним алгебарским разломцима		<u>Активности ученика :</u> -да размишљају о ономе сто се			12	XI, XII

Школски програм средњег образовања

	<ul style="list-style-type: none"> - Знати основна својства једнакости (појам релације еквиваленције и поретка, њихова својства), еквивалентност једначина и правила за њихово решавање, умети да дође до решења једначине са једном непознатом - Знати основна својства неједнакости, еквивалентност неједначина, правила за њихово решавање - Упознати линеарне једначине са две непознате - Умети да решава једноставне текстуалне задатке 		<p>ради и да на проблеме гледају као истраживачки изазов</p> <ul style="list-style-type: none"> -да буду решаваоци проблема,активни посматрачи, активни слушаоци,да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење -да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима 				
4. Размера и пропорционалност дужи	- Знати односе између дужи кроз њихову размеру и пропорцију	<ul style="list-style-type: none"> - метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и 	<p><u>Активности наставника :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садржаје,средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова 	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник - лењери 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, 	8	XII, I, II
5. Хомотетија и сличност троуглова	- Овладати дељењем дужи на једнаке делове у датом односу, упознати					7	II, III

Школски програм средњег образовања

<p>6. Питагорина теорема</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Талесову теорему - Знати појам сличности и својства релације сличности, умети да примењује сличност на правоугли троугао и упознати сличност многоуглова - Знати Питагорину теорему - Умети да решава једноставне текстуалне задатке - Знати да примењује стечено знање у животу 	<p>текстовним материјалом</p> <ul style="list-style-type: none"> - вежбање и понављање - самосталан рад ученика 	<p>интересовања</p> <ul style="list-style-type: none"> -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада,истражује нове могућности унапређивања метода рада <u>Активности ученика би биле:</u> -да размишљају о ономе што се ради и да на проблеме гледају као истраживачки изазов -да буду решаваоци проблема,активни посматрачи, активни слушаоци,да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење -да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима 		<p>мисаоности и радне делатности</p> <ul style="list-style-type: none"> - посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци - самооцењивање 	<p>5</p>	<p>III, IV</p>
<p>7. Операције са степенима чији је изложилац цео број</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Упознати степен реалног броја различитог од нуле, са негативним целим изложиоцем и рачунске операције са њима - Знати децимални запис броја у стандардном облику - Упознати скуп реалних бројева и појам 	<ul style="list-style-type: none"> - метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и текстовним материјалом - вежбање и понављање 	<p><u>Активности наставника :</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садрж аје, средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог 	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, мисаоности и радне делатности - посматрање и вредновање 	<p>11</p>	<p>IV, V, VI</p>

Школски програм средњег образовања

<p>8. Појам квадратног корена</p>	<p>квадратног корена</p>	<p>- самосталан рад ученика</p>	<p>рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада <u>Активности ученика:</u> - да размишљају о ономе што се ради и да на проблеме гледају као истраживачки изазов - да буду решаваоци проблема, активни посматрачи, активни слушаоци, да учествују у комуникацији, да организују свој рад - да планирају своје учење - да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима</p>		<p>залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци - самооцењивање</p>	<p>4</p>	<p>VI</p>
--	--------------------------	---------------------------------	---	--	--	----------	-----------

Школски програм средњег образовања

4.2.6. Програм рада МАТЕМАТИКЕ за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Финансијска математика	<ul style="list-style-type: none"> Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина Разумевање квантитативних и просторних односа у природи и друштву Развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења 	32	IX, X, XI, XII, II, III, IV
2. Геометријска тела	<ul style="list-style-type: none"> Развијање упорности, истрајности, систематичности, уредности и одговорности у раду Оспособљавање за практичну примену усвојених математичких знања у решавању разних задатака и проблема из живота 	32	IX, X, XI, XII, I, II, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Прост интересни рачун	<ul style="list-style-type: none"> Упознати појмове везане за прост интересни рачун Упознати израчунавање интереса, процента, времена и капитала 	<ul style="list-style-type: none"> метода објашњавања метода разговора 	<p><u>Активности наставника</u> :</p> <ul style="list-style-type: none"> -да организује наставни процес (усклађује циљеве, планира садрж аје, средства...) -мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада <p><u>Активности ученика</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да размишљају о ономе што се ради и да на 	<ul style="list-style-type: none"> помоћна техничка наставна средства уџбеник наставни листићи 	<ul style="list-style-type: none"> систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика вредновање знања, мисаоности и радне делатности посматрање и вредновање залагања на часу писано и усмено испитивање писмени задаци самооцењивање 	18	IX, X, XI, XII
2. Калкулације	<ul style="list-style-type: none"> Упознати појам калкулације Упознати израчунавање укупне вредности производа, елементе потребне за израчунавање укупне вредности производа, и шему економске калкулације Умети да решава једноставне текстуалне задатке 	<ul style="list-style-type: none"> метода рада са уџбеником и текстовним материјалом вежбање и понављање самосталан рад ученика 	<ul style="list-style-type: none"> -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада <p><u>Активности ученика</u></p> <ul style="list-style-type: none"> -да размишљају о ономе што се ради и да на 	<ul style="list-style-type: none"> помоћна техничка наставна средства уџбеник наставни листићи 	<ul style="list-style-type: none"> вредновање знања, мисаоности и радне делатности посматрање и вредновање залагања на часу писано и усмено испитивање писмени задаци самооцењивање 	14	II, III, IV

Школски програм средњег образовања

<p>3. Полиедри</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Упознати појам полиедри - Знати и међусобно разликовати особине коцке, квадра, призме, пирамиде и зарубљене пирамиде, као и њихове мреже површи - Знати јединице мере за дужину, површину и запремину - Умети да израчуна површину и запремину полиедара применом образаца 	<ul style="list-style-type: none"> - метода објашњавања - метода разговора - метода рада са уџбеником и текстовним материјалом - вежбање и понављање - самосталан рад ученика 	<p>проблеме гледају као истраживачки изазов</p> <ul style="list-style-type: none"> -да буду решаваоци проблема, активни посматрачи, активни слушаоци, да учествују у комуникацији, да организују свој рад -да планирају своје учење -да буду партнери и пријатељи да свој рад деле и допуњују са другима 	<ul style="list-style-type: none"> - помоћна техничка наставна средства - уџбеник - објекти и средства у учионици - наставни листићи - лењири - дидактички материјал (модел мреже коцке, квадра, призме, пирамиде, зарубљене пирамиде, ваљка, купе, зарубљене купе, као и жичани модели коцке, квадра, призме, пирамиде, зарубљене пирамиде, ваљка, купе, зарубљене купе) 	<ul style="list-style-type: none"> - систематско праћење и посматрање знања и напредовања ученика - вредновање знања, мисаоности и радне делатности - посматрање и вредновање залагања на часу - писано и усмено испитивање - писмени задаци - самооцењивање 	<p>20</p>	<p>IX, X, XI, XII, I, II</p>
<p>4. Обртна тела</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Упознати појам цилиндричне и конусне површи - Упознати и међусобно разликовати особине правог ваљка, праве купе и зарубљене праве купе, и њихове мреже површи - Упознати израчунавање површине и запремине обртних тела применом образаца - Умети да решава једноставне текстуалне задатке - Знати да примањује стечено знање у животу 					<p>12</p>	<p>IV, V, VI</p>

Школски програм средњег образовања

4.2.7. Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА за ПРВУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> Допринос задовољењу основних биопсихо-социјалних потреба ученика у области физичке културе Развијање и усавршавање моторичких способности ученика Развијање и учвршћивање хигијенских навика Формирање позитивног односа према физичким активностима 	10	IX,X
2. Вежбе на справама и тлу		20	X, XI, XII
3. Спортске и елементарне игре		40	I, II, III, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Атлетика Трчања, скокови, бацања	<ul style="list-style-type: none"> Усавршена техника трчања Научени техника скокова у даљ и вис Научена техника бацања лоптице Научена техника бацања медицинке 	<ul style="list-style-type: none"> Практична активност Разговор Демонстрације 	<ul style="list-style-type: none"> Наставник тестира ученике Демонстрира технику Коригује активност ученика Мотивише ученике 	<ul style="list-style-type: none"> Метар, Струњаче Сталак Летвице Лоптице медицинке 	<ul style="list-style-type: none"> Оцењује се залагање ученика, остварени степен навика за вежбањем, однос према друговима у одељењу, однос према задацима у настави, залагање и резултати на такмичењу 	14	IX, X
2. Вежбе на справама и тлу Вежбе на тлу, прескоци	<ul style="list-style-type: none"> Савладана техника колута, окрета, ваге и става о шакама Савладана техника прескока 	<ul style="list-style-type: none"> Практична активност Разговор Демонстрације 	-	<ul style="list-style-type: none"> Козлић Струњаче Разбој 	<ul style="list-style-type: none"> Однос према задацима 	16	X, XI, XII

Школски програм средњег образовања

4.2.8. Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Атлетика	<ul style="list-style-type: none"> Доприноси развијању хигијенских навика Доприноси формирању позитивног односа према физичкој култури и стварању навике за свакодневним физичким активностима доприноси задовољењу основних биопсихолошких потреба ученика доприноси стварању услова у којима ученици доживљавају радост слободног стваралачког ангажовања 	16	IX,X
2. Вежбе на справама и тлу		26	XI, XII
3. Спортске и елементарне игре По избору ученика Кошарка, фудбал, рукомет, одбојка, стони тенис, пливање, ритмичка гимнастика и плес		28	I, II, III, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Атлетика трчање, скокови, бацања	<ul style="list-style-type: none"> Усавршена техника трчања Научени техника скокова у даљ и вис Научена техника бацања кугле 	<ul style="list-style-type: none"> Практична активност Разговор Демонстрације 	<ul style="list-style-type: none"> Наставник објашњава, демонстрира, показује филм са демонстрацијом, мотивише ученике за рад Ученици вежбају, коригују своју активност 	<ul style="list-style-type: none"> Струњаче Сталак Летвице 	<ul style="list-style-type: none"> Оцењује се залагање ученика, остварени степен навика за вежбањем, однос према друговима у одељењу, однос према задацима у настави, залагање и резултати на такмичењу 	17	IX, X
2. Вежбе на справама и тлу Вежбе на тлу, прескоци, вежбе на паралелном развоју и греди	<ul style="list-style-type: none"> Савладана техника саскока са разбоја, става о шакама Савладана техника прескока Савладана техника елемената на греди 	<ul style="list-style-type: none"> Практична активност Разговор Демонстрације 	<ul style="list-style-type: none"> Наставник објашњава, демонстрира, показује филм са демонстрацијом, мотивише ученике за рад Ученици вежбају, коригују своју активност 	<ul style="list-style-type: none"> Козлић Струњаче Разбој Греда 	<ul style="list-style-type: none"> Оцењује се однос према задацима 	18	XI, XII

Школски програм средњег образовања

<p>3. Спортске игре По избору ученика Кошарка, фудбал, рукомет, одбојка, стони тенис, пливање, ритмичка гимнастика и плес</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Учвршћени елементи спортских игара - Проширење тактичко - техничке припремљеност 	<ul style="list-style-type: none"> - Практична активност - Разговор - Демонстрације 		<ul style="list-style-type: none"> - Лопта 	<ul style="list-style-type: none"> - Оцењује се остварени степен техник, залагање, однос према задацима 	<p>35</p>	<p>I, II, III,IV,V,VI</p>
--	---	--	--	---	--	-----------	-------------------------------

Школски програм средњег образовања

4.2.9. Програм рада ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Обликовање тела и кретања	<ul style="list-style-type: none"> Доприноси јачању здравља Доприноси стварању позитивног односа према физичкој култури Доприноси формирању навике за свакодневним физичким активностима 	14	IX, II, V
2. Спортске игре	<ul style="list-style-type: none"> Доприноси задовољењу основних биопсихолошких потреба ученика Доприноси стварању услова у којима ученици доживљавају радост слободног стваралачког ангажовања 	50	X, II, XII I, III, IV, V

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Обликовање тела и кретања	<ul style="list-style-type: none"> Оформљена мускулатура одређене јачине Развијена покретљивост зглобова Оформљена еластичност и економичност кретања Научени комплекси вежби обликовања 	<ul style="list-style-type: none"> Практична активност Разговор Демонстрације 	<ul style="list-style-type: none"> Наставник објашњава Демонстрира, мотивише ученике 	<ul style="list-style-type: none"> Струњаче 	Оцењује се залагање ученика, остварени степен навика за вежбањем,	12	IX, VI
2. Спортске игре по избору ученика: кошарка, фудбал, рукомет, одбојка, стони тенис, пливање, ритмичка гимнастика и плес	<ul style="list-style-type: none"> Савладана технике кошарке, малог фудбала, стоног тениса, гимнастике и плеса, одбојке и рукомета 	<ul style="list-style-type: none"> Практична активност Разговор Демонстрације 	<ul style="list-style-type: none"> Ученици вежбају Коригују активност и технику 	<ul style="list-style-type: none"> Струњаче Лоптица Рекети 	<ul style="list-style-type: none"> однос према друговима у одељењу, однос према задацима у настави, залагање и резултати на такмичењу 	52	X, XI, XII, I, II, III, IV, V

Школски програм средњег образовања

4.2.10. Програм рада УРЕЂЕЊА ДРУШТВА за ДРУГУ годину

Теме	Циљеви и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. УВОД	<p>ЦИЉ наставе предмета уређење друштва у средњој школи су да се ученици оспособе за живот у друштвеној заједници.</p> <p>ЗАДАЦИ наставе предмета уређење друштва су да ученици стекну знања о:</p> <ul style="list-style-type: none"> - појму људског друштва и основним елементима структуре друштва и државног уређења; - карактеру и вредностима људског рада за живот човека, опстанак и развој људског друштва; - правном уређењу друштва, државној организацији, правима и дужностима грађана у нашој земљи, начину њиховог остваривања и заштите; - да упознају и усвоје основне моралне и културне вредности. 	8	IX
2. ЕКОНОМСКО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА		10	X
3. СТРУКТУРА ДРУШТВА		12	XI, XII
4. КУЛТУРА И МОРАЛ		12	XII, I, II
5. ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА		8	II, III
6. ДРЖАВНА ОРГАНИЗАЦИЈА И ЊЕНА УЛОГА У ДРУШТВУ		8	III, IV
7. ДЕМОКРАТИЈА И МЕХАНИЗМИ ВЛАСТИ		8	IV, V

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
<p>1. УВОД</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам, настанак и развитак друштва; - Однос природе, човека и друштва; - Значај рада за живот и опстанак човека и друштва; 	<ul style="list-style-type: none"> - Да схвате шта је људско друштво, када је настало и како се развијало до нашег времена - Како је човек утицао на развитак друштва 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	8	IX

Школски програм средњег образовања

<ul style="list-style-type: none"> - Подела рада и развој друштва; - Утицај човека на промене и очување природног окружења. 							
<p>2. ЕКОНОМСКО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Производња материјалних добара и задовољење људских потреба; - Основни чиниоци производње (рад, средства за рад и предмети рада); - Производи људског рада; - Својина и својински односи; - Новац и улога новца у размени добара. 	<ul style="list-style-type: none"> - Схватање и усвајање става о значају духовног и физичког рада и производње материјалних и духовних добара - Да зна који су основни чиниоци производње - Да усвоји појам својине и каква својина постоји - Да научи да манипулише новцем 	<ul style="list-style-type: none"> - Вербално-текстуална - Усмено излагање - Демонстрација - Индивидуализација - Рад у паровима 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Текстови - Гласачки листићи и кутија - Закон - Устав - Цртежи - Електронски медиј - Правилници - Бонтон - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	10	X
<p>3. СТРУКТУРА ДРУШТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам и врсте друштвених група; - Својства професионалних, религијских и регионалних друштвених група; - Појам и врсте друштвених 	<ul style="list-style-type: none"> - Да препознај врсте друштвених грапа, - Друштвених и етничких заједница, - Да ученик схвати институцију брака и породице - Значај државе и права као достигнуће сваког развоја у друштву 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	12	XI, XII

Школски програм средњег образовања

<p>заједница; - Етничке заједнице, народ, нација; - Брак и породица; - Друштвене организације; - Појам државне организације и њене надлежности; - Појам и узроци друштвених промена и појавни облици.</p>							
<p>4. КУЛТУРА И МОРАЛ - Појам и значај културе; - Елементарна култура (исхране, становања, рада, одевања); - Култура говора; - Појам и облици материјалне и духовне културе; - Културне институције и њихов значај; - Културне вредности код нас – национална култура; - Појам морала и обичаја; - Појам правних</p>	<p>- Културније и моралније понашање - Схватање и прихватање друштвених норми и покретљивости друштва - Активно укључивање у разговор о одређеним темама - Мобилизација преосталих способности за самостални живот и рад</p>	<p>- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација</p>	<p>- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује</p>	<p>- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација</p>	<p>- разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика</p>	<p>12</p>	<p>XII, I, II</p>

Школски програм средњег образовања

<p>норми;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Однос морала, обичаја и права; - Последице неизвршења моралних, обичајних и правних норми. 							
<p>5. ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам устава и закона; - Уставност изаконитост и њихова заштита; - Основна права и дужности грађана и њихова заштита. 	<ul style="list-style-type: none"> - Сазнање о појму устава и закона, ко и о подзаконским актима - Значај државе и права као достигнуће сваког развоја у друштву 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	8	II, III
<p>6. ДРЖАВНА ОРГАНИЗАЦИЈА И ЊЕНА УЛОГА У ДРУШТВУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Скупштина, влада и председник Републике; - Судски органи власти и њихова улога. 	<ul style="list-style-type: none"> - Значај државе и права као достигнуће сваког развоја у друштву - Улога скупштине, владе и председника Републике - Улога судских органа 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	8	III, IV
<p>7. ДЕМОКРАТИЈА И МЕХАНИЗМИ ВЛАСТИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам и облици демократије; - Појам и улога политичких 	<ul style="list-style-type: none"> - Појам демократије - Улога политичких партија - Какви избори постоје и како се организују - Како се дели власт после избора 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	8	IV, V

Школски програм средњег образовања

партија; - Избори; - Подела власти; - Надлежности и начини рада појединих органа власти.							
--	--	--	--	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

4.2.11. Програм рада УРЕЂЕЊА ДРУШТВА за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљеви и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. УВОД	ЦИЉ наставе предмета уређење друштва у средњој школи су да се ученици оспособе за живот у друштвеној заједници.	8	IX
2. ЕКОНОМСКО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА	ЗАДАЦИ наставе предмета уређење друштва су да ученици стекну знања о: - појму људског друштва и основним елементима структуре друштва и државног уређења; - карактеру и вредностима људског рада за живот човека, опстанак и развој људског друштва; - правном уређењу друштва, државној организацији, правима и дужностима грађана у нашој земљи, начину њиховог остваривања и заштите; - да упознају и усвоје основне моралне и културне вредности.	10	X
3. СТРУКТУРА ДРУШТВА		12	XI, XII
4. КУЛТУРА И МОРАЛ		12	XII, I, II
5. ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА		8	II, III
6. ДРЖАВНА ОРГАНИЗАЦИЈА И ЊЕНА УЛОГА У ДРУШТВУ		8	III, IV
7. ДЕМОКРАТИЈА И МЕХАНИЗМИ ВЛАСТИ		8	IV, V

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. УВОД - Појам, настанак и развитак друштва; - Однос природе, човека и друштва; - Значај рада за живот и опстанак човека и друштва;	- Да схвате шта је људско друштво, када је настало и како се развијало до нашег времена - Како је човек утицао на развитак друштва	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује	- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација	- разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	8	IX

Школски програм средњег образовања

<ul style="list-style-type: none"> - Подела рада и развој друштва; - Утицај човека на промене и очување природног окружења. 							
<p>2. ЕКОНОМСКО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Производња материјалних добара и задовољење људских потреба; - Основни чиниоци производње (рад, средства за рад и предмети рада); - Производи људског рада; - Својина и својински односи; - Новац и улога новца у размени добара. 	<ul style="list-style-type: none"> - Схватање и усвајање става о значају духовног и физичког рада и производње материјалних и духовних добара - Да зна који су основни чиниоци производње - Да усвоји појам својине и каква својина постоји - Да научи да манипулише новцем 	<ul style="list-style-type: none"> - Вербално-текстуална - Усмено излагање - Демонстрација - Индивидуализација - Рад у паровима 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Текстови - Гласачки листићи и кутија - Закон - Устав - Цртежи - Електронски медиј - Правилници - Бонтон - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	10	X
<p>3. СТРУКТУРА ДРУШТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам и врсте друштвених група; - Својства професионалних, религијских и регионалних друштвених група; - Појам и врсте друштвених 	<ul style="list-style-type: none"> - Да препознај врсте друштвених грапа, - Друштвених и етничких заједница, - Да ученик схвати институцију брака и породице - Значај државе и права као достигнуће сваког развоја у друштву 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	12	XI, XII

Школски програм средњег образовања

<p>заједница; - Етничке заједнице, народ, нација; - Брак и породица; - Друштвене организације; - Појам државне организације и њене надлежности; - Појам и узроци друштв. промена и појавни облици.</p>							
<p>4. КУЛТУРА И МОРАЛ - Појам и значај културе; - Елементарна култура (исхране, становања, рада, одевања); - Култура говора; - Појам и облици материјалне и духовне културе; - Културне институције и њихов значај; - Културне вредности код нас – национална култура; - Појам морала и обичаја; - Појам правних норми;</p>	<p>- Културније и моралније понашање - Схватање и прихватање друштвених норми и покретљивости друштва - Активно укључивање у разговор о одређеним темама - Мобилизација преосталих способности за самостални живот и рад</p>	<p>- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација</p>	<p>- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује</p>	<p>- Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација</p>	<p>- разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика</p>	<p>12</p>	<p>XII, I, II</p>

Школски програм средњег образовања

<ul style="list-style-type: none"> - Однос морала, обичаја и права; - Последице неизвршења моралних, обичајних и правних норми. 							
<p>5. ПРАВНО УРЕЂЕЊЕ ДРУШТВА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам устава и закона; - Уставност изаконитост и њихова заштита; - Основна права и дужности грађана и њихова заштита. 	<ul style="list-style-type: none"> - Сазнање о појму устава и закона, ко и о подзаконским актима - Значај државе и права као достигнуће сваког развоја у друштву - 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	8	II, III
<p>6. ДРЖАВНА ОРГАНИЗАЦИЈА И ЊЕНА УЛОГА У ДРУШТВУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Скупштина, влада и председник Републике; - Судски органи власти и њихова улога. 	<ul style="list-style-type: none"> - Значај државе и права као достигнуће сваког развоја у друштву - Улога скупштине, владе и председника Републике - Улога судских органа 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	8	III, IV
<p>7. ДЕМОКРАТИЈА И МЕХАНИЗМИ ВЛАСТИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам и облици демократије; - Појам и улога политичких партија; 	<ul style="list-style-type: none"> - Појам демократије - Улога политичких партија - Какви избори постоје и како се организују - Како се дели власт после избора 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Индивидуализација 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Сlike - Цртежи - Електронски медиј - Уџбеник - Часописи - Публикација 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	8	IV, V

Школски програм средњег образовања

<ul style="list-style-type: none">- Избори;- Подела власти;- Надлежности и начини рада појединих органа власти.							
---	--	--	--	--	--	--	--

4.3. Програми рада – стручних обавезних предмета – подручје рада текстилство и кожарство

4.3.1. Програм рада ПОЗНАВАЊА МАТЕРИЈАЛА за ПРВУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Елементарна разматрања о влакнима	<ul style="list-style-type: none"> Циљ је упознавање ученика са употребом, као и основна подела на природна и хемијска влакна 	6	IX
2. Природна влакна биљног порекла	<ul style="list-style-type: none"> Циљ је упознавање врсте, својства и употребе природних влакана биљног порекла 	10	IX, X
3. Природна влакна животињског порекла	<ul style="list-style-type: none"> Циљ је упознавање врсте, својства и употребе природних влакана животињског порекла 	10	X, XI
4. Хемијска влакна	<ul style="list-style-type: none"> Циљ је упознавање врсте, својства и употребе хемијских влакана 	2	XII
5. Подела и својства текстилних материјала	<ul style="list-style-type: none"> Циљ је упознавање са поделом и својствима текстилних материјала Развијање осећаја за разликовање материјала по сировинском саставу, преплету, боји 	30	XII, I, II, III, IV,
6. Помоћни и остали материјали за израду текстилних производа	<ul style="list-style-type: none"> Циљ је стицање појма о основним помоћним материјалима 	8	IV, V
7. Избор и употреба материјала	<ul style="list-style-type: none"> Циљ је стицање потребних знања за правилан избор и употребу основних и помоћних текстилних материјала 	4	VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Елементарна разматрања о влакнима	- Ученик разуме појам текстилних влакана; поделу текстилних влакана (природна и хемијска) и њихова употреба	- разговор, - илустрација - усмено излагање - демонстрација	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученик: - слуша, чита пише, прати, запиткује	- слика, - илустрација - узорци (влакна)	- посматрање и поређење - разговор - похвале - самосталност	6	IX
2. Природна влакна биљног порекла	- Ученик је упознат са: својствима и употребом биљних влакана	- разговор, - илустрација - усмено излагање - демонстрација		- слика, - илустрација - узорци (влакна)	- посматрање и поређење - подстицање - разговор - похвале	10	IX, X

Школски програм средњег образовања

3. Природна влакна животињског порекла	- Ученика познаје: вуна, врста влакана својства и употреба свила, врсте влакана својства и употреба	- разговор, - илустрација - усмено излагање - демонстрација		- слика, - илустрација - узорци (влакна)	- посматрање и поређење - праћење - подстицање - разговор - похвале	10	X,
4. Хемијска влакна	- Ученик познаје: врсте влакана, хемијска својства и употреба	- разговор, - илустрација - усмено излагање - демонстрација	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира прати напредовање сваког ученика	- слика, - илустрација - узорци (влакна)	- посматрање и поређење - праћење - подстицање - разговор - похвале	2	XII
5. Подела и својства текстилних материјала	- Ученика разуме поделу и својства текстилних материјала	- разговор, - илустрација - усмено излагање - демонстрација - радна метода	- прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада	- слика, - илустрација - узорци (влакна)	- посматрање и диференцијација - подстицање - разговор - похвале	30	XII, I, II, III, IV
6. Помоћни и остали материјали за израду текстилних производа	- Упознавање ученика са: својства и намена међупоставе и поставе, конци, траке и гајгани, патент, затварачи, дугмад, копче, нитне, шнале и друго	- разговор, - илустрација - усмено излагање - демонстрација - радна метода	- Ученик: слуша, чита пише, прати, запиткује	- слика, - илустрација - узорци (влакна)	- посматрање и диференцијација - подстицање - разговор - похвале	8	IV, V
7. Избор и употреба материјала	- Упознавање ученика са: понашање материјала при кројењу, шивењу и пеглању, избор основног и помоћног материјала у зависности од врсте и намене текстилног производа	- разговор, - илустрација - усмено излагање - демонстрација - радна метода		- слика, - илустрација - узорци (влакна)	- посматрање и поређење - праћење - подстицање - разговор - похвале - самосталност	4	VI

Школски програм средњег образовања

4.3.2. Програм рада МАШИНА И АЛАТА за ПРВУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Увод у предмет	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са историјским развојем машина и алата; Упознавање са разним врстама машина и алата и њиховим техничким карактеристикама 	10	IX, X
2. Оруђе за рад	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са алатима, прибором, и њиховом употребом 	12	X, XI
3. Конац за шивење	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са врстама конца и његовим својствима и наменом 	4	XI, XII
4. Машине за шивење	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са разним врстама машина и уређаја са појединим деловима машина и уређаја, њиховом наменом и одржавањем 	36	XII, I, II, III, IV, V
5. Машине и уређаји за пеглање	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са врстом машина за пеглање и њиховом наменом 	4	V
6. Средства унутрашњег транспорта	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање са врстом средстава унутрашњег транспорта и њиховом наменом 	4	VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Увод у предмет	<ul style="list-style-type: none"> упознавање са: машине и алати, историјски развој врсте машина и алата стицање основних појмова и техничких карактеристика машина и уређаја 	<ul style="list-style-type: none"> разговор илустрација демонстрација радна метода 	<p>активност наставника (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада прати напредовање сваког ученика - прати ефекте сопственог рада, истражује нове</p>	<ul style="list-style-type: none"> слика, илустрација модел алата и машина узорци 	<ul style="list-style-type: none"> посматрање и поређење подстицање разговор 	10	IX, X
2. Оруђе за рад	<ul style="list-style-type: none"> намена и поримена алата игла, напрук, шпенадла, јастуче за пробу, маказе сантиметар, лењир, кривуљари 	<ul style="list-style-type: none"> илустрација демонстрација радна метода 		<ul style="list-style-type: none"> модел и узорци илустрација 	<ul style="list-style-type: none"> посматрање подстицај праћење самосталност 	12	X, XI
3. Конац за шивење	<ul style="list-style-type: none"> упознавање са врстама конца и њиховом наменом: памучни конац свилени конац ланени конац синтетички конац 	<ul style="list-style-type: none"> разговор демонстрација радна метода 		<ul style="list-style-type: none"> модел и узорци 	<ul style="list-style-type: none"> посматрање и поређење подстицај праћење уочавање и диференцијација 	4	XI, XII

Школски програм средњег образовања

<p>4. Машине за шивење</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање појма,намене и правилне примене: - појава шиваће машине и њен развој - облик шиваће машине - делови шиваће машине - могућности шиваће машине - врсте маћинских убода и њихова примена - машински убоди и шавови(отворени,затворени) - формирање машинских убода(зрнасти и ланчани) 	<ul style="list-style-type: none"> - -разговор - демонстрација - -радна метода - -илустрација 	<p>могућности унапређивања метода рада</p> <p><u>активност ученика</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - -слушају,уочавају,читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима,решаваоци проблема,активни посматрачи,партнери,активни учесници,самопроцењивач и и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима) 	<ul style="list-style-type: none"> - модел - узорци - илустрација - шема 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - подстицај - диференцијација - самосталност - праћење - поређење - похвале 	<p>36</p>	<p>XII, I, II, III, IV,V</p>
<p>5. Машине и уређаји за пеглање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање појма,намене и правилне примене - ручна електрична пегла и столови за пеглање 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - демонстрација - радна метода 	<p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - модел и узорци 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - подстицај - праћење - самосталност 	<p>4</p>	<p>V</p>
<p>6. Средства унутрашњег транспорта</p>	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање ,намене и правилне примене - ручна механичка транспортна средства 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - илустрација - демонстрација 	<p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слика, - илустрација - -модел 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - подстицај - разговор 	<p>4</p>	<p>VI</p>

Школски програм средњег образовања

4.3.3. Програм рада МАШИНА И АЛАТА за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Машине за шивење	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање облика и врсте шивећих машина и подела према намени 	33	IX, X, XI, XII, I, II
2. Машине и уређаји за пеглање	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање облика и намене машина и уређаја за пеглање 	17	II, III, IV
3. Машине за кројење	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање облика врсте и намене машина за кројење 	10	IV, V
4. Средства унутрашњег транспорта	<ul style="list-style-type: none"> Упознавање облика и врсте средстава унутрашњег транспорта 	4	IX, V

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Машине за шивење	<ul style="list-style-type: none"> - стицање знања о облику и врсти шиваћих машина: - према брзини (спорошиваће, брзошиваће) - према врсти убода (са зрнастим и ланчаним) - према броју игала (са 1, 2 или више игала) - према врсти материјала (текстил, кожа, крзно) - према намени (домаћинство, занатство, индустрија) - према степену аутоматизације и конструкције (обична, специјална, шивачи аутомати, агрегати и трансфер стазе) 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - илустрација - усмено излагање - демонстрација 	<p>активност наставника</p> <p>(организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада прати напредовање сваког ученика</p> <p>- прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада</p> <p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слика, - модел - узорак 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - праћење - подстицање - самосталност - похвале 	33	IX, X, XI, XII, I, II

Школски програм средњег образовања

<p>2. Машине и уређаји за пеглање</p>	<ul style="list-style-type: none"> - стицање знања о машинама и уређајима за пеглање - ручна електрична пегла и столови за пеглање - електропарна и парна пегла, столови, пресе за пеглање, парна и механичка - пресе за термофиксирање лепљивих постава - полуаутоматске и аутоматске пресе, - агрегати за пеглање 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - илустрација - демонстрација 	<p><u>активност ученика</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - -слушају,уочавају,читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима,решаваоци проблема,активни посматрачи,партнери,активни учесници,самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима) 	<ul style="list-style-type: none"> - модел-узорак-илустрација 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - праћење - подстицање - самосталност - похвале 	<p>17</p>	<p>II,III, IV</p>
<p>3. Машине за кројење</p>	<ul style="list-style-type: none"> - стицање знања о врсти,облику и намени машина за кројење: - машине за полагање материјала: ручне, полуаутоматске, аутоматске машине за грубо кројење - електричне маказе - машине са вертикалним ножем - машине са округлим ножем - машине са вишеугаоним ножем - машине за фино кројење и други савремени уређаји за кројење 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - демонстрација - илустрација 	<ul style="list-style-type: none"> - 	<ul style="list-style-type: none"> - модел - узорак - илустрација 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - праћење - подстицање - самосталност - похвале 	<p>10</p>	<p>IV, V</p>

Школски програм средњег образовања

4.3.4. Програм рада ТЕХНОЛОГИЈЕ ШИВЕЊА за ПРВУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Увод у предмет	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање појма производње шивених предмета као друштвене потребе врста производње одеће и подела процеса • Производње одеће на фазе 	6	IX
2. Технологија шивења	<ul style="list-style-type: none"> • Усвајање технолошких знања, рад, стицања вештина, и навика потребних за израду одеће на индустријски и занатски начиноспособљавање учебника за рад на сложеним радним операцијамаупознавање примена алата машина и прибора у позиву шивења текстиларазвијање радних навика и мотивације за стручно усавршавање у овом образовном профилу 	58	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V
3. Технологија пеглања	<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање са појмом, врстом и наменом(поступком пеглања) 	6	V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активноста	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Увод у предмет	<ul style="list-style-type: none"> - упознавање и допуна знања о производњи одеће - производња шивених предмета и њена друштвена потреба - карактеристика индустријске и занатске производње одеће - подела процеса производа одеће на фазе рада 	<ul style="list-style-type: none"> - усмено излагање - илустрација - демонстрација 	<p><u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада прати напредовање сваког ученика - прати ефекте сопственог</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слика, илустрација 	<ul style="list-style-type: none"> - праћење - подстицај - разговор - уочавање каузалности - похвале 	6	IX
2. Технологија шивења	<ul style="list-style-type: none"> - усвајање и усавршавање технолошких знања и умећа - врсте бодова, ручно и машински - врсте рупица, ушивање дугмади ручно и машински - израђивање и преправљање производа шивења - постелине, пресвлака, завеса, мараме, торбе 	<ul style="list-style-type: none"> - усмено излагање - илустрација - демонстрација - експеримент - методи рада 	<p>напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада прати напредовање сваког ученика - прати ефекте сопственог</p>	<ul style="list-style-type: none"> - слика, илустрација - модел - узорци 	<ul style="list-style-type: none"> - посматрање - праћење - самосталност - упорност - одговорност - самосагледавање - похвале 	58	IX, X, XI, XII, I, II, III

Школски програм средњег образовања

	- заштитне одеће кецеље,радна одећа и сл.		рада,истражује нове могућности унапређивања метода рада				
3. Технологија пеглања	- упознавање и допуњавање знања и вештина у области; - поступци пеглања - распеглавање и упеглавање	- усмено излагање - демонстрација - методи рада	<u>активност ученика</u> - -слушају,уочавају,читају, пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима,решаваоци проблема,активни посматрачи,партнери,активни учесници,самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и саодраслима и вршњацима) -	- модел - узорци	- посматрање - праћење - самосталност - уочавање каузалности - похвале	6	V ,VI

Школски програм средњег образовања

4.3.5. Програм рада ТЕХНОЛОГИЈЕ ШИВЕЊА за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Технологија кројења	<ul style="list-style-type: none"> Усвајање знања и з технологије кројења и оспособљавање за практичну примену стечених знања Усвајање знања из технологије шивења и оспособљавање за практичну примену стечених знања Оспособљавање ученика за рад на сложеним радним операцијама Усвајање знања о поступцима пеглања 	44	IX, X, XI, XII, I, II, III
2. Технологија шивења		14	III, IV, V
3. Технологија пеглања		6	V

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Технологија кројења	<ul style="list-style-type: none"> Практична примена практична примена стечених знања и технологије кројења: марама, стољњака, кецеља, јастучница и пресвлака кројење: шалова, појаса, кравата, грудњака, столњака и друге специјализоване спортске ортопедске и сценске одеће Кројење сунцобрана, кишобрана, пресвлака и облога седишта 	<ul style="list-style-type: none"> Усмено излагање илустрација демонстрација експеримент (припрема) Методи рада 	<p><u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада прати напредовање сваког ученика - прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада</p>	<ul style="list-style-type: none"> Слика, илустрација Модел Узорци 	<ul style="list-style-type: none"> Посматрање Праћење Самосталност и упорност Одговорност Самокритика и самосагледавање Експерименталност и усвајање новина Похвале 	44	IX, X, XI, XII, I, II, III
2. Технологија шивења	<ul style="list-style-type: none"> Практична примена стечених знања и 	<ul style="list-style-type: none"> Усмено излагање 	<p><u>активност ученика</u> - слушају, уочавају, читају,</p>	<ul style="list-style-type: none"> Слика, Илустрација 	<ul style="list-style-type: none"> Посматрање Праћење 	14	III, IV, V

Школски програм средњег образовања

	<p>технологије шивења</p> <ul style="list-style-type: none"> - Спајање нумерисаних и спојених делова одеће израђивање и преправка производа шивења - Шивење и утврђивање ластиша, тракица, међупоставе, одрубљивање дообрезивање, састављање доњих и горњих оковратника, утврђивање дужине - Шивење набора, прекривача, јоргана, јастука, стољњака, марамица и сл. - Шивење, одржавање шалова, појаса, кравата, грудњака, стезника, и друге специјализоване спортске и сценске одеће - Шивење сунцобрана, кишобрана, пресвлака, - Облога седишта - Машинско шивење дугмади - Одржавање машинског радног простора 	<p>илустрација</p> <ul style="list-style-type: none"> - Демонстрација - Експеримент - Методи рада 	<p>пишу (мислиоци – размишљају о својим поступцима, решаваоци проблема, активни посматрачи, партнери, активни учесници, самопроцењивачи и партнери – знају да сарађују и са одраслима и вршњацима)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Модел - Узорци 	<ul style="list-style-type: none"> - Самосталност и упорност - Одговорност - Самокритика и самоагледавање - Експерименталност - Похвале 		
<p>3. Технологија пеглања</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Примена стечених знања у технологији пеглања - Поступци пеглања - Распеглавање и упеглавање 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Демонстрација - Методи рада 		<ul style="list-style-type: none"> - Модел - Узорци 	<ul style="list-style-type: none"> - Посматрање, праћење - упорност - Одговорност - Просторна организованост - Узрочно последично уочавање похвале 	6	V

Школски програм средњег образовања

4.3.6. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ПРВУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Ручно шивење	<ul style="list-style-type: none"> Усвајање знања и вештине у технолошком процесу разних предмета шивењем и оспособљавање ученика да стечена знања примене у будућем раду Стицање и усвајање знања и вештина потребних за израду одеће машинским путем Усвајање знања и вештина потребних за израду одевних предмета Оспособљавање ученика на сложенијим радним операцијама 	174	IX, X и XI
2. Израда машинских шавова и штепова		170	XI, XII и I
3. Израда детаља одевних и других предмета		286	I, II, III, IV, V и VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Ручно шивење	- Коришћење прибора и алата увежбавање и прилагођавање положаја тела за ручно шивење	- Метода показивања, метода израде	<u>Активности наставника</u> Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену стечених знања	- Маказе, игла, конач, материјал	- Посматрање, постицање, разговор и похвале	174	IX, X и XI
2. Израда машинских шавова и штепова	- Увлачење горњег конца намештање и стављање доњег конца - Израда разних шавова и штепова	- Метода показивања, метода израде	<u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Маказе, игла, конач, материјал	- Посматрање, постицање, разговор и похвале	170	XI, XII и I
3. Израда детаља одевних и других предмета	- Израда џепова, појасева, оковратника разних отвора	- Метода показивања, метода израде	-	- Маказе, игла, конач, материјал	- Посматрање, постицање, разговор и похвале	286	I, II, III, IV, V и VI

Школски програм средњег образовања

4.3.7. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Израда постељног рубља	<ul style="list-style-type: none"> Усвајање знања и вештине оспособљавање ученика да стечена знања примене у пракси Усвајање знања и прелаз од једноставних на сложеним радним операцијама Израдити правилан однос ученика према машинама и алатима Усвајање знања и прелаз од једноставних на сложеним радним операцијама Израдити правилан однос ученика према машинама и алатима 	194	IX, X, XI и XII
2. Израда детаља одевних и других предмета		194	XII, I, II и III
3. Практичан рад у одељењу лаке конфекције		186	III, IV и V

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Израда постељног рубља	- Израда наштепаног затвореног шава - отвореног шава	- Метода показивања и метода израде	<u>Активности наставника</u> Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену стечених знања	- Маказе, креда, сантиметар, материјал, конач, машина	- Посматрање, праћење и постицање	194	IX, X, XI и XII
2. Израда детаља одевних и других предмета	- Израда детаља одевних предмета блуза, панталона, радног мантила по следећим операцијама	- Метода показивања и метода израде	<u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Маказе, креда, сантиметар, материјал, конач, машина	- Посматрање, праћење и постицање	194	XII, I, II и III
3. Практичан рад у одељењу лаке конфекције	- Израда готовог финалног производа	- Метода показивања и метода израде	-	- Маказе, креда, сантиметар, материјал, конач, машина	- Посматрање, праћење и постицање	186	III, IV и V

4.4. Програми рада – стручних обавезних предмета – подручје рада машинство и обрада метала

4.4.1. Програм рада ОСНОВЕ МАШИНСТВА за ПРВУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Машине	<p>Циљ</p> <ul style="list-style-type: none"> Стицање знања о основним појмовима из машинства и достигнућа машинске технике и њихове примене <p>Задаци</p> <ul style="list-style-type: none"> Разумевање механичких и физичких процеса и модела Разумевање принципа рада машина и мерних средстава Стицање основног знања о погонским машинама, моторима и радним машинама Стицање знања о поступцима спајања машинских делова Развијање свести о важности заштите на раду Развијање техничке писмености 	32	IX, X, XI, XII. I, II
2. Машински елементи и механизми		18	XI, IV, V
3. Поступци спајања		8	V, VI
4. Мерна средства		8	III
5. Заштита на раду		4	II

Садржаји	Исходи	Метод	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Машине: подела машина погонске машине радне машине	<ul style="list-style-type: none"> Разуме принципе рада машина, њихову примену и значај у индустрији Разуме различите врсте кретања и њихову повезаност при раду машина Изражава се прецизно и јасно користећи техничке термине Разуме повезаност енергије и кретања 	<ul style="list-style-type: none"> Монолошки метод Дијалогски метод Илустративни метод Демонстративни метод 	<p><u>Активност наставника</u></p> <p>Организује, реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања ученика, прати и коригује рад ученика, процењује рад ученика и мотивише ученике</p>	<ul style="list-style-type: none"> Табеларни приказ Машине у школској радионици Цртежи машина Стручна литература 	<ul style="list-style-type: none"> Усмено оцењивање Працењ и вредновање напредовања и залагања на часу Похвале Наставни листићи Самооцењивање 	32	IX, X, XI, XII, I, II
2. Машински елементи и механизми: машински	<ul style="list-style-type: none"> Уме да препозна различите машинске елементе и њихову примену Разуме узрочно- 	<ul style="list-style-type: none"> Монолошки метод Дијалогски метод 		<ul style="list-style-type: none"> Табеларни прикази Цртежи масинских 	<ul style="list-style-type: none"> Усмено оцењивање Працењ и вредновање напредовања и залагања на часу 	18	XI, IV, V

Школски програм средњег образовања

елементи: за спајање, пренос снаге, провођење течности и гасова преносни елементи и механизми	последичну везу између: погонске машине- преносног механизма- радне машине - Разуме различите врсте кретања и могућност преласка ротације у транслацију и обрнуто уз примену мешинских елемената и преносника	- Илустративни метод - Демонстративн и метод	<u>Активности ученика</u> Слуша, записује, одговара на постављена питања и поставља питања	елемената - Стручна литературе - Масине у сколској радионици	- Похвале - Наставни листићи - Самооцењивање		
3. Поступци спајања: лемљење заваривање	- Разуме технолошке поступке спајана метала у нераздвојиву везу - Уочава разлику између различитих поступака спајања - Уме да употреби стечено знање у различитим професионалним ситуацијама	- Монолошки метод - Дијалoшки метод - Илустративни метод - Демонстративн и метод	- <u>Активност наставника</u> Организује , реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања ученика, прати и коригује рад ученика, процењује рад ученика и мотивише ученике	- Електрична лемилица - Апарат за Р.Е.Л.заваривање - Стручна литература - Скице и цртези	- Усмено оцењивање - Праћење и вредновање напредовања и залагања на часу - Похвале - Наставни листићи - Самооцењивање	8	V, VI
4. Мерна средства: за мерење притиска, температуре ...	- Уме да препозна принцип рада и употребу различитих мерних средстава	- Монолошки метод - Дијалoшки метод - Илустративни метод - Демонстративн и метод	<u>Активности ученика</u>	- Цртежи и скице мерних инструмената - Термометар - манометар	- Усмено оцењивање - Праћење и вредновање напредовања и залагања на часу - Похвале	8	III
5. Заштита на раду	- Формирање свести и навике о придржавању прописаних мера заштите на раду при коришћењу машина	- Монолошки метод - Дијалoшки метод - Илустративни метод	Слуша, записује, одговара на постављена питања и поставља питања	- Стручна литература	- Праћење и вредновање напредовања и залагања на часу	4	II

Школски програм средњег образовања

4.4.2. Програм рада МАТЕРИЈАЛИ И ОБРАДА МЕТАЛА за ПРВУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Хемиски појмови	Циљ Стицање основних знања и појмова о карактеристикама и својствима материјала	12	IX;X
2. Машински материјали	Задаци <ul style="list-style-type: none"> Стицање основних знања о структури материје Стицање знања о основним својствима материјала и зависности између својства и поступка који се примењује при њиховој обради 	54	X;XI;XII;I;II;III;IV;V;VI
3. Очување радне и животне средине	<ul style="list-style-type: none"> Развијање техничке писмености Стицање знања о потреби заштите и очувања животне средине при коришћењу и употреби техничких материјала 	4	XII

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Хемиски појмови -основни хемиски појмови	<ul style="list-style-type: none"> уме да разликује хемиске појмове узнати се са периодним системом елемената уме да разликује хемиске везе зна основне хемиске симболе 	<ul style="list-style-type: none"> монолошки метод дијалогски метод илустративни метод демонстративни метод 	<ul style="list-style-type: none"> <u>Активност наставника</u> Организује, реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања ученика, прати и коригује рад ученика, процењује рад ученика и мотивише ученике 	<ul style="list-style-type: none"> супстанце:сећер, со, песак, вода периодни систем елемената 	<ul style="list-style-type: none"> усмено оцењивање праћење и вредновање напредовања и залагања на часу похвале 	12	IX, X
2. Машински материјали: -својства материјала -структура материјала -техничко гвожђе	<ul style="list-style-type: none"> разуме различита својства материјала: физичка, механичка, технолошка, хемиска уочава да различити материјали поседују различита својства, а самим тим и примену уме да уочи да 	<ul style="list-style-type: none"> монолошки метод дијалогски метод илустративни метод демонстративни метод 	<ul style="list-style-type: none"> <u>Активности ученика</u> Слуша, записује, одговара на постављена питања и поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> дијаграми табеле предмети од различитих материјала 	<ul style="list-style-type: none"> усмено оцењивање праћење и вредновање напредовања и залагања на часу похвале 	54	X,XI,XII ,I II,III ,V,VI

Школски програм средњег образовања

<p>-обојени материјали илегуре -погонски материјали -неметали</p>	<p>промена састава материјала изазива промену његових својстава - упознати начин означавања материјала - изражава се прецизно и са јасноћом користи техничке термине</p>		<p><u>Активности наставника</u> Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина,</p>				
<p>3. Очување радне и животне средине</p>	<p>- разумети значај заштите животне средине кроз употребу савремених технологија - разуме важност личног учешћа у заштити животне средине</p>	<p>- монолошки метод - дијалогски метод</p>	<p>мотивише ученике за примену стечених знања <u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине</p>	<p>- различити новинарски текстови</p>	<p>- праћење залагања на часу</p>	<p>4</p>	<p>XII</p>

Школски програм средњег образовања

4.4.3. Програм рада МАТЕРИЈАЛИ И ОБРАДА МЕТАЛА за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Структура материјала	<ul style="list-style-type: none"> Разумевање основних хемијских појмова и термина као структура материјала 	4	IX
2. Својства материјала	<ul style="list-style-type: none"> Стицање знања о међузависности између својства материјала и поступка његове обраде 	8	IX, X
3. Обраде материјала	<ul style="list-style-type: none"> Стицање знања о основним поступцима обраде метала Стицање неопходних знања за правилном применом поступака при обликовању материјала у производ 	50	X, XI, XII, I, II, III, IV
4. Неметали	<ul style="list-style-type: none"> Стицање основних сазнања о врстама неметала и њиховој примени 	8	V, VI

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Структура материјала	<ul style="list-style-type: none"> уочава зависности између везе и својства материјала познаје основну структуру материјала 	<ul style="list-style-type: none"> монолошки метод дијалогски метод 	<ul style="list-style-type: none"> <u>Активност наставника</u> Организује, реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања 	Стручна литература	<ul style="list-style-type: none"> усмено оцењивање праћење и вредновање залагања на часу похвале подстицање 	4	IX
2. Својства материјала -механичка -технолошка	<ul style="list-style-type: none"> разумеју значај познавања особина материјала на могућност њихове обраде и техничке примене 	<ul style="list-style-type: none"> монолошки метод дијалогски метод илустративни метод 	<ul style="list-style-type: none"> ученика, прати и коригује рад ученика, мотивише ученике, подржава и развија њихова интересовања 	предмети од различитих материјала	<ul style="list-style-type: none"> усмено оцењивање праћење и вредновање залагања на часу похвале подстицање 	8	IX, X
3. Обраде метала: -ливњем -ковањем -ваљањем -пресовањем -извлачењем -резањем -термичком обрадом	<ul style="list-style-type: none"> уме да уочи разлику између појединих обрада зна који материјали могу да се обрађују којом обрадом познаје која својства материјал мора да поседује да би био обрађен одговарајућим поступком обраде 	<ul style="list-style-type: none"> монолошки метод дијалогски метод илустративни метод 	<ul style="list-style-type: none"> -прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања <u>Активности ученика</u> Слуша, записује, одговара на постављена питања и 	<ul style="list-style-type: none"> скице и цртежи стручна литература 	<ul style="list-style-type: none"> усмено оцењивање праћење и вредновање залагања на часу похвале подстицање 	50	X, XI, XII, I, II, III, IV

Школски програм средњег образовања

4. Неметали	- познаје основна својства неметала и њихову примену у машинству	- монолошки метод - дијалогски метод	поставља питања -	- предмети од неметалних материјала	- усмено оцењивање	8	V, VI
--------------------	--	---	----------------------	-------------------------------------	--------------------	---	-------

4.4.4. Програм рада ТЕХНОЛОГИЈА РАДА за ПРВУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Припрема материјала за обраду	Циљ Стицање стручно теоријских знања потребних за успешно схватање технолошких процеса и задатака	20	IX, X
2. Основни поступци ручне обраде	Задаци • Стицање знања о методама и поступцима рада у браварству : мерење и контролисање, оцртавање и обележавање, обликовање, спајање, монтажа и заштита делова и конструкција	20	XI, XII, III
3. Бушење, упуштање, развртање и израда навоја	• Стицање знања о карактеристикама и примени алата и прибора и једноставних машина које се користе у обављању послова и радних задатака бравара	16	IV, V, VI
4. Корозија и површинска заштита	• Стицање одговорности и максимално поштовање радне и технолошке дисциплине	4	XII
5. Обрада метала спајањем	• Стицање навике за правилно коришћење средстава рада и заштите на раду • Развијање техничке писмености	10	I, II,

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Припрема материјала за обраду: мерење и контролисање оцртавање и обележавање	- Разуме разлику између мерења и контролисања - Уме да користи одговарајући алат и прибор - Разуме повезаност и међузависност	- Монолошки метод - Дијалогски метод - Илустративни метод - Демонстративни метод	- Активност наставника Организује , реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања ученика, прати и коригује рад ученика,	- Мерни и контролни алат из школске радионице - Скице и цртежи -	- Усмено испитивање - Праћење напредовања - Похвале - Самооцењивање - Наставни листићи - Подстицање прецизности и уредности	20	IX, X

Школски програм средњег образовања

	елемената радног процеса у обликовању конкретног производа		процењује рад ученика и мотивише ученике				
2. Основни поступци ручне обраде: одвајање материјала сечењем и резањем турпијање гребање исправљање савијање	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме технолошке поступке ручних обреда и њихову примену - Зна примену ручног алата и схвата значај правилног руковања и одржавања истог - Разуме повезаност и међузависност елемената радног процеса у обликовању конкретног производа - Уме да примени стечено знање - Схвата значај коришћења средстава заштите на раду 	<ul style="list-style-type: none"> - Монолошки метод - Дијалогски метод - Илустративни метод - Демонстративни метод 	<p style="text-align: center;"><u>Активност наставника</u></p> <p>Организује , реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања ученика, прати и</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Скице и цртежи - Ручни алат из школске радионице 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено испитивање - Праћње напредовања - Похвале - Самооцењивање - Наставни листићи - Подстицање прецизности и уредности 	20	XI, XII, III
3. Бушење, упуштање, развртање и израда навоја	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме технолошке поступке обраде (бушење, упуштање...), зна који алат да користи притом - Схвата значај правилног руковања и одржавања алата, машина и средстава заштите на раду - Разуме повезаност и међузависност елемената радног 	<ul style="list-style-type: none"> - Монолошки метод - Дијалогски метод - Илустративни метод - Демонстративни метод 	<p>коригује рад ученика, процењује рад ученика и мотивише ученике</p> <p style="text-align: center;"><u>Активности ученика</u></p> <p>Слуша, записује, одговара на постављена питања и</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Скице и цртежи - Алат и машине из школске радионице - Стручна литературе 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено испитивање - Праћње напредовања - Похвале - Самооцењивање - Наставни листићи - Подстицање прецизности и уредности 	16	IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

	<p>процеса у обликовању конкретног производа</p> <ul style="list-style-type: none"> - Уме да примени стечено знање - Уме да користи техничку документацију 		поставља питања				
4. Корозија и површинска заштита	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме штетност појаве корозије и неопходност површинске заштите 	<ul style="list-style-type: none"> - Монолошки метод - Дијалошки метод - Илустративни метод - Демонстративни метод 		<ul style="list-style-type: none"> - Кородирано парче лима 	<ul style="list-style-type: none"> - Посматрање и праћење залагања на часу - Усмено испитивање 	4	XII
5. Обрада метала спајањем: вијчана веза, лемљење, заваривање	<ul style="list-style-type: none"> - Схвата појам и значај раздвојивих и нераздвојивих веза и њихову примену 	<ul style="list-style-type: none"> - Монолошки метод - Дијалошки метод - Илустративни метод - Демонстр. метод 	<p><u>Активности ученика</u></p> <p>Слуша, записује, одговара на постављена питања и поставља питања</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Лемник, РЕЛ апарат 	<ul style="list-style-type: none"> - Посматрање и праћење залагања на часу - Усмено испитивање 	10	I, II,

Школски програм средњег образовања

4.4.5. Програм рада ТЕХНОЛОГИЈА РАДА за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Поступци израде делова браварских конструкција	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања о методама и поступцима рада у браварству : мерење и контролисање, оцртавање и обележавање, обликовање, спајање, монтажа и заштита делова и конструкција 	56	IX, X, XI, I, II, III, IV
2. Оштрење алата	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања о карактеристикама и примени алата и прибора и једноставних машина које се користе у обављању послова и радних задатака бравара • Стицање одговорности и максимално поштовање радне и технолошке дисциплине 	8	XII
3. Површинска заштита	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање навике за правилно коришћење средстава рада и заштите на раду • Развијање техничке писмености 	6	V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Ручно шивење	- Коришћење прибора и алата увежбавање и прилагођавање положаја тела за ручно шивење	- Метода показивања, метода израде	- <u>Активност наставника</u> Организује , реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања ученика, прати и коригује рад ученика,	- Маказе, игла, конач, материјал	- Посматрање, постицање, разговор и похвале	174	IX, X и XI
2. Израда машинских шавова и штепова	- Увлачење горњег конца намештање и стављање доњег конца - Израда разних шавова и штепова	- Метода показивања, метода израде	процењује рад ученика и мотивише ученике <u>Активности ученика</u> Слуша, записује, одговара на постављена питања и поставља питања прати напредовање сваког ученика -прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада	- Маказе, игла, конач, материјал	- Посматрање, постицање, разговор и похвале	170	XI, XII и I
3. Израда детаља одевних и других предмета	- Израда цепова, појасева, оковратника разних отвора	- Метода показивања, метода израде		- Маказе, игла, конач, материјал	- Посматрање, постицање, разговор и похвале	286	I, II, III, IV, V и VI

Школски програм средњег образовања

4.4.6. Програм рада ТЕХНОЛОГИЈА РАДА за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Мере, преношење мера и оцртавање	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања о методама и поступцима рада у браварству : мерење и контролисање, оцртавање и обележавање, обликовање, спајање, монтажа и заштита делова и конструкција 	8	IX
2. Обликовање лима и профила		12	X; X
3. Израда и монтажа: -браварских конструција -грађевинске браварије -челичних конструција	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања о карактеристикама и примени алата и прибора и једноставних машина које се користе у обављању послова и радних задатака бравара • Стицање одговорности и максимално поштовање радне и технолошке дисциплине • Стицање навике за правилно коришћење средстава рада и заштите на раду • Развијање техничке писмености 	40	XI, XII, I, II, III, IV
4. Радна и технолошка документација		4	V

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Мерење, преношење мера и оцртавање: -припрема површине -читање техничког цртежа -обележавање и преношење мера	<ul style="list-style-type: none"> - Уме да припреми материјал - Уме да преноси мере са цртежа на материјал - Уме да обележава - Зна који алат користи у ту сврху - Уме да чита технички цртеж - Зна да користи стечено знање у свакодневном животу 	<ul style="list-style-type: none"> - Монолошки метод - Дијалогски метод - Демонстративни и метод 	<ul style="list-style-type: none"> - <u>Активност наставника</u> Организује , реализује наставу, објашњава, поставља питања и одговара на питања ученика, прати и коригује рад ученика, процењује рад ученика и мотивише ученике - <u>Активности ученика</u> Слуша, записује, одговара на постављена питања и поставља питања прати напредовање сваког ученика - прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања метода рада 	<ul style="list-style-type: none"> - Алат и прибор за мерење и оцртавање - Цртежи - Стручна литература 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено испитивање - Уредност и прецизност - Самооцењивање - Похвале - Усмено испитивање - Наставни листићи - праћење 	8	IX
2. Обликовање лима и профила: -савијањем -исправљањем -извлачењем	<ul style="list-style-type: none"> - Разуме технолошке поступке обликовања - Зна њихову примену при изради производа - Зна који алат се користи при обликовању лима 	<ul style="list-style-type: none"> - Монолошки метод - Дијалогски метод - Илустративни метод 				12	X; X

Школски програм средњег образовања

4.4.7. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ПРВУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Припрема материјала	<p>Циљ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања, радних вештина и навика потребних за обављање послова и самосталног рада <p>Задаци</p> <ul style="list-style-type: none"> • Овладавање технолошким операцијама ручне и машинске обраде метала • Оспособљавање за правилну употребу, примену и одржавање средстава рада, њихово рационално коришћење и сагледавање њихове материјалне вредности • Примена знања о правилном избору материјала за израду производа и оспособљавање за њихово правилно коришћење • Стицање практичног знања и умења у мерењу и контролисању делова у процесу рада и остваривању квалитета производа • Стицање знања и навика за правилно коришћење средстава заштите на раду 	162	IX, X, XI, XII, I, II, III, V
2. Сечење материјала		72	X, XI, I, II, III, V, VI
3. Основни поступци ручне обраде метала		98	IX, X, XI, XII, II, III
4. Обрада скидањем струготине		98	XI, XII, II, III, V
5. Обрада метала спајањем		98	XI, XII, II, III, IV, V, VI
6. Корозија и површинска заштита		54	II, III, IV, V

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Мерење и контролисање, оцртавање и обележавање	- Упознавање са изведеним мерним јединицама за дужину и коришћење мерних алата	- Метода објашњавањем и метода демонстрације	<p>Активности наставника</p> <p>Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену стечених знања</p>	- Кљунасто мерило, мерна трака, игла, тачкаш	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор - Похвала	162	IX, X, XI, XII, I, II, III, V
2. Сечење секачем, макама, брусилицом	- Развијање способности коришћења алата и њихов значај и употреба у обради метала	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом		- Секач, ручне маказе, ручна брусилица	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	72	X, XI, I, II, III, V, VI
3. Рад са турпијама,	- Развијање моторичких	- Метода објашњавањем и		- Браварске турпије,	- Посматрање - Праћење	98	IX, X, XI,

Школски програм средњег образовања

чекићем, савијање лима	способности и знања о правилној употреби алата , развијање упорности и систематичности	метода демонстрације и цртежом		браварски чекић	- Подстицање - Разговор		XII, II, III
4. Бушење, развртање, упуштање, резање навоја	- Стицање способности у коришћењу резних алата, примена стандарда по ЈУСУ	- - Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом	<u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Спирална бургија, развртач, урезник и нарезник	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	98	XI, XII, II, III, V
5. Вијак, закивање, лемљење, РЕЛ и гасно заваривање	- Схватање појма и значаја раздвојивих и нераздвојивих веза, примена у машинству	- Метода објашњавањем и метода демонстрације		- РЕЛ апарат, лемник, комплет за гасно заваривање	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	98	XI, XII, II, III, IV, V, VI
6. Припрема површина и антикорозивна заштита метала	- Значај квалитетне припреме површина, упознавање штетности корозије и мере и средства за њено отклањање	- Метода објашњавањем и метода демонстрације		- Челична четка, разни абразиви, антирост	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	54	II, III, IV, V

Школски програм средњег образовања

4.4.8. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ДРУГУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Радно место	<p>Циљ -СТИЦАЊЕ ЗНАЊА, РАДНИХ ВЕШТИНА И НАВИКА ПОТРЕБНИХ ЗА ОБАВЉАЊЕ ПОСЛОВА И САМОСТАЛНОГ РАДА</p> <p>Задаци</p> <ul style="list-style-type: none"> • Овладавање технолошким операцијама ручне и машинске обраде метала • Оспособљавање за правилну употребу, примену и одржавање средстава рада, њихово рационално коришћење и сагледавање њихове материјалне вредности • Примена знања о правилном избору материјала за израду производа и осспособљавање за њихово правилно коришћење • Стицање практичног знања и умења у мерењу и контролисању делова у процесу рада и остваривању квалитета производа • Стицање знања и навика за правилно коришћење средстава заштите на раду 	18	IX, XII,
2. Обрада метала деформацијом		126	IX, X, XII, I, III, V, VI
3. Увежбавање вештина на браварским пословима		110	IX, X, XI, XII, I, III, V
4. Оштрење алата		46	X, XII, III, IV, VI
5. Обрада метала спајањем		152	IX, XI, XII, I, II, III, IV, V
6. Израда браварских конструкција		134	X, XI, XII, II, III, IV, V, VI
7. Површинска заштита		44	XII, III, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Обим послова и задатака у оквиру профила бравар	- Упознавање деце са пословима бравара, радном и технолошком дисциплином и коришћење заштите на раду	- Метода објашњавањем и приказ слика	<u>Активност ученика</u> - Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Слике, панои, основна средства за рад у радионици	- Праћење - Подстицање - Разговор	18	IX, XII
2. Ковање, извлачење, пресовање, савијање	- Развијање способности коришћења алата и њихов значај и	- Метода објашњавањем, метода демонстрације и	<u>Активности наставника</u>	- Чекић, помоћни алат, лим, профил, жица и сликовни приказ машина	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	126	IX, X, XII, I, III, V, VI

Школски програм средњег образовања

	употреба у обради метала	цртежом	Објашњава, демонстрира, коригује,				
3. Рад са турпијама, чекићем, секачем, маказама	- Развијање моторичких способности и знања о правилној употреби алата, развијање упорности и систематичности	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом	поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену стечених знања	- Браварске турпије, браварски чекић, секач и маказе	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	110	IX, X, XI, XII, I, III, V
4. Постављање тоцила, оштрење алата	- Стицање способности у коришћењу тоцила и правилног руковања код оштрења разних врста алата	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом	<u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Спирална бургија, секач, маказе, тоцило	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	46	X, XII, III, IV, VI
5. Вијак, закивање, лемљење, РЕЛ и гасно заваривање	- Схватање појма и значаја раздвојивих и нераздвојивих веза, примена у машинству и техника рада	- Метода објашњавањем, метода демонстрације и цртежом		- РЕЛ апарат, лемник, комплет за гасно заваривање, вијак и навртка	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	152	IX, XI, XII, I, II, III, IV, V
6. Израда и монтажа мањих конструкција	- Упознавање са технолошким поступком израде конструкција, повезивање претходно стечених знања	- Метода објашњавањем, метода демонстрације и примена техничког цртежа		- Браварски алати, лимови, профили и технички цртежи	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	134	X, XI, XII, II, III, IV, V, V
7. Припрема површине за заштиту	- Значај квалитетне припреме површине, упознавање	- Методе објашњавања; - Методе демонстрације		- Челична четка, разни абразивни антирости	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	44	XII, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

	штетности корозије, мере и средства за њено отклањање						
--	--	--	--	--	--	--	--

4.4.9. Програм рада ПРАКТИЧНЕ НАСТАВЕ за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Радно место	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања, радних вештина и навика потребних за обављање послова и самосталног рада 	18	IX
2. Мерење, преношење и оцртавање мера	<ul style="list-style-type: none"> • Овладавање технолошким операцијама ручне и машинске обраде метала 	72	IX, X, XI
Обликовање лима и профила	<ul style="list-style-type: none"> • Оспособљавање за правилну употребу, примену и одржавање средстава рада, њихово рационално коришћење и сагледавање њихове материјалне вредности 	110	XI, XII, I
3. Израда браварских конструкција	<ul style="list-style-type: none"> • Примена знања о неавилном избору материјала за израду производа и осспособљавање за њихово правилно коришћење 	134	I, II, III
4. Израда и монтажа 5. грађевинске браварије	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање практичног знања и умења у мерењу и контролисању делова у процесу рада и остваривању квалитета производа 	126	II, III, IV
6. Израда и монтажа челичних конструкција	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање знања и навика за правилно коришћење средстава заштите на раду 	116	IV, V

Садржаји	Исходи	Методe	Активност	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Обим послова и задатака у оквиру профила бравар	- Упознати су са пословима бравара, радном и технолошком дисциплином и коришћењем заштите на раду	- Метода објашњавањем и приказ слика	Активности наставника Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену	- Сlike, панои, основна средства за рад у радионици	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор - Похвала	18	IX,
2. Читање техничког цртежа, оцртавање	- Спознаја свих елемената и правила техничког цртежа и примена у пракси	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и		- Прибор за техничко цртање и алат за мерење, оцртавање и обележавање	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	72	IX, X, XI

Школски програм средњег образовања

кружних линија		цртежом	стечених знања <u>Активност ученика</u>				
3. Ручно и машинско савијање лимова, обликовање	- Развијање моторичких способности и знања о правилној употреби алата и приручних средстава за савијање и обликовање лимова	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом	Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Чекић, обликачи, помоћни алат, материјали, машине у производној организацији	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	110	XI, XII, I
4. Кројење и сечење делова ради израде конструкција	- Стицање способности у коришћењу резних алата, практична примена мерних алата и разумеју значај тачне израде конструкција	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом	<u>Активности наставника</u> Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену стечених знања	- Цртеж, мерни алат, резни алат, РЕЛ апарат, брусиллица	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	134	I, II, III
5. Израда ограда, капија, врата, потрбан алат и материјал	- Знају технолошки поступак израде конструкција, повезују претходно стечено знање	- Метода објашњавањем и метода демонстрације и цртежом	Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Цртеж, мерни алат, резни алат, РЕЛ апарат, брусиллица, профили, лимови	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	126	II, III, IV
6. Израда конзола, стубова и носача	- Познају технолошки поступак израде конструкција, повезују претходно стечено знање и разумеју врсте оптерећења	- Метода објашњавањем, метода демонстрације и цртежом	Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- Цртеж, разни алати, РЕЛ апарат, брусиллица и стона бушилица	- Посматрање - Праћење - Подстицање - Разговор	116	IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

4.4.10. Програм рада ТЕХНИЧКОГ ЦРТАЊА СА МАШИНСКИМ ЕЛЕМЕНТИМА за ДРУГУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Стандарди	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање елементарног знања о принципима техничког цртањ • Стицање знања о стандардима у машиству, њиховој примени и значају 	10	IX, X
2. Основе геометрије и нацртне геометрије	<ul style="list-style-type: none"> • Оспособ љавање за схватање просторне представе машинских делова и једноставних склопова 	24	X, XI, XII
3. Правила техничког цртања	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање основних знања о машинским елементима и њиховој примени 	16	I, II, III
4. Машински елементи	<ul style="list-style-type: none"> • Развијање осећаја тачности, прецизности и уредности • Развијање техничке писмености 	20	III, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Метод	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Стандарди	<ul style="list-style-type: none"> - разуме појам изначај стандарда: технички цртеж-међународно средство комуникације - упознат са основним прописима у стандардизацији 	<ul style="list-style-type: none"> - монолошка метода - дијалоска метода - илустративни метод 	<p><u>активност наставника</u> (организатор и реализатор, мотивише ученике – подржава и развија њихова интересовања, партнер у педагошкој комуникацији и афективној комуникацији, прати</p>	<ul style="list-style-type: none"> - технички цртези 	<ul style="list-style-type: none"> - праћење и вредновање залагања на часу 	10	IX, X
2. Основе геометрије и нацртне геометрије: - геометријске конструкције	<ul style="list-style-type: none"> - зна основне геометријске конструкције - уме да прикаже геометријску слику у три пројекције - развијен осећај за прецизност и уредност у раду - има развијену мануелну вештину у руковању 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративни метод - монолошка метода - дијалоска метода - илустративни метод 	<p>напредовања ученика, информише их и оцењује њихова постигнућа, регулише социјалне односе у одељењу, прати ефекте сопственог рада прати напредовање сваког ученика</p> <p>- прати ефекте сопственог рада, истражује нове могућности унапређивања</p>	<ul style="list-style-type: none"> - геометријски прибор - модел тродимензионалног простора - прибор за техничко цртање 	<ul style="list-style-type: none"> - вредновање прецизности и уредности - праћење и вредновање залагања на часу 	24	X, XI, XII

Школски програм средњег образовања

	геометријским прибором		метода рада -				
3. Правила техничког цртања: котирање, пресеци, скраћења, ознаке толеранције	- технички описмењен да црта, правилно чита и тумачи технички цртеж - уме да примени стечено знање	- демонстративни метод - монолошка метода - дијалоска метода - илустративни метод		- геометријски прибор - технички цртежи - прибор за техничко цртање	- вредновање прецизности и уредности - працење и вредновање залагања на часу	16	I, II, III
4. Машински елементи	- усвајена елементарна знања о машинским елементима, њиховом значају, примени као и приказивању на цртежу - изражава се прецизно и јасно користећи техничке термине - уме да примени стеченознање уразличитим професионалним ситуацијама	- демонстративни метод - монолошка метода - дијалоска метода - илустративни метод	<u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине	- геометријски прибор - прибор за техничко цртање - технички цртези - стручна литература	- вредновање прецизности и уредности - праћење и вредновање залагања на часу	20	III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

4.4.11. Програм рада ТЕХНИЧКОГ ЦРТАЊА СА МАШИНСКИМ ЕЛЕМЕНТИМА за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Стандарди	<ul style="list-style-type: none"> • Стицање елементарног знања о принципима техничког цртањ • Оспособ љавање за схватање просторне педставе машинских делова и једноставних скчопова • Стицање основних знања о машинским елементима и њиховој примени • Развијање осећаја тачности, прецизности и уредности • Развијање техничке писмености 	10	IX, X
2. Основе геометрије и нацртне геометрије		24	X, XI, XII
3. Правила техничког цртања		16	I, II, III
4. Машински елементи		20	III, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Стандарди	<ul style="list-style-type: none"> - разуме појам изначај стандарда: технички цртеж-међународно средство комуникације - упознат са основним прописима у стандардизацији 	<ul style="list-style-type: none"> - монолоска метода - дијалоска метода - илустративни метод 	<p><u>Активности наставника</u></p> <p>Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену стечених знања</p> <p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - технички цртези 	<ul style="list-style-type: none"> - праћење и вредновање залагања на часу 	10	IX, X
2. Основе геометрије и нацртне геометрије:	<ul style="list-style-type: none"> - зна основне геометријске конструкције - уме да прикаже геометријску слику у три пројекције - развијен осећај за прецизност и уредност у раду - има развијену мануелну вештину у руковању геометријским прибором 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративни метод - монолоска метода - дијалоска метода - илустративни метод 	<p><u>Активност ученика</u></p> <p>Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине</p> <p>-</p>	<ul style="list-style-type: none"> - геометриски прибор - модел тродимензионалног простора 	<ul style="list-style-type: none"> - вредновање прецизности и уредности - праћење и вредновање залагања на часу 	24	X, XI, XII

Школски програм средњег образовања

<p>3. Правила техничког цртања: котирање, пресеци, скраћења, ознаке толеранције</p>	<ul style="list-style-type: none"> - технички описмењен да црта, правилно чита и тумачи технички цртеж - уме да примени стечено знање 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративни метод - монолоска метода - дијалоска метода - илустративни метод 	<p><u>Активности наставника</u> Објашњава, демонстрира, коригује, поставља питања и одговара на питања ученика, поставља задатке, омогућује примену стечених вештина, мотивише ученике за примену стечених знања</p>	<ul style="list-style-type: none"> - геометријски прибор - технички цртежи 	<ul style="list-style-type: none"> - вредновање прецизности и уредности - праћење и вредновање залагања на часу 	<p>16</p>	<p>I, II, III</p>
<p>4. Машински елементи</p>	<ul style="list-style-type: none"> - усвајена елементарна знања о машинским елементима, њиховом значају, примени као и приказивању на цртежу - изражава се прецизно и јасно користећи техничке термине - уме да примени стечено знање у различитим професионалним ситуацијама 	<ul style="list-style-type: none"> - демонстративни метод - монолоска метода - дијалоска метода - илустративни метод 	<p><u>Активност ученика</u> Слуша, посматра, одговара и поставља питања, извршава постављене задатке, усваја и примењује стечена знања и вештине</p>	<ul style="list-style-type: none"> - геометријски прибор - технички цртежи - стручна литература 	<ul style="list-style-type: none"> - вредновање прецизности и уредности - праћење и вредновање залагања на часу 	<p>20</p>	<p>III, IV, V, VI</p>

4.5. Програми рада – изборних предмета – подручје рада машинство и обрада метала и текстилство и кожарство

4.5.1. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ОР разред

Теме	Циљеви и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. УВОД	ЦИЉЕВИ наставе предмета грађанско васпитање за једногодишње оспособљавање за рад су да ученици развију способности и вештине и усвоје вредности које су предпоставке – за целовит развој личности и за комплетан, одговоран и ангажован живот у савременом грађанском друштву у духу понашања људских права и основних слобода, мира, толеранције, равноправности полова, разумевања и пријатељства међу народима, националним и верским групама.	1	IX
2. ЈА, МИ И ДРУГИ	ЗАДАЦИ наставе предмета грађанско васпитање за једногодишње оспособљавање за рад су: <ul style="list-style-type: none"> - Да се код ученика развија самопоштовање, осећај личног и групног идентитета; - Да се код ученика развија способност разумевања разлика међу људима и спремност да се разлике поштују и уважавају; - Да се код ученика развијају комуникацијске вештине које су неопходне за сарадничко понашање и конструктивно решавање сукоба: аргументовано излагање сопственог мишљења, активно слушање, преговарање; 	5	IX, X
3. КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ	<ul style="list-style-type: none"> - Да се код ученика развија способност критичког расуђивања и одговорност одлучивања и делања; - Да ученици разумеју природу и могуће узроке сукоба и подстакну на сарадњу и мирољубиво решавање сукоба; - Да ученици разумеју природу и начин успостављања друштвених, етичких и правних норми и њихову важност за заједнички живот; 	8	X, XI, XII
4. ОДНОСИ У ГРУПИ И ЗАЈЕДНИЦИ	<ul style="list-style-type: none"> - Да се ученици обуче техникама групног рада и групног одлучивања; - Да се избором садржаја и укупним начином рада у оквиру овог предмета поштују и практикују основне демократске вредности. 	21	XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. УВОД	- Да се ученици обавесте о циљевима и задацима програма и начином рада, и да се међусобно упознају	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Изношење својих	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	- Текстови - Посматрање - Задовољство ученика на часу	1	IX
2. ЈА, МИ И ДРУГИ - Лични идентитет - Откривање и уважавање разлика - Групна припадност - Стереотипи и предрасуде - Толеранција и дискриминација	- Да се ученици боље међусобно упознају и да подстакне њихово осећање самопоштовања и личног идентитета - Да ученици открију и прихвате постојеће сличности разлике међу собом и људима оупшта и да сагледају сложеност и преклапања властитих групних идентитета - Да ученици постану свесни важности припадања породици и другим групама - Да ученици разјасне значење појмова и појава стереотипа и предрасуда и дискриминације - Да се ученицима приближе појмови дискриминације и толеранције	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	- Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација	5	IX, X
3. КОМУНИКАЦИЈА У ГРУПИ - Самопоуздано реговање - Гласине	- Да ученицима помогне да освесте уобичајене начине реаговања у конфликтној ситуацији, да упознају и увежбају да примењују најделотворнији, а најмање коришћен самопоуздан начин регова - Указивање на сопствени процес	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати,	- Приручник „Грађанско васпитање“	- Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација	8	X, XI, XII

Школски програм средњег образовања

<ul style="list-style-type: none"> - Неслушање - Активно слушање - Неоптужујуће поруке - Изражавање мишљења - Лествица партиципације - Вођење дебате и дијалога 	<p>искривљавања садржаја поруке приликом њеног преношења, нарочито ако има много посредних преносилаца информације, како се тај процес може контролисати и сама комуникација унапредити са позиција онога ко саопштава поруку као и са позиције онога ко слуша, прима порукуња</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се ученицима укаже на неслушање као један од важних узорка неспоразума у комуникацији - Да се ученици упознају са начелима на које се може побољшати међусобна комуникација - Да се уведе модел неоптужујућих порука као један од битних образаца ненасилне комуникације и да укаже на то колико неоптужујуће поруке олакшавају и отварају комуникацију - Да ученици стекну знање о праву на слободно изражавање мишљења - Да кроз игру улога у којима се сукобљавају ставови и мишљења, ученици сагледају разлику тока исхода два стила јавних расправа, дијалога и дебате 	<p>својих запажања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Групни рад Рад у паровима 	<p>запиткује</p>				
---	---	---	------------------	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

<p>4. ОДНОСИ У ГРУПИ И ЗАЈЕДНИЦИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Сарадња - Групни рад - Групно одлучивање - Ластвица партиципације - Радити заједно - Динамика и исходи сукоба - Стилски поступања у конфликтима I - Стилски поступања у конфликтима II - Сагледавање проблема из различитих углова I - Сагледавање проблема из различитих углова II - Налажење решења - Постизање договора - Извини - Посредовање - Насиље у нашој околини - Вршњачко насиље I - Вршњачко насиље II - Насиље у школи - Постизање мира I - Постизање мира II 	<ul style="list-style-type: none"> - Да се ученици уведу у проблематику сарадње и заједништва насупрот индивидуалној и такмичарској орјентацији, сагледају разлоге за сарадњу и предности које она носи и размотре претпоставке за остваривање сарадње - Да ученици сагледају одлике и предности групног (тимског) рада - Да се покаже да постоје различити типови доношења одлука у групи и да подстакне ученике да испитају њихове предности и ограничења - Да се ученици упознају са различитим облицима учешћа деце у активностима и разумеју значај сопственог учешћа за развој - Да се ученици опробају у сарадничко/тимском понашању и преузимању одговорности - Да се ученици преко личног искуства упознају са динамиком конфликта - Да ученици стекну бољи увид у факторе који утичу на понашање у конфликтним ситуацијама - Анализа конфликта из различитих углова да би се откриле потребе и страхови страна у сукобу. Ослањање на потребе и страхове, а не на захтеве сукобљених страна представља главни моменат решења сукоба јер отвара могућност изналажења обострано прихватљивог решења - Проналажење кроз процес настајања 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Приручник „Грађанско васпитање“ 	<ul style="list-style-type: none"> - Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација - Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација 	<p>21</p>	<p>XII, I, II III, IV, V, VI III, IV, V, VI</p>
--	---	---	---	---	--	-----------	---

Школски програм средњег образовања

<p>- Шта носим са собом</p>	<p>и могућности решавања конфликта користећи при томе знања и искуства из претходних радионица</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да кроз одигравање ситуације која садржи сукобљавање интереса ученици сагледају кључне узроке јављања сукоба и његово настајање из фазе у фазу - Да ученици схвате да се кроз пружање и прихватање извињења могу избећи сукоби и прекиди у комуникацији, да схвате да извињење није знак слабости, већ израз добре воље и спремности да се прихвати одговорност за сопствено понашање, да спремније прихвате туђе извињење - Да се ученици упознају са основним идејама, сврхом и поступком посредовања у сукобима и неспоразумима и испробају стечена знања у једној ситуацији симулиране свађе међу друговима - Да ученици постану осетљивији на различите врсте насиља, посебно прикривених (мање видљивих) врста насиља, стекну свест о присутности насиља у свим сегментима друштва и размотре ко су све насилници - Да ученици схвате какав може да буде утицај вршњачке групе на појединца, посебно механизам групног притиска. Да мисле „својом главом“ и да науче да кажу НЕ кад треба - Да се ученицима приближе осећања 					
-----------------------------	--	--	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

	<p>појединца кога група одбацује и да им се укаже на постојање различитих улога и начина реаговања у ситуацији када је неко одбачен</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се ученици подстакну на борбу против насиља у школи и пружање помоћи жртви насиља - Да се ученици доведу до разумевања да насиље није урођено у људској природи и да спречавање насиља и постизање мира зависи од сваког од нас - Да се ученицима пружи прилика да процене програм као целину и размене своја искуства везана за праћење овог програма 						
--	---	--	--	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

4.5.2. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ПРВУ годину

Теме	Циљеви и задаци	Оријентациони број часова	Време
1.ОСНОВНИ ПОЈМОВИ	ЦИЉЕВИ наставе предмета грађанско васпитање за први разред средње школе за ученике са посебним потребама су да ученици развију способности и вештине и усвоје вредности које су предпоставке – за целовит развој личности и за комплетан, одговоран и ангажован живот у савременом грађанском друштву у духу понашања људских права и основних слобода, мира, толеранције, равноправности полова, разумевања и пријатељства међу народима, националним и верским групама.	5	IX
2.ВРСТЕ ПРАВА И ОДНОСИ МЕЂУ ПРАВИМА	ЗАДАЦИ наставе предмета грађанско васпитање за први тазред средње школе за ученике са посебним потрбама су: - Да се код ученика развија самопоштовање, осећај личног и групног идентитета;	4	IX, X
3.ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ	- Да се код ученика развија способност разумевања разлика међу људима и спремност да се разлике поштују и уважавају; - Да се код ученика развијају комуникацијске вештине које су неопходне за сарадничко понашање и конструктивно решавање сукоба: аргументовано излагање сопственог мишљења, активно слушање, преговарање;	3	XI,
4.КРШЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРАВА	- Да се код ученика развија способност критичког расуђивања и одговорност одлучивања и делања; - Да ученици разумеју природу и могуће узроке сукоба и подстакну на сарадњу и мирољубиво решавање сукоба; - Да ученици разумеју природу и начин успостављања друштвених, етичких и правних норми и њихову важност за заједнички живот;	3	XI, XII
5.ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈА У КОРИСТ ПРАВА	- Да се ученици обуче техникама групног рада и групног одлучивања; - Да се избором садржаја и укупним начином рада у оквиру овог предмета поштују и практикују основне демократске вредности.	20	XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
<p>1. ОСНОВНИ ПОЈМОВИ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Права и потребе - Права и правила у учионици <li style="padding-left: 20px;">I - Права и закони - Међународни документи о заштити права - Права и вредности 	<ul style="list-style-type: none"> - Да помогне ученицима да разликују потребе од жеља и да их уведе у појам права - Да се ученици упознају са начином рада у овом предмету и уведу у проблематику права и одговорности - Да помогне ученицима да разумеју потребе законодавног регулисања права и обавеза - Да ученици стекну увид у историјат наставника, природу и садржај међународних докумената који се тичу људских права и права детета - Да ученици схвате везу између вредности и права и да се упознају са оним вредностима које су, у сфери људских права, универзално прихваћене 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Изношење својих 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује 	- Приручник „Грађанско васпитање“	<ul style="list-style-type: none"> - Текстови - Посматрање - Задовољство ученика на часу 	5	IX
<p>2. ВРСТЕ ПРАВА И ОДНОСИ МЕЂУ ПРАВИМА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Врсте права - Односи међу правима - Сукоб права - Дечја и људска права 	<ul style="list-style-type: none"> - Да се ученици упознају са садржајем Конвенције о правима детета - Да ученици дођу до продубљеније анализе и разумевања међусобне повезаности и недељивости права - Да ученици стекну увид да остваривање различитих 	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује 	- Приручник „Грађанско васпитање“	<ul style="list-style-type: none"> - Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација 	4	IX, X

Школски програм средњег образовања

	права може бити извор сукоба - Синтеза до сада стечених знања кроз продубљавање разумевања односа људских и дечјих права, односно разумевање значаја норми и прописа у унапређењу и заштити људских/дечјих права						
3. ПРАВА И ОДГОВОРНОСТИ - Одговорности одраслих I - Одговорности одраслих II - Одговорности деце и младих	- Да ученици уоче постојање и начин распоређивања одговорности за поштовање права међу различитим категоријама одраслих - Да ученици разумеју везе између права и одговорности и развију свест о личној одговорности у поштовању и остваривању сопствених и туђих права	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	-Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација	3	XI,
4. КРШЕЊЕ И ЗАШТИТА ПРАВА - Кршење права детета - Заштита права детета I - Заштита права детета II	- Да ученици науче да препознају и развију осетљивост за ситуације кршења права детета - Да ученици науче да проналазе начине деловања у случајевима када су права детета угрожена	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	-Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација	3	XI, XII
5. ПЛАНИРАЊЕ И ИЗВОЂЕЊЕ АКЦИЈА У КОРИСТ ПРАВА - Сагледавање промена I - Сагледавање промена II - Партиципација у школи I - Партиципација у школи II - Избор проблема I – Стање	- Да се ученици наведу на размишљање о сопственом утицају на догађаје у будућности - Да се ученици наведу на размишљање о учешћу деце и младих у креирању школског живота - Да се ученици науче да	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	-Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација	20	XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

<p>дечјих права у мојој школи и околини</p> <ul style="list-style-type: none"> - Избор проблема II - Како решити проблем I - Како решити проблем II - Израда плана акције I - Израда плана акције II - Анализа могућих ефеката I - Анализа могућих ефеката II - Приказ и анализа групних радова I - Приказ и анализа групних радова II - Планирање и извођење акције I - Планирање и извођење акције II - Анализа и евалуација I - Анализа и евалуација II 	<p>анализирају стање дечјих права у својој средини</p> <ul style="list-style-type: none"> - Да се ученици подстакну на предузимање конфликтних акција у корист дечјих права у њиховиј школи и средини и оспособе се за избор проблема на који могу деловати - Да се ученици подстакну на размишљање о начинима на које се могу организовати и предузимати акције, као и да се упознају са различитим вестима акција у прилог заштите и остваривања права детета - Да се ученици подстакну на предузимање конкретних акција у корист дечјих права и уведу у технике ефикасног планирања - Да се ученици подстакну на предузимање конкретних акција у корист дечјих права и уведу у технике ефикасног планирања - Да ученици сагледају различите могуће ефекте њихове акцијена различите појединце и групе људи - Да се ученици подстакну на остваривање конкретних акција у корист дечјих права на основу реално процењених могућности и капацитета за деловањем, као и да изаберу акцију коју ће стварно изводити 	<p>- Рад у паровима</p>				
---	---	-------------------------	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

	<p>- Ученици приказују и анализирају своје групне радове - Ученици подносе кратке усмене извештаје о томе шта су урадили, шта им је било тешко, од чега су одустали, шта би следећи пут урадили другачије</p>						
--	---	--	--	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

4.5.3. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ДРУГУ годину

Теме	Циљеви и задаци	Оријентациони број часова	Време
УВОД	<p>ЦИЉЕВИ предмета су да ученици средњих школа стекну сазнања, развију способност и вештине и усвоје вредности које су претпоставке за целовит развој личности и за компетентан, одговоран и ангажован живот у савременом грађанском друштву у духу поштовања људских права и основних слобода, мира, толеранције, равноправности полова, разумевања и пријатељства међу народима, етничким, националним и верским групама.</p> <p>ЗАДАЦИ наставе предмета су:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да се ученици упознају са базичним концептима из ове области: демократија, грађанско друштво, политика и људска права. - да ученици стекну основна знања о институцијама демократског друштва и улози грађана у демократском друштву - да се код ученика развија способност критичког расуђивања и одговорног одлучивања и делања, како у школи, тако и у ширем окружењу - да ученици овладају вештинама неопходним да се стечено знање примени у свакодневном животу за покретање грађанских иницијатива и конкретних акција - да се узбором садржаја и укупним начином рада у оквиру овог предмета поштују и практикују основне демократске вредности и подстакне њихово усвајање 	1	IX
1. ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА		4	IX, X
2. ГРАЂАНИН И ГРАЂАНСКО ДРУШТВО		7	X, XI,
3. ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ		13	XI, XII, I, II
4. ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ		10	III, IV, V, VI

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
УВОДНИ ЧАС	- На уводном часу се ученици информишу о програму предмета, његовим циљевима и задацима, начину рада, и да се међусобно упознају.	- Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Изношење својих	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	- Текстови - Посматрање - Задовољство ученика на часу	1	IX

Школски програм средњег образовања

<p>1. ДЕМОКРАТИЈА И ПОЛИТИКА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Демократија и демократско одлучивање - Грађански живот, политика и власт - Ограничена власт - Подела власти 	<p>Ова тематска целина посвећена је одређењу појмова демократије и политике, као предусловима политичке партиципације грађана. Обрађују се механизми функционисања и институције демократије, као и начини контроле и ограничења власти у демократском поретку.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Приручник „Грађанско васпитање“ 	<ul style="list-style-type: none"> -Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација 	<p>4</p>	<p>IX, X</p>
<p>2. ГРАЂАНИН И ГРАЂАНСКО ДРУШТВО</p> <ul style="list-style-type: none"> - Појам грађанин / грађанка - Грађани / грађанке и поштовање закона (припрема за дебату и дебату) - Упознавање са радом локалне власти и самоуправе (посета општини) - Грађанско и цивилно друштво - Карактеристике цивилног друштва - Однос цивилног друштва и државе - Грађански активизам за и против (припрема за дебату и дебату) 	<p>Тематска целина посвећена је појму, карактеристикама и вредностима грађанског друштва. Централне теме су: однос државе и грађанског друштва, појам грађанина и значај и начин његовог учествовања у политици.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Приручник „Грађанско васпитање“ 	<ul style="list-style-type: none"> -Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација 	<p>7</p>	<p>X, XI,</p>
<p>3. ГРАЂАНСКА И ПОЛИТИЧКА ПРАВА И ПРАВО НА ГРАЂАНСКУ ИНИЦИЈАТИВУ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Претпоставке грађанског 	<p>Уводни део ове целине посвећен је појму и култури људских права, као и улози</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, 	<ul style="list-style-type: none"> - Приручник „Грађанско васпитање“ 	<ul style="list-style-type: none"> -Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу 	<p>13</p>	<p>XI, XII, I, II</p>

Школски програм средњег образовања

<p>друштва - Људска права – 1 - Људска права – 2 - Грађани моје општине - 1 - Грађани моје општине – 2 - Грађанска иницијатива - Грађанска иницијатива – формулисање - Грађанска иницијатива - презентација и анализа рада по групама - Грађанска иницијатива - формални предлог - Скупштина - припреме за заседање - Скупштина – заседање - Удружења грађана - право на самоорганизовање - Удружења грађана – упознавање с радом локалних удружења грађана</p>	<p>грађана и залагању за остваривање ових права. Детаљније се обрађују право на грађанску иницијативу које омогућава партиципацију грађана у процесу доношења одлука и право на самоорганизовање грађана, кроз које се ученици упознају с улогом невладиних организација.</p>	<p>- Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима</p>	<p>учествује у разговору, прати, запиткује</p>		<p>- Креативност - Толеранција - Демократизација</p>		
---	---	--	--	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

<p>4. ПЛАНИРАЊЕ КОНКРЕТНЕ АКЦИЈЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> - Планирање локалне акције – избор проблема - Планирање локалне акције – кораци у планирању - Планирање локалне акције – прикупљање података, формулисање проблема, циљева и задатака - Планирање локалне акције – план надгледања и оцене успешности - Планирање локалне акције – одређивање циљних група, анализа окружења и изградња подршке - Планирање локалне акције – осмишљавање поруке и одабир канала комуникације - Планирање локалне акције – прикупљање средстава и план активности - Планирање локалне акције - припрема за јавну презентацију - Планирање локалне акције - јавне презентације у школи - ЗАВРШНИ ЧАС - Шта носим са собом? 	<p>Последња тематска целина пружа ученицима основна знања и вештине које су неопходне за решавање њима важних и блиских проблема, кроз реализацију конкретних локалних акција. На овај начин ученици имају прилике да сами узму активно учешће примењујући предходно стечена знања. У оквиру ове целине, предвиђене су јавне презентације нацрта акција и резултата у школи.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Усмено излагање - Вербално-текстуална - Разговор - Демонстрација - Изношење својих запажања - Групни рад - Рад у паровима 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује 	<ul style="list-style-type: none"> - Приручник „Грађанско васпитање“ 	<ul style="list-style-type: none"> -Посматрање - Текстови - Задовољство ученика на часу - Креативност - Толеранција - Демократизација 	<p>10</p>	<p>III, IV, V, VI</p>
--	--	---	---	---	---	-----------	-----------------------

Школски програм средњег образовања

4.5.4. Програм рада ГРАЂАНСКОГ ВАСПИТАЊА за ТРЕЋУ годину

Теме	Циљеви и задаци	Оријентациони број часова	Време
УВОДНИ ЧАС	ЦИЉЕВИ наставе предмета грађанско васпитање за трећи разред средње школе за ученике са посебним потребама су да се код ученика постигну промене на нивоу знања, вештина, ставова, вредности као претпоставке за целовит развој личности и за компетентан, одговоран и ангажован живот у савременом грађанском друштву у духу поштовања људских права и основних слобода.	1	IX
ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА	ЗАДАЦИ наставе предмета грађанско васпитање за трећи разред средње школе за ученике са посебним потребама су: - Да се ученици спреме за ангажован живот у савременом грађанском друштву; - Да упознају Закон о слободном приступу информацијама и могућностима које овај закон пружа - Да препознају улогу медија као једним од главних извора информација	14	IX, X XI, XII
СВЕТ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И РАДА	- Да овладају сопственим вештинама и способностима које су значајне за писање професионалне биографије и пријаве за посао, факултет или стипендију - Да се ученици обуче за самосталан интервју код потенцијалног послодавца - Да знају да препознају ситуације када послодавци постављају питања која су увредљива или неодговарајућа.	17	XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
УВОДНИ ЧАС	- Информисање о програму предмета, његовим циљевима и задацима, начину рада.	- Комбинација различитих интерактивних техника, краћих излагања наставника, мини-пројеката ученика, презентација ученичких радова, играње улога и дискусија.	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	- Текстови - Посматрање - Задовољство ученика на часу	1	IX
1. ПРИСТУП ИНФОРМАЦИЈАМА - Људска права и слободе – право на слободан приступ информацијама и социјално-економска права - Упознавање извора информација – државни органи као извор информација - Јавна информација, приступ информацијама – основна правила - Ограничења у приступу информацијама од јавног значаја - Процедура подношења захтева за приступ информацијама - Процедура подношења захтева за приступ информацијама - Заштита права на	- Да се ученици спреме за ангажован живот у савременом грађанском друштву; - Да упознају Закон о слободном приступу информацијама и могућностима које овај закон пружа - Да перпознају улогу медија као једним од главних извора информација	- Комбинација различитих интерактивних техника, краћих излагања наставника, мини-пројеката ученика, презентација ученичких радова, играње улога и дискусија.	- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује	- Приручник „Грађанско васпитање“	- Текстови - Посматрање - Задовољство ученика на часу	14	IX, X XI, XII

Школски програм средњег образовања

<p>информисање – улога повереника - Медији као извор информација – питање веродостојности - Разумевање и тумачење медијских порука - Механизми медијске манипулације - Утицај тачке гледишта на објективност информација - Селекција информација: објективност као одговорност - Селекција информација: објективност као одговорност - Улога медија у савременом друштву</p>							
<p>2. СВЕТ ПРОФЕСИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА И РАДА - Планирање каријере и улазак у свет рада - Планирање каријере и улазак у свет рада - Планирање каријере и улазак у свет рада - Планирање каријере и улазак у свет рада - Самопроцена и вештина представљања личних карактеристика значајних за даље професионално образовање и рад</p>	<p>- Да овладају сопственим вештинама и способностима које су значајне за писање професионалне биографије и пријаве за посао, факултет или стипендију - Да се ученици обуче за самосталан интервју код потенцијалног послодавца - Да знају да препознају ситуације када послодавци постављају питања која</p>	<p>- Комбинација различитих интерактивних техника, краћих излагања наставника, мини-пројеката ученика, презентација ученичких радова, играње улога и дискусија.</p>	<p>- Наставника: усмерава, води разговор, демонстрира - Ученика: слуша, учествује у разговору, прати, запиткује</p>	<p>- Приручник „Грађанско васпитање“</p>	<p>- Текстови - Посматрање - Задовољство ученика на часу</p>	<p>17</p>	<p>XII, I, II, III, IV, V, VI</p>

Школски програм средњег образовања

<ul style="list-style-type: none"> - Разговор с послодавцем 1 - Разговор с послодавцем 2 - Разговор с послодавцем 3 - Разговор с послодавцем 4 - Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла 1 - Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла 2 - Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла 3 - Тражење информација значајних за професионално образовање и тражење посла 4 - Завршни час – Шта носим са собом? 	<p>су увредљива или неодговарајућа.</p>					
---	---	--	--	--	--	--

Школски програм средњег образовања

4.5.5. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ОР разред

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Увод	<ul style="list-style-type: none"> - да се код ученика изгради свест о томе: - да је хришћанство Црква, тј. Конкретна Литургијска заједница - да се ученицима скрене пажња на то да је појам личности кључни појам без кога се хришћанство не може разумети - да се код ученика изгради свест о томе: да се личност Бога Оца може познати само ако остваримо с њом заједницу слободе, љубави кроз Христа у Цркви - да је Крштење, као израз вере у Бога, неопходан услов за сједињење са Христом и улазак у Литургију; - да се рукоположењем преко литургијских служби човека открива Бог и конституише Литургијска заједница - да се црквена уметност препознаје на основу тога што се слобода уметника изражава као љубав према другом бићу, за разлику од световне која покушава да га изолује од других, да га упуту на себе или разбије његову устаљену природну форму 	1	IX
2.Хришћанство је Црква (заједнички литургијски живот као израз вере у Бога)		4	IX, X
3.Појам о Богу у хришћанству		2	XI
4.Познање Бога кроз Христа - у Цркви		3	XI,XII
5.Крштење и рукоположење као сједињење са Христом у Литургији (подвижништво као средство за остварење личне заједнице са Богом)		20	I,II,III,IV,V
6.Сликарство као израз човековог односа према Богу и свету који га окружује (разлика између црквеног сликарства-иконографије и световног сликарства)		6	V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
Увод	- Упознавање са планом и програмом	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	1	IX
Хришћанство је Црква (заједнички литургијски живот као израз вере у	Ученици треба да: спознају да је хришћанство живот у литургијској	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад	4	IX, X

Школски програм средњег образовања

Бога)	заједници и живот за литургијску заједницу		-ученик Слуша,записује, поставља питања	звонце	ученика - задовољство ученика		
Појам о Богу у хришћанству	уоче да је личност кључни појам у разумевању хришћанског учења о Богу и човеку	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове,примери из Библије -ученик Слуша,записује, поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	2	XI
Познање Бога кроз Христа - у Цркви	науче даје Бог личност и да се само у заједници личности открива	- разговор - демонстративна - текстуалн	-	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	3	XI,XII
Крштење и рукоположење као сједињење са Христом у Литургији (подвижништво као средство за остварење личне заједнице са Богом)	уоче да је подвиг неопходно средство за остварење личне заједнице с Богом у Христу у којој ће Бог бити извор нашег вечног постојања и личног идентитета	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове,примери из Библије -ученик Слуша,записује, поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	20	I,II,III,IV,V
Сликаство као израз човековог односа према Богу и свету који га окружује (разлика између црквеног сликарства-иконографије и световног сликарства)	уоче разлике између црквеног и световног сликарства	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове,примери из Библије -ученик, посета храму Слуша,записује, поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	6	V, VI

Школски програм средњег образовања

4.5.6. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ПРВУ годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Увод	<ul style="list-style-type: none"> – да се код ученика изгради свест о томе: да је Бог Отац као једна конкретна личност биће заједнице слободе, љубави са Сином и Светим Духом – да се слобода личности у Богу изражава као љубав према другој личности, што значи да и ми своју слободу треба тако да изражавамо да бисмо били иконе Божје – да узрок постојања света јесте Бог као личност, Божија слобода – да су својства створености природе у времену и простору то да она има почетак постојања и могућност краја – да је човек створен на крају свега створеног као спаситељ природе са посебним задатком да створену природу сједини са Богом – да човековим погрешним изражавањем слободе створена природа није остварила могућност да превазиђе своју потенцијалну смртност – да је смрт посматрана из перспективе природе нешто позитивно за природу, а трагедија само из перспективе личности 	1	IX
2.Света Тројица један Бог (Бог као биће заједнице слободе, љубави)		4	IX
3.Онтолошке последице вере у Свету Тројицу као једног Бога		13	X,XI,XII
4.Стварање света ни из чега (узрок постојања света јесте Бог као личност, Божија слобода)		6	I,II,III
5.Својства створене природе		2	III
6.Стварање човека „по икони и подобију Божијем“ (антрополошке последице вере у Бога који је Света Тројица)		4	IV,V
7.Првородни грех		3	V
8.Проблем смрти (виђење овог проблема из перспективе природе и перспективе личности)		2	VI

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
Увод	Упознавање са планом и програмом	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - демонстративна - текстуална 	<ul style="list-style-type: none"> - Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије - ученик Слуша, записује, - поставља питања 	<ul style="list-style-type: none"> - уџбеник - дидактички материјал 	<ul style="list-style-type: none"> - разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика 	1	IX

Школски програм средњег образовања

Света Тројица један Бог (Бог као биће заједнице слободе, љубави)	Ученици треба да: науче да правилно дефинишу појмове: личност, слобода, љубав – на основу православног учења о Светој Тројици	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	4	IX
Онтолошке последице вере у Свету Тројицу као једног Бога	запазе да је Литургија икона начина Божјег постојања	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	13	X,XI,XII
Стварање света ни из чега (узрок постојања света јесте Бог као личност, Божија слобода)	запазе да је Бог апсолутно слободан у свом постојању у односу на свет, чије постојање зависи од воље Божје, а не од ње саме	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	6	I,II,III
Својства створене природе	запазе да су створена бића подложна трулежности и смрти, јер је њихова природа створена ни из чега	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	2	III
Стварање човека „по икони и подобију Божијем“ (антрополошке последице вере у Бога који је Света Тројица)	уоче да је човек као икона Божја личност и да је он једино биће које је у личним односима, односима слободе, љубави према другом бићу	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	4	IV,V
7.Првородни грех	уоче да само давање	- разговор	- Вероучитељ	- уџбеник	- Испитивање	3	V

Школски програм средњег образовања

	заповести првом човеку од стране Бога указује на то да је човек слободан и да је могао да испуни или не...	- демонстративна - текстуалн	Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша, записује, - поставља питања	- дидактички материјал -	- посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика		
8. Проблем смрти (виђење овог проблема из перспективе природе и перспективе личности)	уоче како је смрт трагедија, кад умре неко кога волимо, а позитивна за природу, јер ако старо не умре, ново се не може родити	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша, записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал -	- Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	2	VI

Школски програм средњег образовања

4.5.7. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ДРУГУ годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Увод	– Да се ученици упознају са садржајем програма и начином рада	1	IX
2. Тајна Христова – јединство Бога и човека као циљ због кога је Бог створио свет	– Да се ученицима аргументовано предочи да је Исус Христос једини спаситељ створеног света зато што је само у његовој личности остварена заједница тварне природе с Богом	2	IX, X
3. Христово оваплоћење и страдање, смрт као последица греха првих људи	– Да се код ученика изгради свест о томе: – Да је христово страдање и смрт последица првородног греха	4	XI
4. Бог је васкрсао Христа из мртвих Духом Светим (превазилажење смрти за створену природу као плод слободне, личне заједнице Бога и човека у Христу)	– Да је Бог васкрсао Христа из мртвих Духом Светим, који ствара и литургијску заједницу – Цркву, у којој је једино могуће превазилажење смрти	4	XI, XII
5. Исус Христос као нови Адам и начелник све твари	– Да је Исус Христос нови Адам, савршени човек, и да се једино са Њим остварује заједница с Богом	4	XI, XII
6. Улога Духа Светога у сједињењу људи и створене природе са Христом (Дух Свети конституише Цркву као конкретну Литургијску заједницу кроз Крштење, Миропомазање и Рукоположење)	– Да људи и створена природа могу да остваре заједницу са Христом посредством Духа Светога	5	XII. I
7. Литургија као икона истинског постојања света – Царства Божијег (спасење света заједничко дело Св. Тројице и људи; разлика између Бога и људи али не и одељеност)	– Да постоји онтолошка разлика између иконе, чији је прототип у будућности, и слике, чији је прототип у прошлости или у паралелној одељености на небу	6	II, III,
8. Апостолско прејемство (епископ као икона Христа,	– Да апостолско прејемство подразумева да се се Црква установљује не на основу прошлости, већ на основу будућности	6	IV, V

Школски програм средњег образовања

свештеници иконе апостола, Литургија као икона будућег века)			
9. Распеће и Васкрсење Христово у православној иконографији	– Да се на иконама ових догађаја види однос у коме ови догађаји стоје са будућим Царством Божјим	3	V, VI

Садржаји	Исходи	Методe	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1. Увод	- Ученици треба дасе упознају са планом и програмом	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ упознавање са темама и очекивањима -ученик прати излагање - коментарише теме	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	1	IX
2. Тајна Христова – јединство Бога и човека као циљ због кога је Бог створио свет	- Ученици треба да: стекну свест о томе да је Тајна Христова циљ стварања света	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	2	IX
3. Христово оваплоћење и страдање, смрт као последица греха првих људи	- уоче да је првородни грех променио начин остварења циља због кога је свет створен, али не и сам циљ	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	4	X, XI
4. Бог је васкрсао Христа из мртвих Духом Светим (превазилажење смрти за створену	- уоче да је превазилажење смрти за створену природу плод слободне, личне заједице Бога и	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	4	XI, XII

Школски програм средњег образовања

природу као плод слободне, личне заједице Бога и човека у Христу)	човека у васкрслом Христу						
5. Исус Христос као нови Адам и начелник све твари	- запазе да се Тајна Христова поистовећује са Литургијом	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	4	XII
6. Улога Духа Светога у сједињењу људи и створене природе са Христом (Дух Свети конституише Цркву као конкретну Литургијску заједницу кроз Крштење, Миропомазање и Рукоположење)	- уоче да Дух Свети конституише Цркву као конкретну Литургијску заједницу кроз Крштење, Миропомазање и Рукоположење	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	5	XII. I
7. Литургија као икона истинског постојања света – Царства Божијег (спасење света заједничко дело Св. Тројице и људи; разлика између Бога и	- уоче идентичност структуре будућег Царства Божијег и Литургије	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	6	II, III,

Школски програм средњег образовања

људи али не и одељеност)							
8. Апостолско прејемство (епископ као икона Христа, свештеници иконе апостола, Литургија као икона будућег века)	- уоче да апостолским прејемством, посредством Духа Светога, преко Литургије и као Литургија, будуће Царство Божије улази у историју	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	6	IV, V
9. Распеће и Васкрсење Христово у православној иконографији	- запазе разлику између иконографског приказивања распећа и васкрсења Христовог у православној и ренесансној традицији	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	3	V, VI

Школски програм средњег образовања

4.5.8. Програм рада ВЕРСКЕ НАСТАВЕ за ТРЕЋУгодину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Увод		1	IX
2. Хришћанско схватање историје	– ученицима указати да историја има свој циљ и да се тај циљ састоји у томе	4	IX, X
3. Есхатон – будуће Царство Божје као узрок Цркве и историје	– да створени свет постане Царство Божије, односно да се превазиђе смрт	3	X
4. Литургија нам открива циљ због кога је Бог створио свет и људе	– да се код ученика изгради свест о томе: да је будуће Царство Божје узрок Цркве и историје, односно да оно даје валидност и постојање историјским догађајима	6	XI, XII, I
5. Помесна и Васељенска Црква, њихов однос	– да нам Литургија открива циљ – да је структура помесне (локалне) Цркве као структура Царства Божјега;	4	II, III,
6. Јединство Цркве	– да се однос помесне и васељенске Цркве најбоље види у контексту учења о Св. Тројици – да се јединство Цркве најбоље види у Епископу и Евхаристији – да теологија православне уметности указује на будуће Царство Божје и стање створених бића у њему	6	III, IV
7. Теологија православне уметности	– да Црква и свет нису два света, међусобно неспојива, већ да је Црква један посебан начин постојања тог истог света у коме свет остварује своју тежњу за превазилажењем смрти и остварењем вечног живота	6	IV, V
8. Црква и свет		2	VI

Школски програм средњег образовања

Садржаји	Исходи	Методе	Активности	Наставна средства	Праћење и оцењивање	Фонд часова	Време
1.Увод	- Упознавање са планом и програмом	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове,примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	1	IX
2.Хришћанско схватање историје	Ученици треба: да уоче да историју ствара Бог са човеком као слободним бићем, са једним конкретним циљем; да испитујући историјске догађаје,	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове,примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	4	IX, X
3.Есхатон – будуће Царство Божје као узрок Цркве и историје	да науче да оцењују историјске догађаје на основу тога колико они дају правилан одговор на проблем превазилажења смрти у природи и слободног постојања човека као личности	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове,примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	3	X
4.Литургија нам открива циљ због кога је Бог створио свет и људе	да упореде Литургију и литургијски начин постојања света са истином која подразумева превазилажење смрти и постојање човека као личности, као	- разговор - демонстративна - текстуална	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове,примери из Библије -ученик Слуша,записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	6	XI,XII,I

Школски програм средњег образовања

	апсолутног и непоновљивог бића						
5. Помесна и Васељенска Црква, њихов однос	да уоче однос Помесне и Васељенске Цркве	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша, записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	4	II, III,
6. Јединство Цркве	да уоче јединство Цркве на помесном и васељенском нивоу	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша, записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонце	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	6	III, IV
7. Теологија православне уметности	да уоче да православна уметност приказује свет не онаквим какав је сада, смртан и пролазан, већ какав ће бити у будућем Царству	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша, записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонц	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	6	IV, V
8. Црква и свет	да стекну свест о томе да Црква није од овога света, али да је у свету и да постоји ради спасења света	- разговор - демонстративна - текстуалн	- Вероучитељ Предаје ,објашњава непознате појмове, примери из Библије -ученик Слуша, записује, - поставља питања	- уџбеник - дидактички материјал - Светосавско звонц	- разговор - Испитивање - посматрање - самостални рад ученика - задовољство ученика	2	VI

4.6. Корелација програмских садржаја

4.6.1. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете једногодишњег оспособљавања за рад

Корелација	Српски језик и књижевност	Математика	Физичко васпитање	Ликовна култура	Музика	Основи природних дисциплина	Основи друштвених дисциплина	Основи технике рада	Пракса
1.	- Роматизам, - Реализам - Лирско-епска поезија	-	-	- Спомениц и културе	- Роматизам - Реализам - Лирско-епска поезија	-	- Прошлост наших народа	-	-
2.	- Култура изражавања	-	- Вежбе на справи и тлу	-	- Музикотерапија	- Здравств. васпитање	-	- Радно место радионица	- Радно место радионица
3.	-	- Геометрија	-	-	-	- Хемија	-	- Сировине и материјали - Сортирање и паковање	- Припрема материјала за рад - Сортирање материјала и сировина
4.	-	-	-	-	- Стваралаштво	- Хемија	- Привреда	- Привреда и индустрија	- Израда делова, склопа производа и рад на једноставним машинама
5.	-	-	-	-	-	- Природна богатства Републике Срије	- Енергија	- Енергија	- Израда делова, склопа производа и рад на једноставним машинама
6.	- Усмено и писмено изражавање, култура изражавања	-	- Спортске игре и елементи игре	-	-	- Екологија - Хемија	- Природна богатства Републике Срије	- Заштита животне средине	-

Школски програм средњег образовања

Корелација	Српски језик и књижевност	Математика	Физичко васпитање	Ликовна култура	Музика	Основи природних дисциплина	Основи друштвених дисциплина	Основи технике рада	Пракса
7.	-	-	-	-	-	- Физика	-	- Машине и уређаји	- Израда делова, склопа производа и рад на једноставним машинама - Заштита делова од корозије - Рад са ручним алатом - Подела алата и машина
8.	-	-	-	-	-	-	-	- Основни технолошки поступак	- Припрема материјала за рад - Сортирање материјала и сировина - Израда делова склопа, производа, рад на једноставним машинама, заштита делова од корозије - Рад са ручним алатом - Подела алата и машина
9.	-	-	-	-	-	-	-	- Алат	- Припрема материјала за рад - Сортирање материјала и сировина

Школски програм средњег образовања

Корелација	Српски језик и књижевност	Математика	Физичко васпитање	Ликовна култура	Музика	Основи природних дисциплина	Основи друштвених дисциплина	Основи технике рада	Пракса
									<ul style="list-style-type: none"> - Израда делова склопа, производа, рад на једноставним машинама, заштита делова од корозије - Рад са ручним алатом - Подела алата и машина
10.	<ul style="list-style-type: none"> - Књижевност старог века - Народна књижевност - Средњовековна књижевност - Усмено и писмено изражавање 	-	-	- Споменици и културе	-	-	- Прошлост наших народа	-	-
11.	-	- Геометрија	-	- Композиција геометријских елемената	-	-	-	-	-
12.	-	- Систем природних бројева	-	- Композиција	-	-	-	-	-

Школски програм средњег образовања

4.6.2. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ПРВЕ године двогодишњег школовања за подручје рада текстилство и кожарство

Корелација	Српски језик и књижевност	Математика	Физичко васпитање	Машине и алати	Познавање материјала	Технологија шивења текстила	Практична настава
1.	-	- Размере и пропорције	-	- Оруђа за рад, алати	-	- Технологија шивења	- Ручно шивење
2.	-	- Размере и пропорције - Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	-	- Конац за шивење и машина за шивење	-	- Технологија шивења	- Израда машинских шавова и штепање
3.	-	- Размере и пропорције	-	- Машине и уређаји за пеглање	-	- Технологија шивења - Технологија пеглања	- Израда детаља одевних предмета
4.	-	- Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	-	-	-	-	-

Школски програм средњег образовања

4.6.3. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ПРВЕ године трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала

Корелација	Српски језик и књижевност	Математика	Физичко васпитање	Основи машинства	Материјали, обрада материјала	Технологија рада	Практична настава
1.	-	- Размере и пропорције	-	- Заштита на раду	-	- Припрема материјала за обраду	- Припрема материјала
2.	-	- Размере и пропорције - Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	-	- Заштита на раду	- Машински материјали	- Основни поступци ручне обраде	- Сечење материјала - Основни поступци ручне обраде метала
3.	-	- Размере и пропорције	-	- Заштита на раду	- Машински материјали	- Бушење, упуштање, развртање и израда навоја	- Обрада скидањем струготине
4.	-	- Геометријске фигуре и њихови међусобни односи	-	- Заштита на раду	- Машински материјали	- Корозија и површинска заштита	- Корозија и површинска заштита
5.	-	-	-	- Заштита на раду	- Машински материјали	- Обрада метала спајањем	- Обрада метала спајањем
6.	-	-	-	- Машине - Заштита на раду	-	- Бушење, упуштање, развртање и израда навоја	- Обрада скидањем струготине
7.	-	-	-	- Машински елементи и механизми - Заштита на раду	-	- Обрада метала спајањем	- Обрада метала спајањем
8.	-	-	-	- Поступци спајања - Заштита на раду	-	- Обрада метала спајањем	- Обрада метала спајањем
9.	-	-	-	- Мерна средства - Заштита на раду	-	- Обрада метала спајањем	- Обрада метала спајањем

Школски програм средњег образовања

4.6.4. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ДРУГЕ године трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала

Корелација	Српски језик	Математика	Физичко васпитање	Материјали, обрада материјала	Технологија рада	Техничко цртање са машинским елементима	Практична настава
1.	-	- Хомотетија и сличност	-	- Својтво материјала - Обрада материјала	- Поступци израде делова и браварских конструкција	- Стандарди - Основе геометрије и нацртне геометрије - Правила техничког цртања - Машински елементи	- Обрада метала деформисањем - Увешбавање вештина на браварским пословима - Обрада метала спајањем - Израда браварских конструкција
2.	-	-	-	- Својтво материјала	- Оштрење резних алата	- Стандарди	- Оштрење алата
3.	-	-	-	- Неметали	- Површинска заштита	-	- Површинска заштита

Школски програм средњег образовања

4.6.5. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ДРУГЕ године двогодишњег школовања за подручје рада текстилство и кожарство

Корелација	Српски језик	Математика	Физичко васпитање	Машине и алати	Технологија шивења	Практична настава	Уређење друштва
1.	-	- Хомотетија и сличност	-	- Машине за шивење	- Израда свих врста шавова	- Израда свих врста шалова	-
2.	-	-	-	- Машине за шивење - Машине за кројење - Машине и уређаји за пеглање	- Израда детаља одевних и других предмета - Техника кројења - Техника пеглања	- Израда детаља одевних и других предмета	-
3.	- Култура изражавања	-	-	- Практичан рад у одељењу лаке конфекције	- Практичан рад у одељењу лаке конфекције	- Практичан рад у одељењу лаке конфекције	-
4.	- Култура изражавања	-	-	-	-	-	- Однос према раду и утицај рада на промет - Култура и морал - Механизам власти

Школски програм средњег образовања

4.6.6. Корелација програмских садржаја за обавезне наставне предмете ТРЕЋЕ године трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала

Корелација	Српски језик	Математика	Физичко васпитање	Уређење друштва	Технологија рада	Техничко цртање са машинским елементима	Практична настава
1.	- Култура изражавања	- Геометријска тела	- Обликовање тела и кретање	- Организација друштва и друштвених односа	- Мерење, преношење мера и оцртавање	- Толеренција дужинских мера - Основи геометрије и нацртне геометрије	- Мерење, преношење мера и оцртавање
2.	- Лектира	-	- Обликовање тела и кретање	- Организација друштва и друштвених односа	-	-	-
3.	-	- Геометријска тела	-	-	- Обликовање лима и профила	- Основи геометрије и нацртне геометрије	- Обликовање лима и профила
4.	-	- Геометријска тела	-	-	- Израда и монтажа браварских конструкторских, грађевинске браварије и челичних конструкција	- Основи геометрије и нацртне геометрије - Оптерећење и напрезање материјала	- Израда и монтажа браварских конструкторских, грађевинске браварије и челичних конструкција
5.	-	-	-	- Однос према раду	-	-	- Радно место
6.	- Култура изражавања	-	-	- Однос према раду и утицај рада на промет - Култура и морал - Механизам власти	-	-	-

4.7. Програми осталих обавезних облика образовно васпитног рада

4.7.1. Програм рада одељењског старешине

Програм рада одељењских старешина спада у групу васпитних програма који се у школи спроводе, а пре свега у циљу подршке развоју личности ученика и неговања сарадње са родитељима.

Одељењске старешине координирају радом одељења и одељењског већа. Они свој програм реализују кроз одржавање часова одељењског старешине, одржавање родитељских састанака, сазивање и вођење одељењских већа, консултације и саветовање са ученицима, родитељима, стручним сарадницима, директором и предметним наставницима.

Рад одељењског старешине има следеће циљеве.

а) **У одељењу:** Формирање и неговање колективног духа, развијање другарства међу ученицима, формирање односа искрености и сарадње са професорима, сузбијање "лажне солидарности", развијање радних навика и одговорности, формирање позитивног односа према школској имовини, развијање свестраних и разноврсних интересовања ученика, праћење њиховог здравственог стања, помоћ у професионалном усмеравању и друг

б) **У одељењском већу:** Координација и сарадња са члановима већа ради што успешније реализације свих предвиђених планова и побољшање квалитета васпитно образовног рада, налажење и заједничко спровођење ефикаснијих мера за побољшање резултата рада, уз правовремено информисање о свим значајним чињеницама у одељењу, размена искустава путем консултација и посета часова члановима већа и слично.

в) **Са родитељима:** Упознавање родитеља са проблемима и успесима у учењу и дисциплини њихове деце, прикупљање података о социјално–економским условима и развојним проблемима ученика, остваривању сарадње у предузимању и спровођењу заједничких мера ради постизања образовно-васпитних циљева.

Планови рада одељењских старешина се налазе у оквиру Годишњег плана рада. Међу значајније активности које спроводи одељењски старешина спадају: креирање програма, активности и акција одељењске заједнице; праћење укупног наставног процеса за одељење - реализације, постигнућа, редовност вредновања знања, стагнације у напредовању, потребе за додатном подршком; подучавање или информисање о техникама учења и планирању слободног времена; информисање родитеља на родитељским састанцима, као и у индивидуалним контактима са њима; прикупљање, израђивање, класификовање документације о ученицима и њиховим активностима; контролисање општег стања одељења, безбедности ученика и поштовања права ученика; спровођење појачаног васпитног рада са ученицима; саветовање у вези са професионалном оријентацијом; подстицање развијања позитивних друштвених вредности; пружање помоћи и подршке ученицима, родитељима, предметним наставницима.

4.7.2. Програм корективних вежби

Увод:

Поред редовних наставних активности предмета физичко васпитање у школи ће се реализовати и програмски садржаји ваннаставних активности везане за овај аспект развоја личности детета и промовисања здравог начина живота.

Садржаји програма:

- Програм рада школског спорта и спортских активности
- Програм рада корективних вежби
- Програм рада спортске секције
- Програм рада курсних облика рада

Циљеви:

- Очување и унапређивање здравља
- Развијање моторичких способности, умења и навика у складу са узрастним и индивидуалним карактеристикама
- Осамостаљивање за самостално вежбање у слободно време
- Промовисање позитивних социјалних интеракција
- Развијање позитивне слике о себи
- Развијање креативности кроз покрет
- Развијање здравих стилова живота

Задаци:

- Подстицање раста и развоја
- Утицај на правилно држање тела
- Развој моторике
- Формирање морално- вољних квалитета
- Оспособљавање ученика да стечена знања примене у свакодневном животу
- Развој свести о очувању здравља

Начин остваривања:

- Приказ на часовима физичког васпитања
- Рад у групама секције
- Разни видови сарадње са Здравственим центром, ЈУ Спортски центар, и осталим друштвеним и спортским организацијама
- Сарадња са судијама

Носиоци:

Професори физичког васпитања:

- Биљана Динић
- Душица Цокић

Корелација:

- Уколико је могућа, корелација се остварује између програма природне групе предмета и физичког васпитања

4.7.3. Програм праксе и практичног рада за подручје рада машинство и обрада метала

1. Програм праксе и практичног рада за ПРВИ разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова по разреду	Време
Израда једноставнијих машинских конструкција применом ручне обраде, обраде резањем и спајањем	<ul style="list-style-type: none"> • Примена практичних и теориских знања стечених током године • Увежбавање стечених вештина 	60	Задње две недеље школске године

2. Програм праксе и практичног рада за ДРУГИ разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова по разреду	Време
Израда мање сложених машинских конструкција применом обрада резањем, деформисањем, спајањем	Примена практичних и теориских знања и вештина стечених током године Увежбавање стечених вештина	60	Задње две недеље школске године

3. Програм праксе и практичног рада за ТРЕЋИ разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова по разреду	Време
Израда сложених машинских конструкција применом ручних и машинских обрада резањем, деформисањем, спајањем	Примена практичних и теориских знања и вештина стечених током године Увежбавање стечених вештина	60	Задње две недеље школске године

4.7.4. Програм праксе и практичног рада за подручје рада текстилство и кожарство

1. Програм праксе и практичног рада за ПРВИ разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова по разреду	Време
Израда једноставних конфекцијских елемената	Примена практичних и теориских знања и вештина стечених током године Увежбавање стечених вештина		Задње две недеље школске године

2. Програм праксе и практичног рада за ДРУГИ разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова по разреду	Време
Израда једноставних одевних предмета	Примена практичних и теориских знања и вештина стечених током године Увежбавање стечених вештина		Задње две недеље школске године

5. Програми рада – стручног сарадника – психолога

Увод

Рад психолога, као стручног сарадника у Школи обухвата активности и мере у циљу подршке образовно-васпитном процесу. Психолог посредује у односима између наставника и ученика, наставника и родитеља, родитеља и ученика, обезбеђујући пуноћу и аутентичност узајамних релација и остваривање њихових улога. Посебно у школи за основно и средње образовање деце и омладине са сметњама и тешкоћама у развоју улоге психолога су вишеструке и вишезначне, како у образовно-васпитном, тако и у рехабилитационом процесу и интеграцији. Највећи број ученика у школи „Видовдан“ јесу социо и едукативно занемарена деца, из друштвено маргинализованих средина, што подразумева ангажовање психолога и у делу послова социјалног рада и посредовања и појачану сарадњу са релевантним установама. Међутим, све је више ученика са тежим развојним и комбинованим сметњама, те је потребно едуковати наставнике о природи сметњи ученика и пружити им подршку при креирању и спровођењу Индивидуалних планова и програма за ученике који не могу да прате наставни план и програм. Такође, потребно је радити са родитељима ових ученика на оснаживању њихових унутрашњих капацитета.

Рад психолога није издвојен из целине делатности осталог наставног особља и сарадника ангажованих у раду са децом. Будући да је приступ деци индивидуализован, мултидисциплинаран и заснован на тимском раду, психолог се активно укључује у све сегментима живота и рада школе. Психолог је активно укључен у раду већине школских тимова и координира у реализацији активности појединих школских програма: Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања, Програм професионалне оријентације и др.

Тежиште у раду психолога је усмерено на плану дијагностичког и рехабилитационог третмана ученика, пружању одговарајућих видова подршке за успешнију сарадњу ученика и наставног особља. Радиће се и на превентивном, ментално-хигијенском, саветодавном раду са родитељима и педагошко-инструктивном раду са наставницима. Посебна подручја рада психолога су стручно-аналитички и истраживачки рад у оквиру рада стручних органа Школе, затим, рад на вођењу документације и рад на стручном усавршавању и сарадњи са другим институцијама.

Области рада психолога

Годишњим планом и програмом рада психолога планиран је фонд од 1440 сати, са следећом структуром задужења и активности:

I	Планирање и програмирање васпитно-образовног, односно образовно-васпитног рада	72
II	Праћење и вредновање образовно-васпитног, односно васпитно-образовног рада	36
III	Рад са наставницима	540
IV	Рад са ученицима	540
V	Рад са родитељима, односно старатељима	72
VI	Рад са директором	36
VII	Рад у стручним органима и тимовима школе	36
VIII	Сарадња са надлежним установама, организацијама, удружењима и јединицом локалне самоуправе	36
IX	Вођење документације, припрема за рад и стручно усавршавање	72
		1440

Правни оквир и основа садржаја у изради Годишњег плана рада психолога дата је у Правилнику о плану и програму рада психолога у основној школи, објављеном у „Службеном гласнику РС“, бр. 72/09 и 52/11 „Просветном гласнику“ бр. 5/2012. Међутим, разрада програмских области и садржаја рада, оквирни фонд сати конкретније су разрађени у складу са делатностима школе и развојним специфичностима обухваћене деце. Преглед конкретних задужења и садржаја рада психолога за сваку програмску област дат је у Акционом плану рада.

6. Програм допунске, додатне и припремне наставе

6.1. Програм допунске наставе

Допунска настава се организује за ученике који имају тешкоће у савладавању програмских садржаја из предмета **српски језик и књижевност и математике**, за ученике који спорије усвајају знања, за ученике који су из оправданих разлога дуго одсуствовали са наставе, за ученике који у довољној мери не познају језик на којем се изводи настава и за оне који желе да утврде своје знање.

Допунска настава се организује са циљем разумевања, препознавања и отклањања нејасноћа, бржег и квалитетнијег усвајања знања и умења из наставног градива како би се ученик што лакше и брже укључио у редован образовно васпитан рад.

Пре издвајања ученика за допунску наставу утврђују се узроци и тешкоће које ученици имају у савлађивању градива. У самом идентификовању ученика за које треба организовати допунски рад учествује школски психолог, предметни наставник, одељењски старешина, родитељ и др.

Зависно од утврђених недостатака у знањима и умењима ученика, као и узрока заостајања, предметни наставник формира одговарајуће групе с којима организује допунски рад, бира програмске садржаје, активности и методе које ће довести до реализације циља допунске наставе, прати напредовање и пружа помоћ ученику да се лакше уклопи у редовну наставу.

Допунска настава се организује у току читаве наставне године, може се одржати у оквиру једног или два часа недељно. Трајање допунског рада се организује у зависности од пропуста у знању, нивоа усвојености градива, психофизичких могућности ученика, као и оптерећености ученика у току дана.

Планови допунске наставе по наставним предметима налазе се у саставу *Годишњег плана рада*.

Школски програм средњег образовања

Програм допунске настава из СРПСКОГ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ реализује се за (ОП, I, II, III) разред

6.1.1. Програм рада допунске наставе српског језика и књижевности за једногодишње оспособљавање за рад

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	Допунска настава треба да помогне појединим ученицима у савладавању одређених програмских садржаја у случају да је дошло до заостајања услед објективних или субјективних фактора (изостајање, несигурност, породични проблеми, недовољна активност ученика). У односу на програмске садржаје допунска настава треба да омогући	36	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
2. Језик	<ul style="list-style-type: none"> • Лакше разумевање природе и смисла књижевности, књижевних праваца и периода књижевне уметности • Способност ученика да схвати и разуме књижевно дело, анализирајући радњу, улоге ликова, поруку и мото изречене у делу – пренесено значење 		
3. Култура изражавања	<ul style="list-style-type: none"> • Богађење описно-приповедачког говора и самосталност ученика у усменом и писменом изражавању • Развој интересовања за усмену и писану реч • Квалитетније грађење реченица и коришћење правописно-граматичких правила 		

Школски програм средњег образовања

6.1.2. Програм рада допунске наставе српског језика и књижевности за прву годину трогодишњег школовања за подручје рада машинство и обрада метала

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	<p>Допунска настава треба да помогне појединим ученицима у савладавању одређених програмских садржаја у случају да је дошло до заостајања услед објективних или субјективних фактора (изостајање, несигурност, породични проблеми, недовољна активност ученика). У односу на програмске садржаје допунска настава треба да омогући</p> <ul style="list-style-type: none"> • Лакше разумевање природе и смисла књижевности, књижевних праваца и периода књижевне уметности • Способност ученика да схвати и разуме књижевно дело, анализирајући радњу, улоге ликова, поруку и мото изречене у делу – пренесено значење • Богађење описно-приповедачког говора и самосталност ученика у усменом и писменом изражавању • Развој интересовања за усмену и писану реч • Квалитетније грађење реченица и коришћење правописно-граматичких правила 	35	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI

Школски програм средњег образовања

6.1.3. Програм рада допунске наставе српског језика и књижевности за другу годину двогодишњег школовања за образовни профил текстилство и кожарство

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	Допунска настава треба да помогне појединим ученицима у савладавању одређених програмских садржаја у случају да је дошло до заостајања услед објективних или субјективних фактора (изостајање, несигурност, породични проблеми, недовољна активност ученика). У односу на програмске садржаје допунска настава треба да омогући	35	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
2. Језик	<ul style="list-style-type: none"> • Лакше разумевање природе и смисла књижевности, књижевних праваца и периода књижевне уметности • Способност ученика да схвати и разуме књижевно дело, анализирајући радњу, улоге ликова, поруку и мото изречене у делу – пренесено значење 		
3. Култура изражавања	<ul style="list-style-type: none"> • Богађење описно-приповедачког говора и самосталност ученика у усменом и писменом изражавању • Развој интересовања за усмену и писану реч • Квалитетније грађење реченица и коришћење правописно-граматичких правила 		

Школски програм средњег образовања

6.1.4. Програм рада допунске наставе српског језика за трећу годину трогодишњег школовања за образовни профил машинство и обрада метала

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Књижевност	Допунска настава треба да помогне појединим ученицима у савладавању одређених програмских садржаја у случају да је дошло до заостајања услед објективних или субјективних фактора (изостајање, несигурност, породични проблеми, недовољна активност ученика). У односу на програмске садржаје допунска настава треба да омогући	32	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V
2. Језик	<ul style="list-style-type: none"> • Лакше разумевање природе и смисла књижевности, књижевних праваца и периода књижевне уметности • Способност ученика да схвати и разуме књижевно дело, анализирајући радњу, улоге ликова, поруку и мото изречене у делу – пренесено значење 		
3. Култура изражавања	<ul style="list-style-type: none"> • Богађење описно-приповедачког говора и самосталност ученика у усменом и писменом изражавању • Развој интересовања за усмену и писану реч • Квалитетније грађење реченица и коришћење правописно-граматичких правила 		

Програм допунске настава из МАТЕМАТИКЕ реализује се за (ОР, I, II, III) разред

6.1.5. Програм рада допунске наставе математике за једногодишње оспособљавање за рад

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Скуп природних бројева већих од 1000000	<ul style="list-style-type: none"> да усвоје математичка знања неопходна за схватање појава и законитости у природи и друштву да усвоје и овладају основним рачунским операцијама са природним и позитивним децималним бројевима оспособљавање ученика за стицање нових знања у смислу професионалне оријентације и интегрисања у животну средину 	37	IX, X, XI, I, II, III, IV, V и VI
2. Разломци	<ul style="list-style-type: none"> подстицање развоја ученика и њихово оспособљавање за практичну примену математичких знања у решавању разних задатака и проблема у животу развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења развијање радозналости и самосталности развијање свести о сопственим знањима и способностима 		

6.1.6. Програм рада допунске наставе математике за прву годину

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Основне рачунске операције у скуповима : N, NO, Z, Q, R	<ul style="list-style-type: none"> Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина Познавање основних рачунских операција у скуповима N, No, Z, Q и R Разумевање квантитативних и просторних односа у природи и друштву Развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења Развијање упорности, истрајности, систематичности, уредности и одговорности у раду Оспособљавање за практичну примену усвојених математичких знања у решавању разних задатака и проблема из живота 	35	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
2. Геометријске фигуре и њихови међусобни односи			
3. Размере и пропорције			
4. Рационални алгебарски изрази			

Школски програм средњег образовања

6.1.7. Програм рада допунске наставе математике за другу годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Скуп рационалних бројева	<ul style="list-style-type: none"> • Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина • Познавање основних рачунских операција у скуповима N, No, Z, Q, R и Q • Разумевање квантитативних и просторних односа у природи и друштву • Развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења • Развијање упорности, истрајности, систематичности, уредности и одговорности у раду • Оспособљавање за практичну примену усвојених математичких знања у решавању разних задатака и проблема из живота 	32	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV V, VI

6.1.8. Програм рада допунске наставе математике за трећу годину

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
1. Финансијска математика	<ul style="list-style-type: none"> • Правилно формирање математичких појмова и стицање основних математичких знања и вештина • Разумевање квантитативних и просторних односа у природи и друштву • Развијање способности посматрања, опажања и логичког мишљења • Развијање упорности, истрајности, систематичности, уредности и одговорности у раду • Оспособљавање за практичну примену усвојених математичких знања у решавању разних задатака и проблема из живота 	33	IX, X, XI, XII, I, II II, III, IV, V, VI

6.2. Програм припремне наставе

Припремну наставу школа организује за ученике који се упућују на полагање :

- разредног испита - разредни испит ученик полаже у јунском и у августовском испитном року
- поправног испитаком - ученик полаже у августовском року, а ученик завршних разреда у јунском и августовском року

Припремна настава организује се и за све ученике који полажу завршни испит.

6.2.1. Програм припремне наставе за поправни испит (ОП, I, II, III) разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова	Време
Теме из предмета из којих се полаже поправни испит	-Пружање помоћи ученику на савладавању тематских садржаја предмета из којих полаже поправни испит	7	август

6.2.2. Програм припремне наставе за разредни испит (ОП, I, II, III) разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова	Време
Теме из предмета из којих се полаже разредни испит	-Пружање помоћи ученику на савладавању тематских садржаја предмета из којих полаже поправни испит	7	Јун и август

6.2.3. Програм припремне наставе за завршни испит (Завршне године образовних профила)

Тема	Циљ	Оријентациони број часова	Време
Практичан рад	-Пружање помоћи ученику у активностима везаним за израду и одбрану практичног рада	30	Јун

7. Програм културних активности школе

Културне активности школе остварују се на основу програма културних активности.

Културне активности обухватају: прославу дана школе, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања, прославе школских и државних празника, приредбе, представе, изложбе, концерте, такмичења и смотре, посете установама културе, заједничке активности школе и јединице локалне самоуправе и друге активности које доприносе проширењу утицаја школе на васпитање ученика и културном развоју окружења школе.

Прославе школских и државних празника, почетка и краја школске године и завршетка основношколског образовања и васпитања за ученике организују се у школи или у договору са јединицом локалне самоуправе у установама културе.

Циљеви и задаци:

- Оспособљавање ученика да се слободно уметнички изразе, стекну самопоуздање, подстакну се на сарадњу и социјализацију
- Подстицање и унапређивање критичког мишљења, уметничког сензибилитета и укуса према делима драмске и филске уметности
- Подстицање на маштовитост, креативност и стваралаштво
- Разумевање и усвајање знања и вештине уметности рецитовања
- Развијање маште, мисли и осећања ученика
- Развијање способности за концентрацију, памћење и способности за јавне наступе
- Развој опажања, размишљања и слободног изражавања
- Стицање искуства и навика за колективни живот и рад
- Развој радних навика
- Подстицање интересовања за истраживање
- Развијање интересовања за музичку уметност и упознавање музичке традиције и културе свога и других народа
- Развијање жеље за активним индивидуалним и колективним музицирањем/певањем
- Оспособљавање ученика да цртежом изразе своја опажања из непосредне околине
- Мотивисање ученика да се слободно ликовно-визуелно изражавају
- Развијање мануелне вештине и креативности

Садржаји програма:

Програм културних активности за прво полугодиште:

- Дан мира (21. септембар)
- Дан детета и Дан града (3. октобар)
- Међународни Дан заштите животиња (4. октобар)
- Приредба поводом пријема првака у Дечији савез
- Активности обележавања Дечије недеље
- Међународни Дан толеранције (16. новембар)
- Светски Дан деце (20. новембар)

- Дан UNICEF-а (11. децембар)
- Посете позоришту, биоскопу, концерту, библиотеци
- Изложба честитки поводом Нове године
- Новогодишња приредба
- Улица „Отвореног срца“

Програм културних активности за друго полугодиште:

- Светски Дан смеха (10. јануар)
- Изложба ликовних радова у част Светог Саве
- Приредба поводом дана Светог Саве
- Светски Дан матерњег језика (21. фебруар)
- Изложба честитки поводом 8. Марта
- Приредба поводом 8. Марта
- Посете позоришту, биоскопу, музеју, библиотеци, концерту
- Изложба ученичких радова поводом Ускрса
- Пролећни маскембал у част пролећа
- Светски Дан здравља (7. април)
- Мајски ликовни салон
- Ноћ музеја (17.-18. мај)
- Међународни Дан породице (15. мај)
- „Крв живот значи“
- „Радост Европе“
- Смотра рецитатора,
- литерални радови „ Причи никад краја“
- Аеро-митинг
- Приредба поводом Дана школе

Начин остваривања програма:

- Приказивање стеченог знања кроз приредбе и јавне наступе
- Приказивање на школским паноима и сајту школе
- Учешће на ликовним конкурсима
- Посете позоришним представама, библиотеци, музејима

Носиоци активности: Тим за реализацију културне активности, предметни наставници, одељенске старешине, руководиоци секција, директор школе.

8. Програм слободних активности

Ради јачања образовно-васпитне делатности школе, подстицања индивидуалних склоности и интересовања, правилног коришћења слободног времена, као и ради богаћења друштвеног живота и разоноде ученика, развијања и неговања другарства и пријатељства, школа реализује слободне активности, које се, по правилу, спроводе кроз рад у **секцијама и ученичким организацијама (Ученички парламент)**

Слободне активности представљају ваннаставни факултативни облик рада школе.

Непосредан васпитно-образовни циљ ученичких слободних активности јесте да допринесу развоју личности на образовном, сазнајном, креативном, друштвеном и личном плану.

Задаци слободних активности су:

- проширње знања, вештина и умења према склоностима и могућностима ученика,
- задовољавање специфичних интересовања ученика
- мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад,
- омогућавање ученицима организовање забаве и рекреације, као и других услова да самостално користе слободно време и организују духовни, културни и друштвени живот у средини у којој живе и раде.

Слободне активности су разноврсне и омогућавају укључивање сваког ученика на добровољној основи у поједине облике рада.

Планови рада стваралачких и слободних активности су саставни део Годишњег плана рада школе.

Секције су:

1. Машинска секција
2. Драмско рецитаторска секција
3. Спортска секција
4. Хор
5. Секција домаће радиности

Програми рада секција

8.1. Програм рада машинске секције (I, II, III) разред

Тема	Циљ	Оријентациони број часова по разреду	Време
Како ради	-Проширивање знања, вештина и умења према склоностима и могућностима ученика. -Задовољавање специфичних интересовања ученика мотивисање и оспособљавање ученика за самосталан и креативан рад. -Јачање такмичарског и тимског духа.	9	Током школске године
Како се израђује		9	
Занимљивости из света технике		9	
Припреме за такмичења		10	

8.2. Програм рада драмско рецитаторске секције

Теме	Циљ	Оријентациони број часова	Време
Нова година	<p>Општи циљ драмско-рецитаторске секције је да ученике ослободи стида, да науче основно кретање на сцени, вежбају говор и дикцију и раде друге вежбе које служе да ученик има нека основна предзнања како би боље, брже и лакше савладао улогу која ће му бити поверена</p> <p>Разумевање и усвајање знања и вештине уметности рецитовања</p> <p>Оспособљавање ученика за креативно испољавање</p> <p>Оспособљавање ученика за самостално читање, доживљавање и разумевање књижевних дела различитих жанрова</p> <p>Подстицање и унапређење критичког мишљења, уметничког сензибилитета и укуса према делима драмске и филмске уметности</p> <p>Развијање љубави према књизи и навикавање ученика за самостално коришћење књиге</p> <p>СТИЦАЊЕ знања о сценској уметности</p> <p>Развијање маште, мисли и осећања ученика</p> <p>Изражавање осећања мимиком, гестом, покретом</p> <p>Подстицање и унапређење концентрације, пажње, памћења</p> <p>Подстицање на креативност и стваралаштво</p> <p>Ослобађање у експериментисању гласом и телом</p> <p>СТИЦАЊЕ искуства и навика за колективни живот и рад</p> <p>Развој радних навика</p>	36	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
Свети Сава			
8. март			
Дан школе			

8.3. Програм рада спортске секције

Теме	Циљ и задаци	Оријентациони број часова	Време
1. Атлетика	<p>Циљ је да се разноврсним моторичким активностима допринесе очувању здравља и развоју личности ученика, развијање моторичких способности умења и навика у складу са узрастним и индивидуалним карактеристикама, оспособљавање за самостално вежбање у слободно време, промовисање позитивних социјалних интеграција, развијање позитивне слике о себи, развијање креативности кроз покрет.</p> <p>Задаци: развој свести о очувању здравља, подстицање раста и резвоја, утицај на правилно држање тела, развој моторике, формирање моралних квалитета, оспособљавање ученика да стечена знања примене у свакодневном животу.</p>	12	IX, X, IV, V и VI
2. Стони тенис		12	XI, XII, I, II, III, IV и V
3. Мали фудбал		12	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V и VI

8.4. Програм рада хора

Активности секције се реализују кроз постојећи Програм, а у Дневнику секција се то и приказује и документује, као такво.

Број часова у једној календарској школској години је: 38 (и то један час у току недеље).

По доношењу Плана рада секције и провере гласовних способности ученика, активности обухватају следеће :

- избор песама ;
- анализа и учење текста одабраних песама;
- слушање песама са цд-а;
- вежбе правилног извођења текста песама;
- вежбе правилног извођења мелодије песама;
- увежбавање покрета и ритма уз одабрану песму;

У току школске године, у складу са Програмом секције и Школским календаром, одржавају се генералне пробе, јавне презентације и приредбе и то хронолошким редом:

1. Прослава Нове год.
2. Школска слава-Св.Сава;
3. Прослава 8.марта-Дана жена;
4. Дан школе;

Руководиоц секције, на крају школске године је у обавези да приложи и Годишњи извештај о раду секције.

Руководиоц секције: шк 2013./2014. Снежана Марић

8.5. Програм рада секције домаћа радиност

Тема	Циљ	Оријентациони број часова по разреду	Време
Израда детаља на одевном предмету (ручни вез)	Васпитни: Правилна и лепа израда веза, развијање естетских осећања, прецизност и тачност израде.	20	IX, X, XI, XII, I, II, III, IV, V, VI
	Образовни циљ: Увежбавање израде веза		
Израда одевних предмета плетењем	Васпитни: Правилно држање игле за ручно плетење, правилно извлачење петљи.	17	
	Образовни: Усвајање знања и вештина плетењем		

8.6. Програм рада Ученичког парламента

Укључивање ученика у живот и рад школе могуће је на много начина и кроз различите нивое, али је свакако најзначајније када се остварује на нивоу Ученичког парламента, чиме се потврђује равноправан и партнерски однос ученика и школе.

Програм рада Ученичког парламента саставни је део Годишњег плана рада школе и обухвата активности којима се: Обавеза формирања и садржај активности Ученичког парламента утврђен је Законом¹.

- 1) учествује у давању предлога и мишљења стручним органима, школском одбору, савету родитеља и директору о питањима и одлукама од значаја:
 - а) за планирање садржаја образовно-васпитног рада и садржаја слободних активности,
 - б) безбедност
 - в) утврђивање правила понашања у школи,
 - г) начин уређивања школског простора и друга питања од значаја за образовање ученика;
- 2) разматрају односи и атмосфера у школи, квалитет и садржајност сарадње ученика са наставницима, стручним сарадником;
- 3) обавештавају ученици о питањима од посебног значаја за њихово школовање и о активностима ученичког парламента;
- 4) активно учествује у процесу планирања развоја и у самовредновању школе;
- 5) предлагажу чланови стручног актива за развојно планирање из реда ученика.

Циљ рада Ученичког парламента је да ученици на демократски начин активно учествују у раду школе.

Задаци у реализацији Програма Ученичког парламента:

- Оспособљавање ученика схвате значај правила (норми и процедура) за функционисање друштвене заједнице и да самостално, сопственим понашањем допринесе квалитету друштвеног живота и рада,
- Разликовање демократског од недемократског одлучивања
- Разликовање непосредне и посредничке демократије
- Указивање на факторе који одређују степен демократичности одлучивања.

Ученички парламент чини по један представник из седмог и осмог разреда основне школе и сваког одељења у средње школе. Чланове парламента бирају ученици одељењске заједнице сваке школске године. Чланови парламента бирају председника. Парламент бира два представника ученика који учествују у раду школског одбора, односно проширеног сазива школског одбора у складу са чланом 57. овог закона.

Носиоци највећег броја активности јесу ученици чланови Ученичког парламента, наставник-руководилац Ученичког парламента, одељенске старешине завршних разреда, школски психолог и по потреби директор школе. Главни облик реализације седнице Ученичког парламента, али се многе активности посредно реализују кроз часове грађанског васпитања, или кроз пригодне тематске радионице у сарадњи са школским психологом.

9. Програм каријерног вођења и саветовања

Програм каријерног вођења и саветовања обухвата информисање и саветовање ученика у доношењу одлуке о властитој професионалној будућности.

Програмом каријерног вођења и саветовања врши се:

1. праћење индивидуалних склоности и личног развоја ученика
2. обавља се саветодавни рад са ученицима
3. пружа се помоћ ученицима у доношењу одлука везаних за професионални развој
4. прикупљање корисних информација са тржишта рада и сарадња са националном службом запошљавања
5. пружање помоћи ученицима и њиховим родитељима на сагледавању објективних могућности везаних за професионални развој

Циљ програма каријерног вођења и саветовања јесте пружање помоћи младим људима да разумеју информације о свету рада, да процене своје способности и могућности како би донели правилне одлуке везане за вођење сопствене каријере. Програм каријерног вођења и саветовања треба да омогући ученицима боље сналажење у процедури тражења и пријављивања за посао, као и разумевање услова конкурса.

Програм каријерног вођења и саветовања остварује се кроз радионице и предавања организована у школи, посете националној служби запошљавања, посете радним организацијама, посете сајмовима запошљавања.

Носиоци програма : Тим за каријерно вођење, директор

Време : У континуитету током школовања

10. Програм заштите животне средине

У циљу стварања услова за свестрани развој личности ученика, подстицање развоја и формирања здравствених ставова и навика код ученика, програм еколошке заштите представља саставни део укупног рада свих запослених у школи. Планирано је активно учешће ученика, родитеља као и локалне заједнице на развијање свести код најмлађих како би увидели колико је здрава и чиста природа битна за човека.

- **Садржаји програма :**
 - Светски дан заштите озонског омотача
 - Дан заштите животиња
 - Национални дан без дуванског дима
 - Светски дан воде
 - Дан планете Земље
 - Сакупљање секундарних сировина и значај рециклаже
 - Уређење и оплемењивање учионица, кабинета, школског дворишта
- **Циљеви и задаци :**
 - Ученици разумеју улогу и значај личног ангажовања у заштити животне средине, стекну знања у вези са изворима и последицама угрожавања животне средине, схвате значај озонског омотача, изграде ставове, развијају знања и умења неопходна за заштиту животне средине, развијају еколошку, здравствену и културу живљења, постицање на тимски рад.
 - Познаје основне механизме деловања превентивних мера у очувању личног здравља.
 - Да спознају колико је очување природе важно као и мисао да много тога зависи од нас самих.
- **Начин остваривања:**
 - Изложба радова ученика на задате теме, постављање едукативно – информативних постера у кабинету за биологију и у холу школе, презентација
 - Приказ филмова
 - Израда и анализа анкете
 - Учешће у локалним еколошким акцијама
 - Обилазак парка на територији Бора, садња дрвећа или цвећа
 - Проглашење зеленог хероја школе
- **Носиоци активности:**

За наставнике:

- Менторска улога наставника ће омогућити подстицајну средину за рад и учење, сарадња, праћење, усмеравање, развијање потреба и могућности личног ангажовања у заштити животне средине.
- Отпад и рециклажа припрема материјала, сарадња са локалном заједницом, организовање локалних еколошких акција

За ученике:

- Прикупљање материјала, израда цртежа на задату тему, истраживање, дискусија, изложба радова.
- Активно учешће у радионицама, тимски рад.
- Активно учествовање у трибини, израда предмета од рециклираног материјала, учествовање у локалним еколошким акцијама.

11. Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања чине саставни део Школског програма². Њима се дефинишу превентивне мере и интервентне активности које школа предузима у обезбеђивању услова за безбедно и здраво окружење. Програми се остварују кроз различите видове наставних и слободних активности са ученицима, запосленима, родитељима, односно старатељима, у сарадњи са јединицом локалне самоуправе.

Садржај Програма чине:

- Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања;
- Програм превенције малолетничке деликвенције;
- Програм превенције болести зависности.

Циљ Програма је унапређење услова за стварање безбедне средине за живот и рад ученика кроз мере превенције и мере интервенције.

Задаци у остваривању Програма, кроз мере превенције:

- Упознавање са правном регулативом Општим и Посебним протоколом Школе
- Дефинисање улога и одговорности у примени процедура и поступака
- Развијање духа толеранције и поштовање различитости у оквиру васпитно-образовних активности
- Организовање обука за ненасилну комуникацију и конструктивно решавање конфликта
- Организовање разговора, трибина, представа, изложби о безбедности и заштити деце/ученика од насиља (за ученике, родитеље, наставнике)
- Развијање вештина ефикасног реаговања у ситуацијама насиља
- Заједничко деловање свих кључних носилаца превенције насиља (савет родитеља, школски одбор, ученички парламент, наставничко веће)
- Обезбеђивање услова физичко-техничке заштите школског простора кроз: дежурство запослених, одговарајуће осветљење у згради и дворишту, ограђено и безбедно двориште, осигурање и ојачавање улаза и главних пролаза у објекту школе, стално обилажење школе од стране школског полицајца и друго.

Задаци у остваривању Програма, кроз мере интервенције:

- Усклађена и доследна примена утврђених поступака и процедура у ситуацијама насиља
- Сарадња са релевантним јавним службама и организацијама
- Континуирано евидентирање случајева насиља
- Праћење и вредновање врста и учесталости насиља путем истраживања, запажања и провере
- Подршка деци која трпе насиље
- Рад са децом која врше насиље

- Оснаживање деце која су посматрачи насиља за конструктивно реаговање
- Саветодавни рад са родитељима

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања је израђен на основу Правилника о протоколу поступања у установи у одговору на насиље, злостављање и занемаривање ("Сл. гласник РС", бр. 30/2010). Ближе утврђивање услова и начина за поступање у ситуацијама појаве насилног понашања, злостављања и занемаривања посебно је уређено интерним Протоколом школе.

Носиоци активности јесу чланови акционог тима за заштиту деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања (у даљем тексту „Тим“), школски психолог и нарочито одељенске старешине, који су најнепосредније везани радом са ученицима. Главни облик реализације Програма јесу часови одељенског старешине, као и часови грађанског васпитања, непосреднирад психолога са ученицима, индивидуални и групни састанци са родитељима.

Разрада конкретних активности, са прегледом реализатора и облика реализације садржана је у наредној табели бр. 11.1: Акциони план за реализацију Програма за заштиту деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања у школској 2014/2015. години.

Табела 11.1: Акциони план за реализацију Програма за заштиту деце/ученика од насиља, злостављања и занемаривања у школској 2014/2015. години

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
<ul style="list-style-type: none"> - Упознавање Педагошког колегијума са акционим планом - Евалуација - анализа реализације програма за заштиту деце за протеклу школску годину - Припрема за обуку запослених за превенцију, препознавање, процену и реаговање на појаву насиља, злостављања и занемаривања деце - Упознавање ученика са правилима понашања у школи - Олакшавање процеса адаптације на школу и подстицање социјалне интеграције - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Тим Одељенске старешине Психолог	Седница Педагошког колегијума; Седнице Наставничког и Стручног већа; Часови одељенског старешине; Радионичарски рад	IX
<ul style="list-style-type: none"> - Обука запослених за превенцију, препознавање, процену и реаговање на појаву насиља, злостављања и злоупотребу деце - Мала школа за родитеље „Превенција појаве насиља, злостављања и занемаривања деце“ - Организовање и реализација анкетног истраживања за родитеље ученика у процени безбедности ученика - Организовање и реализација предавања за наставнике: „Насиље на Интернету, како га препознати и како реаговати“ - Шта су то правила и шта би се догодило да их нема - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Тим Одељенске старешине	Седница Наставничког већа; Седница Савета родитеља; Час одељенског старешине	X
<ul style="list-style-type: none"> - Развијање другарстава, пријатељства и сарадње са вршњацима 	Одељенске старешине	Часови Одељенског старешине;	XI

Школски програм средњег образовања

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
<ul style="list-style-type: none"> - Контрола осећања страха, туге, љубоморе, зависти - Развијање активног односа између породице и школе - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Психолог	Радионичарски рад; Индивидуални разговори са родитељима	
<ul style="list-style-type: none"> - Развијање и неговање односа са другарима у школи и породици - Препознавање облика и израза агресивности у понашању ученика - Сарадња породице и школе - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Одељенске старешине Психолог	Часови Одељенског старешине; Индивидуални родитељски састанци	XII
<ul style="list-style-type: none"> - Неговање културе понашања - Јасно изражавање својих осећања и потреба - Наставак едукације свих актера школе у циљу сензибилизације на појаву и препознавање насиља (врсте, облици, начини испољавања), - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Одељенске старешине Психолог	Индивидуални разговори	I
<ul style="list-style-type: none"> - Успостављање позитивних односа са вршњацима и наставницима - Сукоби: структура сукоба, неспоразума и њихово решавање - Сарадња са породицом - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Одељенске старешине Психолог	Радионичарски рад; Индивидуални разговори	II
<ul style="list-style-type: none"> - Неспоразуми и сукоби са вршњацима и одраслима и њихово решавање - Облици негативног понашања (крађа, лажи) - Неговање културе понашања - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Одељенске старешине Психолог	Индивидуални разговори; Часови редовне наставе	III
<ul style="list-style-type: none"> - Израђивање моралних и других вредности код ученика - Сукоби са родитељима и њихово решавање - Сарадња са породицом - Организовање и реализација спортских активности: фер плеј турнир, спортске игре по принципу сви побеђују, спортом против насиља - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Одељенске старешине Психолог	Радионичарски рад; Индивидуални разговори; Родитељски састанак	IV
<ul style="list-style-type: none"> - Развијање комуникативних способности и конструктивно решавање сукоба - Сукоби са наставницима - Неговање културе понашања - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Одељенске старешине Психолог	Радионичарски рад; Часови редовне наставе	V
<ul style="list-style-type: none"> - Праћење и запажања о појави насиља у школи - Сарадња са релевантним службама (у току године, по потреби) - Мониторинг насилних облика понашања од стране ученика 	Тим Одељенске старешине	Седнице педагошког колегијума	VI

Реализатори програма: Тим, одељенске старешине и психолог.

Програм превенције малолетничке деликвенције

Вршњачко насиље спада у најчешће облике насиља и злостављања међу ученицима у школи. Учестало и неосновано испољавање насиља према другим ученицима, према наставницима или школској имовини спада у проблеме деликвентног понашања³, које школа не може решавати сама без помоћи и подршке породице и целокупне друштвене заједнице. Спречавање појаве малолетничке деликвенције у школи спада у најважније задатке Програма заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања и основни је услов безбедности школске средине за живот и рад ученика.

Превентивне активности школе остварује се кроз њену образовно-васпитну улогу, како према ученицима школе у целини, тако и према оним ученицима који су у ризику испољавања асоцијалног и преступничког понашања. Значај превентивних мера на сузбијању малолетничке деликвенције је и у правовременом решавању сукоба, у тренутку када постоји опасност да се они продубе, прошире и пређу у озбиљне поремећаје односа малолетника са околином. Превентивним мерама треба обезбедити очување здравих односа малолетника са ужом и широм друштвеном средином и изградњу позитивних вредности и норми понашања.

Реализација Програма превенције највише зависи од квалитета сарадње школе и родитеља, њиховог узајамног поверења и активног партнерства, јер се на тај начин могу уочити први знаци асоцијалног и деликвентног понашања (малолетника).

Садржај активности на реализацији програма превенције малолетничке деликвенције чине три групе активности: а) сарадња са ученицима, б) сарадња са родитељима и в) сарадња са друштвеним институцијама. У наредној табели дајемо преглед конкретних активности, носиоце реализације, облик реализације и временску динамику (табела бр. 11.2.).

**Програм превенције
малолетничке деликвенције у школској 2014/2015. години**

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
Сарадња са ученицима:			
- Идентификовање, праћање и појачани васпитни надзор ученика са повећаним ризиком за појаву деликвентног понашања	Одељенски старешина, психолог	Индивидуални разговори; Часови одељенског старешине; Радионичарски рад;	IX, X; У континуитету
- Индивидуални рад са ученицима са повећаним ризиком за појаву деликвентног понашања	Одељенски старешина, психолог	Индивидуални разговори; Часови одељенског старешине; Радионичарски рад;	IX - VI
- Ангажовање ученика са повећаним ризиком кроз различите видове слободних активности и занимања у школи – неговање односа узајамности и колективног духа, подстицање креативног стваралаштва	Одељенски старешина, руководиоци програма слободних активности, психолог	Индивидуални разговори; Часови одељенског старешине; Часови слободних активности: секције, школска такмичења, приредбе, сусрети, излети,...	X – VI

³ Малолетничка деликвенција је преступничко понашање (у супротности са законом), специфично за популацију малолетника. У основи постоје 4 врсте испољавања деликвенције: а) деструктивне радње против других, б) деструктивне радње против власништва других, в) радње повлачења и г) радње самоуништења.

Школски програм средњег образовања

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
- Помоћ и подршка ученицима са ризиком у превазилажењу криза личности и проблема односа са околином	Тим, Одељенски старешина, психолог	Индивидуални разговори са члановима тима, укључујући одељенског	IX - VI
- Помоћ и подршка ученицима са ризиком у решавању конфликтних ситуација	Тим, Одељенски старешина, психолог	старешину, психолога; Индивидуални разговори са члановима тима, укључујући одељенског старешину, психолога, по потреби и представнике других	IX - VI
-		институција;	
Сарадња са родитељима:			
- Индивидуални разговори са родитељима ученика са ризиком – указивање на	Одељенски старешина, психолог	Групни и индивидуални родитељски састанци;	IX, X; У континуите
- појаве непожељних облика понашања		Индивидуални разговори са психологом;	ту
- Мобилисање породица ученика са ризиком на активну сарадњу са школом на решавању проблема	Одељенски старешина, психолог	Групни и индивидуални родитељски састанци; Индивидуални разговори са психологом;	IX - VI
- Саветодавни рад са породицом у сензибилизацији за разумевање проблема и потреба детета и изградња примерених васпитних ставова и очекивања	Одељенски старешина, психолог	Групни и индивидуални родитељски састанци; Индивидуални разговори са психологом;	X – VI
- Активно укључивање родитеља у живот и рад школе	Одељенски старешина, руководиоци програма слободних активности, психолог	Предавања за родитеље; Укључивање на нивоу Савета родитеља и на нивоу Бачког парламента; Реализација предавања за родитеље на актуелне теме;	IX - VI
- Помоћ и подршка родитељима у решавању конфликтних ситуација код детета	Тим, Одељенски старешина, психолог	Групни и индивидуални родитељски састанци; Индивидуални разговори са психологом;	IX - VI
Сарадња са друштвеним институцијама:			
- Упознавање и успостављање сарадње Тима са стручним тимовима и сарадницима у јавним установама, службама и организацијама у области здравствене и социјалне заштите, унутрашњих послова и судства	Тим, психолог	Стручни састанци; Тематска предавања и радионице;	IX, X
- Сарадња са стручним тимовима и службама других образовних установа – размена искустава и примера добре	Тимови и сарадници других образовних установа, Тим школе,	Стручни састанци; Тематска предавања и радионице;	IX - VI

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
праксе - Укључивање стручних сарадника других установа и организација на нивоу рада Тима школе у спровођењу превентивних и интервентних мера у раду са ученицима са ризиком	психолог Тимови и сарадници друштвених институција и организација, Тим школе, психолог	Групни и индивидуални родитељски састанци; Индивидуални разговори са психологом;	IX - VI

Реализатори програма: Тим, одељенске старешине и психолог

Програм превенције болести зависности

Изазови одрастања и опасности које вребају на путу осамостаљивања и укључивања у свет одраслих, не мимоилазе децу и ученике са сметњама у развоју. Посебно је угрожена група ученика из маргинализованих друштвених средина, због одрастања у условима екстремног сиромаштва и неповољном социо-емотивном окружењу, многи са искуством породичног насиља и болести зависности (члана породице). Захтеви за раним осамостаљивањем и укључивање у свет одраслих кроз борбу за егзистенцију дешавају се у периоду развоја личности и трагања за сопственим идентитетом, када деца нису кадра да се одупру примамљивошћу „лаких“ избора у потреби да буду прихваћенији, популарнији.

Улога породице у изградњи личности и усвајању вредносних ставова је незамењива и тешко надокнадива. Школа додатно помаже процес социјализације и сазревања детета у вршњачкој групи, обезбеђујући услове за безбедно и здраво одрастање, подстичући здраве обрасце понашања и друштвено пожељне вредности и особине.

Програм превенције болести зависности саставни је део програма Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања. Предлог активности у оквиру програма превенције болести зависности комплементарне су са активностима у превенирању проблематичних облика понашања и појаве малолетничке деликвенције. Програмски садржаји активности у оквиру програма превенције болести зависности усмерен је ка развоју личности детета и способности да се препозна и влада сопственим потребама и осећањима. Доминантни облик реализације јесу часови Одељенског старешине, разговор и рад са групом ученика, а према потреби и природи случаја за поједине ученике спроводиће се и индивидуални рад и разговори са психологом и одељенским старешином, уз обавезу вођења евиденције о садржају и току реализације разговора.

Највећи део активности програма превенције усмерене су ка ученицима и реализацији конкретних васпитних садржаја и тема. Психолог школе ће посебно, у оквиру својих програмских активности, реализовати циклусе радионичарских активности, са ученицима завршних разреда у обради тема релевантних за познавање врста поремећаја зависности, разумевање начина злоупотребе психоактивних супстанци и последица по здравље.

Активности сарадње са породицом, установама и организацијама у локалној заједници су у одговорности читавог тима за безбедност и здравље деце, уз обавезу укључивања одељенских старешина завршних разреда. Овим активностима треба обезбедити активно партнерство и сарадњу свих релевантних субјеката у реализацији програма превентивних и посебно интервентних мера.

Школски програм средњег образовања

Програма превенције
болести зависности у школској 2014/2015. години

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
- Доживљај изолованости или одбачености – како га превазићи	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, радионичарски рад, Индивидуални разговори	IX – VI
- Јасно изражавање својих осећања и потреба	Психолог	Радионичарски рад,	X - XI
- Утицај вршњака, родитеља и школе на понашање ученика	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI
- Укључивање ученика у вредновање свог рада и рада других	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI
- Изграђивање моралних и других вредности код ученика	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI
- Формирање животних циљева – будући животни план	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI
- Преузимање личне одговорности за сопствена осећања и поступке	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI
- Сарадња са породицом	Одељенски старешина, психолог, породица	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI
- Сарадња школе са институцијама здравља, социјалне заштите и МУП-а	Одељенски старешина, психолог, сарадници других установа и организација	Стручни састанци, индивидуални рад	IX – VI
- Идентификација проблема и стратегија за њихово решавање	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI
- Фактори који могу довести до промена понашања са ризиком појаве болести зависности (неповољан породични амбијент, утицај вршњака, медија...)	Психолог	Радионичарски рад	XII
- Штетност психоактивних супстанци на младе	Психолог	Радионичарски рад	II
- Облици негативног понашања – лаж, крађа, пушење, алкохол, дрога	Психолог	Радионичарски рад	IV
- Упознавање са психоактивним супстанцама – врсте, препознавање, својства и начини злоупотребе, штетност по здравље и последице	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	X - III
- Дрога и сида – опасност	Одељенски старешина, психолог	Часови одељенског старешине, Индивидуални разговори	IX – VI

Реализатори програма: Тим, одељенске старешине и психолог

1 2 . Програм школског спорта

Увод:

Поред редовних наставних активности предмета физичко васпитање у школи ће се реализовати и програмски садржаји ваннаставних активности везане за овај аспект развоја личности детета и промовисања здравог начина живота.

Садржаји програма:

- Програм рада школског спорта и спортских активности
- Програм рада корективних вежби
- Програм рада спортске секције
- Програм рада курсних облика рада

Циљеви:

- Очување и унапређивање здравља
- Развијање моторичких способности, умења и навика у складу са узрастним и индивидуалним карактеристикама
- Осамостаљивање за самостално вежбање у слободно време
- Промовисање позитивних социјалних интеракција
- Развијање позитивне слике о себи
- Развијање креативности кроз покрет
- Развијање здравих стилова живота

Задаци:

- Подстицање раста и развоја
- Утицај на правилно држање тела
- Развој моторике
- Формирање морално- вољних квалитета
- Оспособљавање ученика да стечена знања примене у свакодневном животу
- Развој свести о очувању здравља

Начин остваривања:

- Приказ на часовима физичког васпитања
- Рад у групама секције
- Разни видови сарадње са Здравственим центром, ЈУ Спортски центар, и осталим друштвеним и спортским организацијама
- Сарадња са судијама

Носиоци:

Професори физичког васпитања:

- Биљана Динић
- Душица Цокић

Корелација:

- Уколико је могућа, корелација се остварује између програма природне групе предмета и физичког васпитања

13. Програм сарадње са локалном самоуправом

За успешну реализацију свих програма и облика рада неопходна је свеобухватна, активна и континуирана сарадња школе са локалном самоуправом, јавним установама, службама, организацијама. Бројне су установе, службе, организације у локалној заједници са којима Школа остварује активну и успешну сарадњу у реализацији програмских области. Према делокругу рада и предмету сарадње у локалној заједници разликујемо:

- 1) Установе и организације у области здравствене заштите:
 - Здравствени центар Бор, са дечијим диспанзером и Развојним саветовалиштем, у области примарне здравствене заштите;
 - НВО „Кокоро“ у области програма превенције злоупотребе ПАС;
- 2) Установе и организације у области социјалне заштите и решавању питања ученичког стандарда и материјалне сигурности:
 - Центар за социјални рад, у делу пружања стручне помоћи и подршке за решавање проблема социјално угрожених ученика и њихових породица и у спровођењу интервентних мера за ученике са ризичним понашањима;
 - Општинска управа општине Бор, са Одељењем друштвених делатности, са којим се административно уређују питања ученичког стандарда (регресирана исхрана и превоз);
 - Полицијска управа општине Бор, у реализацији едукативних програма за унапређење здравствено-безбедносне културе и посредовање у решавању проблема малолетничке деликвенције код појединих ученика;
 - Црвени крст – повереништво у Бору, у спровођењу програма хуманитарних акција и подршке породицама социјално угрожених ученика;
 - Друштво за помоћ ментално недовољно развијених особа „Бор“ у делу обезбеђивања услуге дневни боравак у оквиру система социјалне заштите за децу која се не могу радно-професионално оспособљавати;
 - Клуб за стара лица, при Центру за социјални рад, у реализацији хуманитарних програма и волонтерских акција ученика;
- 3) Установе и службе у области образовања:
 - Предшколска установа Бамби – Бор, основне и средње школе на подручју општине, корисници услуга додатне образовне подршке за децу и ученике школе;
 - Општинска Интерресорна комисија у поступку утврђивања потребе за додатном образовном подршком деце и ученика којима се препоручује подршка кроз школовање у нашој установи;
- 4) Установе и организације у области културе, спорта и информисања:
 - Центар за културу са својим ресурсима, у организацији културних програма за ученике школе и обезбеђивању услова за јавну и културну делатност школе;
 - Музеј рударства и металургије, у организацији културних програма за ученике школе;
 - Народна библиотека, у обезбеђивању услова за реализацију едукативних програма и радионица за ученике школе;

- Спортски савез општине Бор, са секцијом за ђачки и омладински спорт, који подржавају реализацију програма ђачког спорта и рекреативних програма за ученике школе;
 - Јавна установа спортски центар Бор, у пружању услуга бесплатне употребе градских базена за ученике са вишеструким сметњама у развојној групи и обезбеђивању просторно-техничких услова у припреми ученика школе за спортска такмичења;
 - Регионална телевизија Бор и приватна телевизија „Сезам“, које пружају медијску подршку у реализацији јавне и културне делатности школе и помажу спровођење програма екстерног маркетинга школе;
- 5) Установе и организације у финансирању делатности школе:
- Општина Бор, која покрива материјалне трошкове за успшно функционисање школе и даје подршку у реализацији јавних програма школе; Предузећа и појединци донатори – ТИР Бор, Предузеће „Фортуна“, Институт за бакар, Бор,...;
- 6) Установе у области запошљавања и радно-друштвене интеграције ученика школе:
- Д.О.О. „Јединство-Заштита“ – Бор, предузеће за радно-професионалну интеграцију и запошљавање особа са инвалидитетом, са подршком у обезбеђивању услова за запошљавање најуспешнијих ученика школе;
 - Национална служба за запошљавање – филијала Бор, у спровођењу дела едукативних програма у процесу професионалне оријентације ученика и обезбеђивању услова за привремено запошљавање свршених ученика школе кроз програме јавних радова;

Сарадња школе са општином Бор, као оснивачем заузима посебно место у систему сложених међуинституционалних односа. Ова сарадња подразумева узајамна права и обавезе, утврђена конкретним законским решењима. Покривање материјалних трошкова и трошкова ученичког стандарда⁴ у непосредној је обавези и надлежности општине као оснивача, која својим локалним одлукама утврђује додатна права и могућности већих давања. Истовремено, школа је обавезна да према општини као оснивачу најмање два пута годишње подноси извештаје о реализацији програмских активности, односно да подноси извештаје о припремљености школе за рад (Годишњи план рада школе). Општина, као поверени посао Министарства просвете, науке и технолошког развоја, има надлежност спровођења инспекцијског надзора над радом установе⁵.

Школа има активно успостављена партнерства са свим образовним установама и закључене протоколе о сарадњи у пружању мера додатне подршке⁶. Почев од школске 2011/2012. године стручњаци школе пружају активну помоћ и подршку деци и ученицима са сметњама у развоју у другим образовним установама⁷. Након закључења протокола о сарадњи са свим образовно-васпитним установама у Општини, последњих година Школа је интезивирала своје активности на отварању установе према грађанству са тенденцијом афирмације њене услоге на пословима сервисне подршке. Садржај ове сарадње дат је у три области:

⁴ Члан 159, Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013)

⁵ Члан 146, став 2., Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013)

⁶ члан 27, став 3, Закона о основама система образовања и васпитања („Сл. гласник РС“, бр. 72/2009, 52/2011, 55/2013)

⁷ Стручно упутство о начину пружања додатне подршке у образовању деце, ученика и одраслих са сметњама у развоју у васпитној групи, односно другој школи и породици од стране школе за образовање деце са сметњама у развоју, број 401-00-340/2012-09, од 12.07.2012.

Школски програм средњег образовања

- помоћ школама у поступку израде Индивидуалних Образовних Планова за децу са израженим потешкоћама у развоју и процесу активне имплементације предложених мера и активности,
- помоћ родитељима, кроз саветодавни рад и дефинисање програма педагошког деловања и
- непосредна помоћ и терапијски рад са децом са потешкоћама у развоју, кроз видове индивидуалних вежби и савладавање „критичних“ програмских захтева у настави појединих предмета.

Циљ програма сарадње са локалном самоуправом је обезбеђивање услова за свеобухватну програмску реализацију целокупне делатности школе.

Задаци програма сарадње са локалном самоуправом (заједницом)

- доследно спровођење законских и јавних овлашћења школе према локалној самоуправи и обратно;
- обезбеђивање недостајуће стручне помоћи и подршке у спровођењу интервентних мера према проблемима и потребама појединих ученика;
- унапређивање услова рада;
- афирмација места и улоге школе у локалној заједници, кроз активности сервисне подршке и програме јавне и културне делатности;
- стварање услова за успешну реализацију посебних програма од значаја за рад установе;

Доминантан облик активности у сарадњи са установама у локалној заједници јесу састанци на нивоу тимова и стручних служби,

Оперативна разрада Програма сарадње са установама, организацијама у локалној заједници, са приказом активности, носиоца реализације, облика реализације и временском динамиком садржан је у наредном табеларном прегледу (табела бр.13.1):

**Програма сарадње са локалном самоуправом
у школској 2014/2015. години**

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
У сарадњи са установама и организацијама у области здравствене заштите:			
- редовни систематски прегледи и вакцинација ученика, у области примарне здравствене заштите;	Здравствени центар Бор, са дечијим диспанзером и Развојним саветовалиштем, Одељенске старешине, психолог	Тимски састанак, индивидуални прегледи, позив, писмо,...	Према распореду ЗЦ Бор
- активности у спровођењу програма превенције злоупотребе ПАС;	НВО „Кокоро“, Одељенске старешине, психолог, ученици школе	Радионице, анкете	II - IV
У сарадњи са установама и организацијама у области социјалне заштите			
- пружање стручне помоћи и подршке за решавање проблема социјално угрожених ученика и њихових породица - спровођење интервентних мера за ученике са	Центар за социјални рад, Одељенске старешине, Тим за безбедност, психолог	Тимски састанци; Индивидуални разговори;	Током године, према потреби

Школски програм средњег образовања

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
ризичним понашањима;			
- административни послови на обезбеђивању ученичког стандарда (регресирана исхрана и превоз);	Општинска управа општине Бор, са Одељењем друштвених делатности	Кореспонденција и координација рада стручних служби	II - IV
- реализацији едукативних програма за унапређење здравствено-безбедносне културе - посредовање у решавању проблема малолетничке деликвенције код појединих ученика;	Полицијска управа општине Бор, Одељенске старешине, психолог	Презентације, радионице, анкете; Кореспонденција и координација рада стручних служби	II – IV Током године, према потреби
- спровођење програма хуманитарних акција и подршке породицама социјално угрожених ученика;	Клуб за стара лица, при Центру за социјални рад, Црвени крст – повереништво у Бору, Одељенске старешине, сихолог	Кореспонденција и координација рада, индивидуални разговори,	Током године, према потреби
- одбележивање услуге дневни боравак у оквиру система социјалне заштите за децу која се не могу радно-професионално оспособљавати;	Друштво за помоћ ментално недовољно развијених особа „Бор“, Психолог	Кореспонденција и координација рада стручних служби	V, VI
У сарадњи са установама, организацијама и службама у области образовања			
- пружање услуга додатне образовне подршке за децу и ученике школе	Инклузивни тим школе са члановима мреже; Предшколска установа Бамби – Бор, основне и средње школе на подручју општине	Индивидуална настава, тестирање, анкета, тимски састанци на нивоу координације рада малих тимова	IX – VI континуитет
- утврђивања потребе за додатном образовном подршком деце и ученика којима се препоручује подршка кроз школовање у нашој установи	Општинска Интерресорна комисија, психолог	тестирање, анкета, тимски састанци на нивоу координације рада малих тимова	IX – VI континуитет
У сарадњи са установама и организацијама у области културе, спорта и информисања:			
- организација и реализација програма културних програма за ученике школе и - обезбеђивању услова за јавну и културну делатност школе	Центар за културу, Музеј рударства и металургије, Народна библиотека, руководиоци програма културних активности у школи	Јавни програм - приредба, радионица	IX, XII, I, III, VI
- организација и реализација програма ђачког спорта и рекреативних програма за ученике школе - употребе градских базена за ученике са вишеструким сметњама у развојној групи - обезбеђивање просторно-техничких услова у припреми ученика школе за спортска	Спортски савез општине Бор, Јавна установа спортски центар, руководиоци програма спортских активности у школи, васпитач у развојној	Групне и индивидуалне вежбе, Часови секција и рекреације;	XI – IV, V

Школски програм средњег образовања

Активности	Реализатор	Облик реализације	Месец
такмичења	групи		
- медијско промотивне активности школе, извештавање и репортаже - екстерни маркетинг школе	Регионална телевизија Бор и приватна телевизија „Сезам“; Директор школе, задужени наставници,	Извештај, прилог, репортажа;	IX – VI (према потреби и ситуацији)
У сарадњи са установама и организацијама у финансирању делатности школе:			
- активности на обезбеђивању материјално техничких средстава и услова за рад (јавне набавке) - foundrising активности – обезбеђивање донација за програмске активности и јавну промоцију школе	Општина Бор, Предузећа и појединци донатори, административна служба, директор	Извештај, тимски састанци,	IX – VI (према плану набавки и потреби ситуације)
У сарадњи са установама и организацијама у области запошљавања и радно-друштвене интеграције ученика школе:			
- активности на обезбеђивању услова за запошљавање најуспешнијих ученика школе	Д.О.О. „Јединство- Заштита“ – Бор, предузеће за радно- професионалну интеграцију и запошљавање особа са инвалидитетом	анкета, Индивидуани разговори, сусрети са руководством школе;	
- спровођење дела едукативних програма у процесу професионалне оријентације ученика		Радионица, анкета, Индивидуани тест,	IV, V, VI

Реализатори програма:

1 4 . Програм сарадње са породицом

Партиципација родитеља у школи, тј. њихова укљученост у различите аспекте школског живота представља важну компоненту образовно-васпитног процеса и у непосредној је вези са квалитетом тог процеса. Партнерство породице и школе представља важан предуслов за адекватно подржавање и подстицање развоја детета, будући да је добробит детета централни интерес, како породице тако и школе.

Општи принципи система образовања и васпитања својом организацијом и садржајима обезбеђује:

1) ефикасну сарадњу са породицом укључивањем родитеља, односно старатеља ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања

2) разноврсне облике сарадње са локалном заједницом и широм друштвеном средином како би се постигао пун склад између индивидуалног и друштвеног интереса у образовању и васпитању.

Задаци :

- информисање родитеља о њиховим правима и обавезама, те начинима укључивања у рад Школе,
- едуковање родитеља кроз информисање и пружање адекватног модела васпитања и образовања,
- развијање партнерског деловања породице и школе у образовању и васпитању ученика,
- обезбеђивање редовне, трајне и квалитетне сарадње породице и Школе,
- остваривање позитивне интеракције наставник - родитељ,
- обезбеђивање информисаности родитеља о променама у образовању које се остварују у школи и код ученика, као и о свим дешавањима у животу Школе.

Начин и поступак остваривања:

Сарадња са породицом одвија се плански и систематски током целе године и подразумева укључивање породице у планирање, реализацију и евалуацију сарадње. Активности у оквиру сарадње са породицом реализују се на основу Развојног плана Школе и Годишњег плана Школе и то кроз:

- план рада Савета родитеља
- план рада директора школе
- план рада стручних сарадника
- план Инклузивног тима
- план Тима за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања
- планове рада Стручног већа
- планове Одељењских већа
- планове Одељењских старешина
- план рада секција
- план професионалне орјентације
- план здравствене превенције

Садржаји реализације програма сарадње са родитељима приказан је у табели:

Област	Активности	Носиоци активности	Временски план	Начин остваривања
Информисање родитеља и старатеља	Дефинисање термина за Отворена врата за сваког наставника у школи	Одељенске старешине		У распореду часова дефинисани су термини отворених врата за све наставнике
	Дефинисање термина за Отворени дан сваког месеца у току школске године	Директор		У оквиру Годишњег плана рада дефинисани су термини Отворених дана
	Уређивање садржаја огласне табле за родитеље	Одељенске старешине, секретар, Директор	континуирано током школске године	Огласна табла са информацијама
	Реализација родитељских састанака	Одељењске старешине, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	Родитељски састанци
Укључивање родитеља/старатеља у наставне и остале активности школе	Укључивање родитеља у тимове и пројекте који се у Школи реализују	Тимови, Директор, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	Састанци и активности на нивоу Тимова
	Укључивање родитеља у организовање посета, екскурзија, излета.	наставници и стручни сарадници Директор, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	Састанци, организационе активности
	Ангажовање родитеља као асистента у настави	Директор, наставници, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	настава
	Присуство и/или укључивање родитеља/старатеља у организацији приредби, изложби, спортских, хуманитарних и других активности у Школи	Наставници, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	ваннаставне активности
	Укључивање родитеља у Тимове за додатну подршку	Инклузивни тим школе, Тим за додатну подршку детету	континуирано током школске године	Састанци Тима за додатну подршку детету
Укључивање родитеља/старатеља у процес одлучивања	Избор представника родитеља сваког одељења за Савет родитеља Школе	Одељењске старешине, родитељи у оквиру одељења		Први родитељски састанак

Школски програм средњег образовања

	Укључивање родитеља у рад свих тимова на нивоу школе (самовредновање, развојно планирање, сарадња са локалном заједницом и породицом и сл.)	Директор Школе, Тимови, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	Састанци на нивоу Тимова
Едукација и саветодавни рад	Индивидуални разговори са родитељима	Наставници, стручни сарадници, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	Интензивирају индивидуални рад са родитељима/старатељима ученика.
	Објављивање едукативне стране на сајту Школе	Наставници, стручни сарадници, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	На сајту Школе налази се страна намењена информисању и едукацији родитеља/старатеља.
	Обезбеђивање коришћења школске библиотеке	Наставници, стручни сарадници, родитељи/старатељи	континуирано током школске године	Родитељима је омогућено коришћење школске библиотеке.
	Организовање радионица и трибина за родитеље/старатеље		континуирано током школске године	Реализовање су трибине и радионице за родитеље/старатеље.

1 5 . Програм излета и екскурзија

Организација и реализација излета, екскурзије и наставе у природи за ученике наше школе у великој мери зависи од материјалног стања и могућности самих породица, броја ученика и саме организације. Дуги низ година нису биле организоване екскурзије, као и настава у природи.

У наредном периоду, Школа ће настојати да путем донација и у сарадњи са локалним установама и организацијама обезбеди материјална средства за организацију и реализацију излета за све ученике у школи, посебно за сваки ниво школовања.

Садржај програма подразумева реализацију једнодневног излета за ученике нижих разреда у непосредној околини Бора и обилазак природних локалитета и излетишта. За ученике виших разреда и ученике средње школе планира се једнодневно путовање у ширем подручју региона и обилазак природних локалитета и споменика културе.

Циљ је упознавање ученика са географским, историјским и културним локалитетима у околини Бора и/или ширем подручју региона, упознавање различитих облика рељефа, животињског и биљног света, историјских и верских објеката. доживљавање лепог у природи, развијању правилног односа према природи и њеном очувању.

Задаци једнодневног излета:

- уочавање и опажање живе и неживе природе у непосредној околини,
- развијање способности посматрања и уочавање богатства облика, боја, звукова и гласова у природи,
- развијање спретности и кондиције у природи, боравак на чистом ваздуху ради очувања здравља,
- Стицање нових знања,
- Примена стечених знања на очигледним, природним објектима,
- Развијање одговорног односа према окружењу,
- Изражавање сопственог утиска.

Као програм једнодневног излета предвиђен је обилазак:

- за ученике од I до IV разреда – једнодневни излет у непосредној околини Бора, обилазак природних локалитета и излетишта (Брестовачке бање, Борског језера, Лазареве пећине, излетишта Саваче...)
- за ученике од V до VIII разреда – једнодневни излет у посети познатом природном локалитету у околини Бора или ширем подручју региона (на пр. Злотска пећина, Врело Млаве, Сокобања, Ртањ, Лепенски Вир и сл.)

Као и ранијих година, ученици виших разреда, ученици спортских и других такмичења, ће кроз одласке на такмичења и сусрете ученика, уколико буде прилика, истовремено реализовати део програма екскурзија и излета. Такође, садржај једнодневног излета у оквиру верске наставе подразумева одлазак ученика виших разреда и средње школе у посету верским светилиштима и обилазак манастира и цркве у Тимочкој крајни, са циљем препознавање и упознавање верских објеката из наше културе, верске и историјске баштине, као и социјализације и дружења ученика ван школе. Носиоци ове активности били би вероучитељи, Школа, остали запослени у школи и аутопревозник.

Школски програм средњег образовања

Носиоци активности реализације и организације једнодневних излета, екскурзија или настава у природи јесу Школа, одељенске старешине, наставници физичког васпитања, и други запослени у школи.

Ова путовања би се реализовала током априла, маја или почетком јуна месеца .

16. Програм безбедности и здравља на раду

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке акције школе, родитеља и локалне самоуправе усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду.

Правилником о безбедности и здравља на раду одређени су поступци и начини обезбеђивања што сигурнијег и здравијег школског окружења.

Програм безбедности и здравља на раду обухвата поступке и правила којих се треба придржавати, а у циљу смањења ризика при свакодневном раду:

- долазак на посао и обављање радних задатака мора бити у складу са важећим правилницима о правилима понашања у школи
- радна места морају бити уредна, добро осветљена и чиста
- хигијена радног простора и радних места мора се редовно, на задовољавајућем нивоу, одржавати
- постављање намештаја, уређаја, апарата и очигледних наставних средстава која су у функцији наставе мора бити у складу са прописаним нормативима
- електричне, водоводне и топловодне инсталације морају бити исправне и свакодневно контролисане, праћено њихово функционисање од стране домара.
- школа има план евакуације а путеви евакуације су јасно обележени, а у случају нестанка струје постоје сигурносна светла за која омогућују лаку евакуацију.
- противпожарни апарати и уређаји морају бити контролисани једном годишње од надлежних лица
- у случају елементарних непогода простор око школе и у школи мора бити обезбеђен, а поступци свих запослених у складу са посебним упутствима
- сви запослени се одазивају позивима за обучавање из области безбедности и здравља на раду
- за све уочене недостатке у спровођењу мера безбедности и здравља на раду прво се треба обратити непосредном руководиоцу

Носиоци активности безбедности и здравља на раду: Агенција за безбедност и здравље на раду „M SISTEM“ НИШ

17. Програми и активности којима се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Школа у оквиру својих обавезних наставних предмета, грађанског васпитања, активности Ученичког парламента, радом одељенских етарешииа и стручног сарадника, као и кроз слободне и ваннаставне активности развија способност за препознавање проблема, вештине планирања акција за решавање проблема, удруживање и тимски рад, подстиче самоиницијативу и предузетнички дух ученика. У развијању ових способности не треба заборавити родитеље као важну карику јер само заједничким деловањем и усклађено, школа и родитељи утичу на друштвено одговорно понашање деце и на учење друштвених и емоционалних вештина које често називамс заједничким именом „животне вештине" (свест о себи, разумевање других-емпатија., разумевање сопствене природе, доношење одговорних одлука, грађење здравих односа...).

ВРЕМЕ РЕАЛИЗАЦИЈЕ	АКТИВНОСТИ ТЕМЕ САДРЖАЈИ	НАЧИН РЕАЛИЗАЦИЈЕ	НОСИОЦИ РЕАЛИЗАЦИЈЕ
Према плану ОС и психолога током године	Предавања, дискусије на тему препознавања и решавања проблема	ЧОС	Одељенске старешине, психолог
По потреби, током године	Разговори појединих ученика са члановима Тима за борбу против насиља	Индивидуални разговори	<i>Ј.м.м</i> за борбу против насиља
У плану психолога	Предавања психолога на <i>теме</i> решавања проблема, комуникације, тамског рада	Излагање	психолог
У плану психолога	Радионице о тимском раду за ученике	Радионице	психолог
У плану УП	Вршњачка едукација, превенција насиља, комуникација	Вршњачки вдукатори, ученички парламент	Ученички парламент
По потреби, током године	Индивидуални разговори ученика са тешкоћама у комуникацији уз сарадњу са наставницима	Индивидуални разговори	психолог
Према акционом плануима	Активности Тима за каријернс вођење	У акционом плану Тима	Тим за каријернс вођење
У плану УП	Активности Ученичког парламента	План рада УП	Ученички парламент
Према годишњем плану школе	Промоција школе	Активности дате у Годишњем плану школе	Стручна већа, Стручни актив за развојно планирање
У плану психолога	Радионице о комуникацији, тимском раду, за наставнике	Радионице, на састанцима тамова	психолог
У плану психолога	Организовање предавања, израда брошура са актуелним темама за родитеље	Предавања, родитељски састанци	Одељенске старешине, психолог

18. Други програми од значаја за школу

18.1. Програм рада Актива за развојно планирање

Школски одбор је на својој седници од 31.08.2012. донео Одлуку о усвајању Школског развојног плана за период 2012-2015. Анекс развојног плана усвојен је на седници школског одбора од марта 2014

Кључна област: Школски програм и Годишњи план рада.

У школски програм 2014. унеће се све законске новине као и у Годишњи план рада. Школске 2014-15. у пети разред другог циклуса основног образовања и васпитања уводи се Национални план и програм.

Развојни циљеви и задаци:

- Подстицање ученика на даље школовање
- Олакшано савладавање градива применом различитих техника учења, брже запамћивање садржаја и дуже памћење наученог.
- Побољшање квалитета наставе применом нових метода
- Повећање информисаности о европским земљама као припрема за наставу географије
- Побољшање здравственог статуса деце
- Промовисање повеље о правима детета
- Помоћ ученицима завршних разреда у припреми докумената за тражење посла по завршетку школовања
- Унапредити систем информисања ученика кроз интернет презентацију школе
- Промоција дечијег стваралаштва у школи и ван ње
- Повећање извођења наставе на отвореном простору
- Мотивисаност наставника за ефикаснији и ефективнији рад.

Развојни план школе садржи и следеће мере и планове који ће се као Акциони планови унети у Годишњи план рада школе.

1. Мере за унапређивања образовно-васпитног рада на основу анализе резултата ученика на завршном испиту

2. Мере за унапређивање доступности подршке и разумних прилагођавања и квалитета образовања и васпитања за децу и ученике којима је потребна додатна подршка

3. Мере превенције насиља и повећања сарадње међу ученицима, наставницима и родитељима

4. Мере превенције осипања ученика

5. Друге мере усмерене на достизање циљева образовања и васпитања који превазилазе садржаје појединих наставних предмета (не за наш тип школе)

6. План припреме за завршни испит

7. План укључивања школе у националне и међународне развојне пројекте

8. План стручног усавршавања наставника, стручних сарадника и директора

9. Мере увођења иновативних метода наставе, учења и оцењивања ученика

10. План напредовања и стицања звања наставника и стручних сарадника

11. План сарадње и умрежавања са другим школама и установама

18.2. Програм рада Актива Тима за самовредновање рада школе

У нашој школи до сада је спроведено неколико циклуса у коме је процењено свих седам кључних области на основу којих су израђивани и Развојни планови школе, и то : Школски програм и Годишњи план рада, Настава и учење, Постигнућа ученика, Подршка ученицима, Етос, Руковођење, организација и обезбеђивање квалитета и Ресурси.

Ове школске године Наставничко веће је предложило анализу следећих области: Школски програм и Годишњи план рада, Етос, у оквиру Руковођења, организације и обезбеђивања квалитета - подобласт Школски развојни план , а у оквиру Ресурса – ресурси локалне средине).

Самовредновање је поступак којим се вреднује сопствена пракса и сопствени рад, полазећи од анализе шта је и како је урађено. Циљ самовредновања је унапређење квалитета рада школе. Самовредновање се врши на основу Приручника о самовредновању и вредновању рада школе.

Самовредновање ће се вршити на основу процене остварености стандарда квалитета. Тим ће припремити анкете, протоколе, чек листе тако да буду обухваћени сви индикатори.

Самовредновање и вредновање ће се спроводити у свим областима а акценат ће бити на постигнућима ученика.

18.3. Програм рада стручног актива за развој школског програма

Задатак Стручног актива за развој школског програма је да обезбеђује самосталност и флексибилност наставника у приступу наставном процесу и доношењу професионалних одлука. Стручни актив за развој школског програма помаже наставницима да самостално креирају своје наставне програме на основу којих ће касније бити израђени планови за Годишњи план рада.

- припрема нацрт школског програма на основу наставног плана и програма
- учествује у унапређивању школског програма руководећи се резултатима процеса евалуације и властите процене своје образовне праксе
- прати потребе и могућности локалне заједнице као и конкретне услове рада школе
- прати у сарадњи са директором и секретаром законске промене везане за школски програм
- израђује план рада за Годишњи план рада
- повезује са стручним активима за развој школског програма са сродним и блиским школама
- проучава могућности увођења новина којима се унапређује васпитно образовни рад
- оформљује мрежу сарадника (по предметима) који учествују у припреми школског програма
- обавља и друге послове по налогу директора, наставничког већа и школског одбора.

Радам стручних актива руководи председник кога бира директор школе.

Стручни актив за свој рад одговора наставничком већу, директору школе и школском одбору.

Наставничко веће може сменити члана, односно поднети захтев за смену председника стручног актива директору школе, уколико није задовољан његовим радом.

Мандат члановима стручног актива за развој школског програма траје до доношења школског програма и у току примене донетог школског програма, односно до доношења новог школског програма.

Акциони план Стручног актива за развој школског програма је саставни део Годишњег плана рада школе за шк. 2013/2014. годину.

18.4. Програм стручног усавршавања

Законом о основама система образовања и васпитања прописана је дужност наставника, васпитача и стручног сарадника да се стручно усавршавају. Стручно усавршавање је обавезно ради успешнијег остваривања и унапређивања образовно васпитног рада.

Стручно усавршавање запослених регулисано је и Правилником о сталном стручном усавршавању и стицању звања наставника, васпитача и стручних сарадника („Сл. гласник РС“, бр. 13/2012).

Професионални развој је сложен процес који подразумева стално развијање компетенција наставника, васпитача и стручног сарадника ради квалитетнијег обављања посла и унапређивања развоја деце и ученика и нивоа постигнућа ученика.

Саставни и обавезни део професионалног развоја јесте и развој стручно усавршавање које подразумева стицање нових и усавршавање постојећих компетенција важних за унапређивање васпитно-образовног, образовно-васпитног, васпитног, стручног рада и неге деце (у даљем тексту: образовно-васпитни рад).

Саставни део професионалног развоја јесте и развој каријере напредовањем у одређено звање.

Стручно усавршавање наставника, васпитача и стручних сарадника установа планира у складу са потребама и приоритетима образовања и васпитања деце и ученика, приоритетним областима које утврђује министар надлежан за послове образовања (у даљем тексту: Министар) и на основу сагледавања нивоа развијености свих компетенција за професију наставника, васпитача и стручног сарадника у установи.

У школској 2013/14. години стручно усавршавање ће се реализовати кроз следеће облике:

- усавршавање приправника за полагање стручних испита
- усавршавање за педагошки рад
- уже стручно усавршавање

На основу анализе извештаја о реализованим активностима током претходне школске године ове школске године стручно усавршавање ће се реализовати кроз следеће активности:

✓ стручно усавршавање које се организује у школи и које подразумева различите видове организованог и планираног преношења знања и размене професионалног искуства (реализује се помоћу капацитета запослених у установи да реализују различите облике стручног усавршавања), реализоваће се кроз следеће активности:

- извођење угледних часова
- предавања и презентације у оквиру Наставничког већа
- приказ облика стручног усавршавања које је наставник похађао
- приказ резултата праћења развоја детета
- вођење радионице
- усавршавање приправника и спремање за полагање стручних испита

Школски програм средњег образовања

- праћење стручне литературе и часописа
- присуствовање акредитованим семинарима
- конкурисање у Заводу за унапређење образовања и васпитања за добијање акредитације за држање семинара
- припрема документације и друге активности везане за избор у звања
- перманентно ажурирање портфолија запослених

Планови стручног усавршавања биће израђивани сваке године и биће саставни део Годишњег плана рада школе за школе.